

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічних відносин та фінансів
Кафедра обліку, аудиту та оподаткування

ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

ОПОРНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Електронне видання комбінованого використання
на CD - ROM

Харків 2024

УДК 657.01

Схвалено на засіданні кафедри обліку, аудиту та оподаткування
Протокол № 11 від 4.06.2024 р.

Рецензенти:

Акімова Н.С., канд. екон. наук, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету

Ковалевська Н.С., канд. екон. наук, професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування Державного біотехнологічного університету

Опорний конспект лекцій для здобувачів вищої освіти з дисципліни «Облік в зарубіжних країнах» (для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 071 «Облік і оподаткування») ДБТУ; уклад.: Л.О. Кирильєва, Т.А. Наумова, – Харків, 2024. – 99 с.

Збірник завдань підготовлено згідно з навчальною програмою дисципліни «Облік в зарубіжних країнах». Завдання та тести охоплюють всі теми навчальної дисципліни. Наведено також орієнтовні теми рефератів, виконання яких визначає рівень індивідуальної підготовки здобувачів стосовно організації обліку в період євроінтеграції та глобалізації економіки. Видання призначене здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної (або заочної) форми навчання економічних спеціальностей.

Відповідальний за випуск Л.О. Кирильєва, канд. екон. наук, доцент

© Л.О. Кирильєва Л.О.,

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ	4
Тема 1. Міжнародні принципи та системи бухгалтерського обліку	5
Тема 2. Фінансова звітність, її зміст та інтерпретація	18
Тема 3. Облік грошових коштів	41
Тема 4. Облік розрахунків з дебіторами	44
Тема 5. Облік товарно-матеріальних запасів	48
Тема 6. Облік довгострокових активів	55
Тема 7. Облік фінансових складів та консолідована звітність	65
Тема 8. Облік короткострокових зобов'язань	70
Тема 9. Облік довгострокових зобов'язань	74
Тема 10. Облік власного капіталу і розподіл прибутку у товариствах та корпораціях	78
Тема 11. Основи управлінського обліку	98
Питання для рубіжного контролю знань студентів	95
Література	97

ВСТУП

Програмою реформування системи бухгалтерського обліку України передбачено запровадження на підприємствах і організаціях міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО), які застосовуються в країнах з розвинутою економікою. Причинами переходу до застосування МСБО є те, що Україна розширює зовнішньоекономічні зв'язки з іншими країнами, збільшується кількість підприємств з іноземним капіталом. виникає потреба у зіставленні показників звітності. Це вимагає від майбутніх фахівців з обліку та аудиту розуміння методології бухгалтерського обліку, притаманній зарубіжній практиці, а також формування у студентів сучасного економічного мислення, глибокого комплексного аналізу проблем щодо гармонізації обліку в різних країнах світу та оволодіння навичками їх практичного розв'язання.

Дисципліна “Облік у зарубіжних країнах” надає змогу:

- з'ясувати необхідність стандартизації бухгалтерського обліку в міжнародному масштабі ;
- визначити основи правового регулювання бухгалтерського обліку в світовій практиці;
- опанувати методику й техніку записів в облікових регістрах та складання фінансової звітності;
- оволодіти навичками творчого підходу щодо отриманої поточної інформації про господарські процеси й результати діяльності підприємства з метою управління і надання зовнішнім користувачам;
- визначення стратегії і тактики організації управлінського обліку в підприємствах зарубіжних країн.

Методичні рекомендації по курсу “Облік у зарубіжних країнах” призначається для самостійного вивчення дисципліни студентам денного та заочного відділення спеціальності 6.030509 „Облік і аудит”. Таблиці та рисунки, які містяться в методичній розробці, можна використовувати як наочні посібники, слайди під час лекції. Візуальне супроводження сприятиме більш ефективному використанню лекційного часу та , як наслідок, розширенню та поглибленню знань студентів.

Тема 1: Загальноприйняті принципи й системи обліку

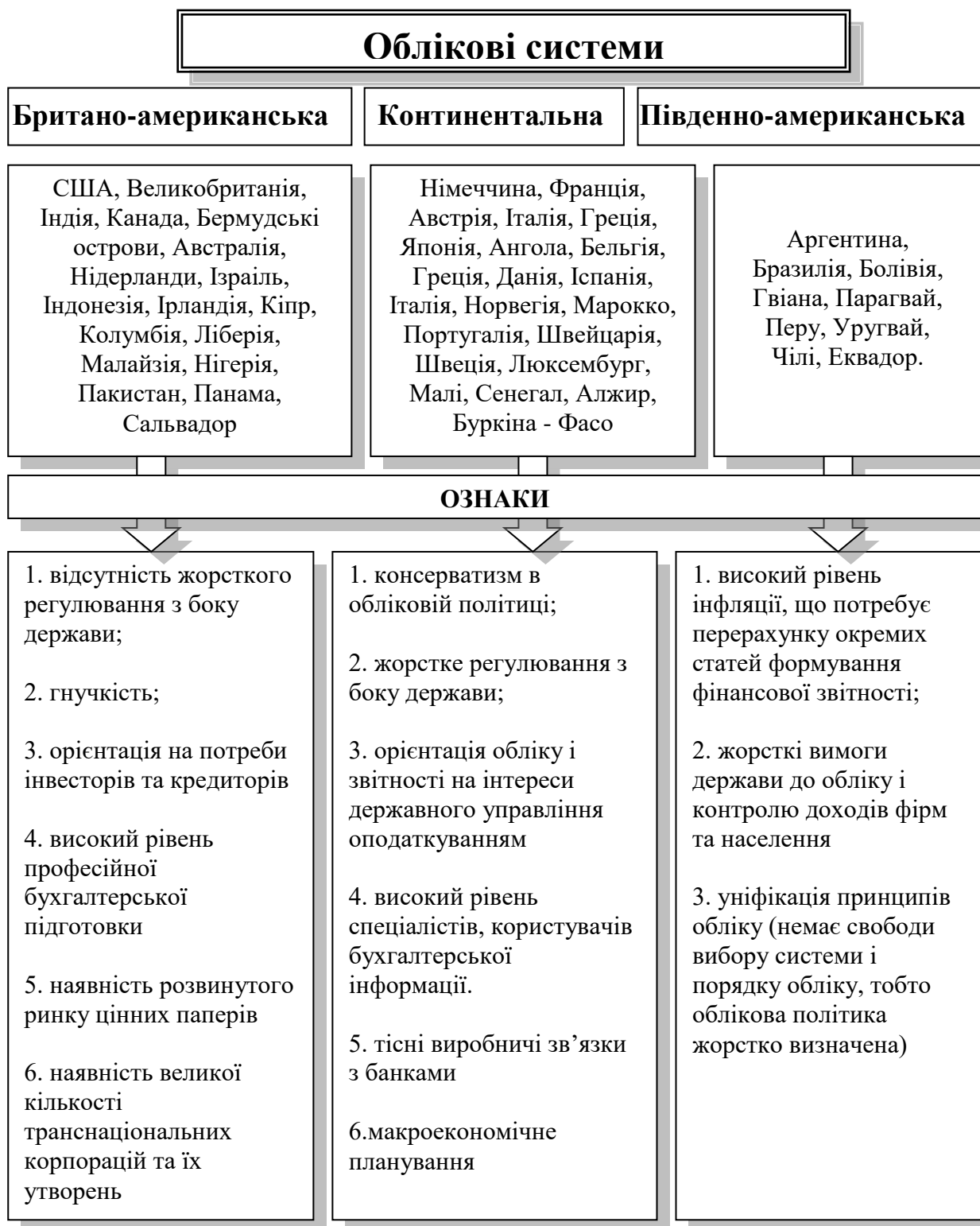

Рисунок 1.1 – Класифікація облікових систем в міжнародній практиці

Таблиця 1.1 – Порівняльна таблиця положень (стандартів) бухгалтерського обліку і МСФЗ

МСФЗ	ПБО
1	2
МСФЗ 1 “Подання фінансових звітів”	ПБО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” ПБО 2 “Баланс” ПБО 5 “Звіт про власний капітал” ПБО 16 “Витрати”
МСФЗ 2 “Запаси”	ПБО 9 “Запаси”
МСФЗ 7 “Звіти про рух грошових коштів”	ПБО 4 “Звіт про рух грошових коштів”
МСФЗ 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки”	ПБО 3 “Звіт про фінансові результати” ПБО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”
МСФЗ 10 “Події після дати балансу”	ПБО 6 “Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах”
МСФЗ 11 “Будівельні контракти”	ПБО 18 “Будівельні контракти”
МСФЗ 12 “Податки на прибуток ² ”	ПБО 17 “Податки на прибуток”
МСФЗ 14 “Звітність за сегментами”	ПБО 29 “Фінансова звітність за сегментами”
МСФЗ 16 “Основні засоби”	ПБО 7 “Основні засоби”
МСФЗ 17 “Оренда”	ПБО 14 “Оренда”
МСФЗ 18 “Дохід”	ПБО 15 “Дохід”
МСФЗ 19 “Виплати працівникам”	ПБО 26 “Виплати працівникам”
МСФЗ 20 “Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу”	ПБО 15 “Дохід”
МСФЗ 21 “Вплив змін валютних курсів”	ПБО 21 “Вплив змін валютних курсів”
МСФЗ 22 “Об'єднання підприємств”	ПБО 19 “Об'єднання підприємств”
МСФЗ 23 “Витрати на позики”	Частково інтегрований в ПБО 7 “Основні засоби”, опрацьовується окреме ПБО
МСФЗ 24 “Розкриття інформації щодо зв'язаних сторін”	ПБО 23 “Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін”
МСФЗ 26 “Облік і звітність щодо програм пенсійного забезпечення”	ПБО 26 “Виплати працівникам”
МСФЗ 27 “Консолідовані та окремі фінансові звіти”	ПБО 20 “Консолідована фінансова звітність”

	ПБО 12 “Фінансові інвестиції”
МСФЗ 28 “Інвестиції в асоційовані підприємства”	ПБО 12 “Фінансові інвестиції”
1	2
МСФЗ 29 “Фінансова звітність в умовах гіперінфляції”	ПБО 22 “Вплив інфляції”
МСФЗ 31 “Частки у спільних підприємствах”	ПБО 12 “Фінансові інвестиції”
МСФЗ 32 “Фінансові інструменти: розкриття та подання”	ПБО 13 “Фінансові інструменти”
МСФЗ 33 “Прибуток на акцію”	ПБО 24 “Прибуток на акцію”
МСФЗ 34 “Проміжна фінансова звітність”	ПБО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”
МСФЗ 35 “Діяльність, що припиняється”	ПБО 27 “Діяльність, що припиняється”
МСФЗ 36 “Зменшення корисності активів”	ПБО 28 “Зменшення корисності активів”
МСФЗ 37 “Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи”	ПБО 11 “Зобов'язання”
МСФЗ 38 “Нематеріальні активи”	ПБО 8 “Нематеріальні активи”
МСФЗ 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”	ПБО 13 “Фінансові інструменти” ПБО 10 “Дебіторська заборгованість” ПБО 12 “Фінансові інвестиції”
МСФЗ 40 “Інвестиційна нерухомість”	ПБО 32 “Інвестиційна нерухомість”
МСФЗ 41 “Сільське господарство”	ПБО 30 “Біологічні активи”
МСФЗ немає. Є керівні принципи ISAR UNCTAD	ПБО 25 “Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємства”

Таблиця 1.2 – Міжнародні стандарти фінансової звітності

№ з/п	Назва стандарту	Дата набуття чинності	
		первісно	після останнього перегляду
1	2	3	4
МСФЗ (IFRS) 1	Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності	01.01.2004	-
МСФЗ (IFRS) 2	Платіж на основі акцій	01.01.2005	-
МСФЗ (IFRS) 3	Об'єднання бізнесу	01.01.2005	-
МСФЗ (IFRS) 4	Страхові контракти	01.01.2005	-
МСФЗ (IFRS) 5	Непоточні активи, утримувані для продажу, і припинена діяльність	01.01.2005	-
МСФЗ (IFRS) 6	Розвідка та оцінка запасів корисних копалин	01.01.2005	-
МСФЗ (IFRS) 7	Фінансові інструменти: розкриття	01.01.2007	-
МСФЗ (IFRS) 8	Операційні сегменти		
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (IAS)			
1	Подання фінансових звітів	01.01.75	01.01.2005
2	Запаси	01.01.76	01.01.2005
7	Звіти про рух грошових коштів	01.01.79	01.01.94
8	Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки	01.01.79	01.01.2005
10	Події після дати балансу	01.01.80	01.01.2005
11	Будівельні контракти	01.01.80	01.01.95
12	Податки на прибуток	01.01.81	01.01.2001
16	Основні засоби	01.01.83	01.01.2005
17	Оренда	01.01.84	01.01.2005
18	Дохід	01.01.84	01.01.95
19	Виплати працівникам	01.01.84	01.01.2001
20	Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу	01.01.84	01.01.95
21	Вплив змін валютних курсів	01.01.85	01.01.2005
23	Витрати на позики	01.01.86	01.01.2005
24	Розкриття інформації щодо зв'язаних сторін	01.01.86	01.01.2005
26	Облік і звітність щодо програм пенсійного забезпечення	01.01.88	01.01.95
27	Консолідовані та окремі фінансові звіти	01.01.90	01.01.2005

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
28	Інвестиції в асоційовані підприємства	01.01.90	01.01.2005
29	Фінансова звітність в умовах гіперінфляції	01.01.90	01.01.95
31	Частки у спільних підприємствах	01.01.92	01.01.2005
32	Фінансові інструменти: розкриття та подання	01.01.96	01.01.2005
33	Прибуток на акцію	01.01.98	01.01.2005
34	Проміжна фінансова звітність	01.01.99	-
36	Зменшення корисності активів	01.01.99	31.03.2004
37	Забезпечення, непербачені зобов'язання та непередбачені активи	01.07.99	-
38	Нематеріальні активи	01.07.99	31.03.2004
39	Фінансові інструменти: визнання та оцінка	01.01.2001	-
40	Інвестиційна нерухомість	01.01.2001	01.01.2005
41	Сільське господарство	01.01.2003	-
Інтерпретації Міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRIC)			
IFRIC 1	Зміни в існуючих зобов'язаннях за виведенням з експлуатації, відновленням та подібних зобов'язаннях	01.01.2005	-
IFRIC 2	Частки членів кооперативних суб'єктів господарювання та подібні інструменти	01.01.2005	-
KIMФ3 (IFRIC) 4	Визначення, чи містить угода оренду	01.01.2006	-
KIMФ3 (IFRIC) 5	Права на частки, що виникають від фондів на виведення з експлуатації, відновлення та екологічну реабілітацію	01.01.2006	-
KIMФ0 (IFRIC) 6	Зобов'язання, що виникають внаслідок участі на специфічному ринку – відходів електричного та електронного обладнання	01.12.2005	-
KIMФ3 (IFRIC) 7	Застосування методу перерахунку згідно з IAS 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції»		
KIMФ3 (IFRIC) 8	Сфера застосування IFRS2		
KIMФ3 (IFRIC) 9	Переоцінка вбудованих похідних інструментів		
KIMФ3 (IFRIC) 10	Проміжна фінансова звітність і зменшення корисності		

КІМФЗ (IFRIC) 11	IFRS2: група та операції з власними викупленими акціями		
---------------------	---	--	--

Закінчення таблиці 1.2

1	2	3	4
КІМФЗ (IFRIC) 12	Послуги за угодами про концесію		
КІМФЗ (IFRIC) 13	Програми лояльності клієнта		
КІМФЗ (IFRIC) 14	IAS 19: обмеження на активи з визначеною виплатою, мінімальні вимоги до фінансування та їхня взаємодія		
КІМФЗ (IFRIC) 15	Угоди про будівництво нерухомості		
КІМФЗ (IFRIC) 16	Хеджування чистих інвестицій в закордонну господарську одиницю		
КІМФЗ (IFRIC) 17	Виплати негрошових активів власникам		

Інтерпретації Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (SIC)

ПКТ 7	Введення євро	01.06.98	-
ПКТ10	Державна допомога: відсутність конкретного зв'язку з операційною діяльністю	01.08.98	-
ПКТ12	Консолідація: суб'єкти господарювання спеціального призначення	01.07.99	-
ПКТ13	Спільно контрольовані суб'єкти господарювання: негрошові внески контролюючих учасників	01.01.99	-
ПКТ15	Операційна оренда: заохочення	01.01.99	-
ПКТ21	Податки на прибуток: відшкодування переоцінених активів, що не амортизуються	15.07.2000	-
ПКТ25	Податки на прибуток: зміни у податковому статусі суб'єкта господарювання або його акціонерів	15.07.2000	-
ПКТ27	Оцінка сутності операцій, які мають юридичну форму угоди про оренду	21.12.2001	-
ПКТ29	Угоди про концесію послуг: розкриття інформації	31.12.2001	-
ПКТ31	Дохід: бартерні операції, пов'язані з рекламними послугами	31.12.2001	-
ПКТ32	Нематеріальні активи: витрати на сторінку в Інтернеті	25.03.2002	-

Таблиця 1.3 – Застосування МСФЗ в європейських країнах

Держава	Використання МСФЗ для річних фінансових звітів лістингових компаній				Використання МСФЗ для консолідованих фінансових звітів нелістингових компаній		
	Дозволяється	Вимагається	Забороняється	Не визначилися	Дозволяється	Вимагається	Забороняється
Австрія			+		+		
Бельгія				+	+		
Велика Британія	+				+		
Греція		+			+		
Данія	+				+		
Естонія		+			+		
Ісландія	+						
Іспанія			+		+		
Італія		+			+		
Ірландія	+				+		
Кіпр		+			+		
Ліхтенштейн	+				+		
Латвія			+			+	+
Литва		+				+	+
Люксембург	+				+		
Мальта		+			+		
Нідерланди	+				+		
Німеччина	+				+		
Норвегія	+				+		
Португалія	+				+		
Польща	+				+	+	
Словаччина		+			+	+	
Словенія		+				+	
Угорщина	+				+		
Фінляндія	+				+		
Франція			+		+		
Чехія		+			+		
Швеція			+		+		
Україна	+				+		

Рисунок 1.2 – Класифікація МСБО

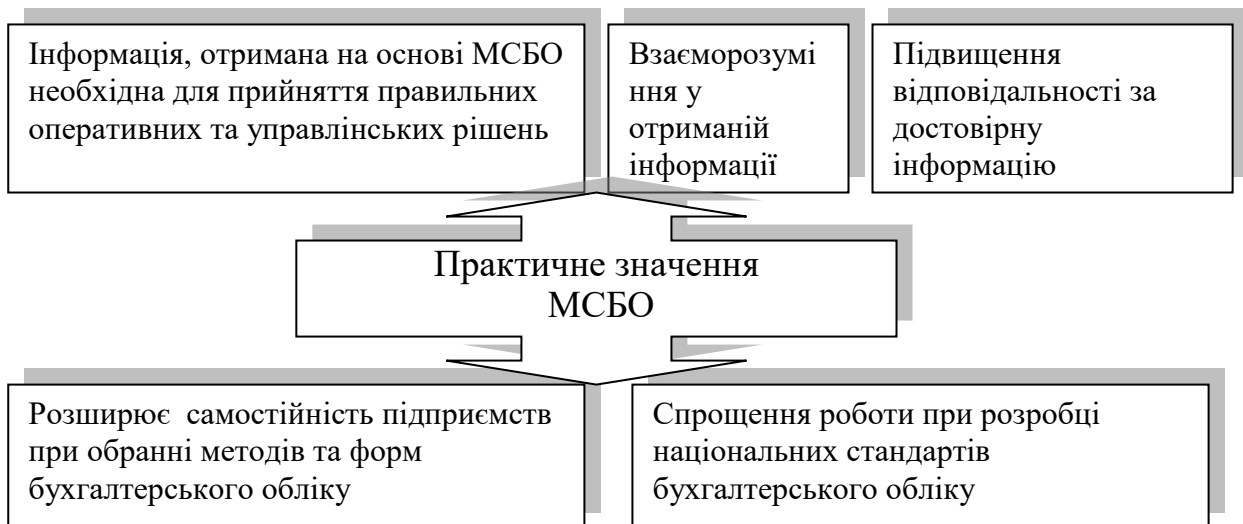

Рисунок 1.3 – Практичне значення МСБО

Рисунок 1.4 – Структура та зміст МСБО на прикладі МСБО 41 „Сільське господарство”

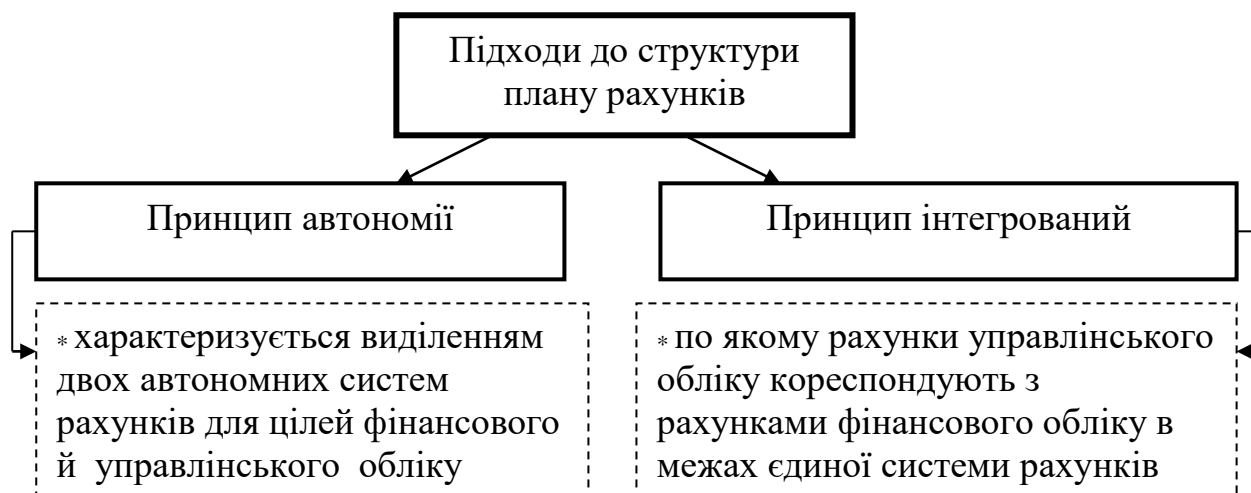

Рисунок 1.5 – Основні підходи до структури плану рахунків

Таблиця 1.4 – Побудова плану рахунку Німеччини

Клас рахунків	Зміст
0	Нематеріальні активи, споруди та устаткування
1	Фінансові вкладення
2	Оборотні засоби та активні статті, що розмежують витрати та доходи по суміжних звітних періодах
3	Власний капітал та відрахування
4	Зобов'язання та пасивні статті, що розмежують витрати та доходи по суміжних звітних періодах
5	Доходи
6	Виробничі витрати
7	Інші витрати
8	Розрахунок результатів
9	Облік витрат на виробництво та виробничих доходів

Таблиця 1.5 – Побудова плану рахунку Польщі

Клас рахунків	Зміст
0	Довгострокове майно
1	Грошові кошти та банківські рахунки
2	Розрахунки та претензії
3	Матеріали та товари
4	Витрати за видами та їх відображення
5	Витрати відповідно до типів діяльності та їх відображення
6	Продукти та їх відображення між періодами
7	Доходи та витрати пов'язані з їх результатами
8	Капітал (фонд), спеціальні фонди, резервні фонди та фінансовий результат

Таблиця 1.6 – Побудова плану рахунку Франції

Клас рахунків	Зміст
1	Рахунки капіталів
2	Рахунки матеріальних та нематеріальних основних засобів та фінансових вкладень
3	Рахунки запасів та незавершеного виробництва
4	Рахунки розрахунків
5	Фінансові рахунки
6	Рахунки витрат за елементами
7	Рахунки прибутків за видами
8	Спеціальні рахунки
9	Рахунки аналітичної експлуатації

Таблиця 1.7 – Якісні характеристики бухгалтерської інформації різних країн

Якісні характеристики Інформації	МСФЗ	США	Німеччина	Україна	Естонія	Великобританія	Австралія	Нова Зеландія	Канада	Франція	Росія	Бельгія
Зрозумілість	+	+	+	+		+	+	+	+			
Доречність	+	+		+		+	+	+	+			
Суттєвість	+	+			+	+	+		+	+	+	
Достовірність (надійність)	+	+	+	+		+	+	+	+		+	
Превалювання сутності над формою	+	+		+								
Нейтральність	+	+				+		+	+			
Обачність (розумна обережність, консерватизм)	+		+	+	+					+		+
Повнота	+	+		+	+	+			+		+	
Зіставність	+	+		+		+	+	+	+			
Своєчасність	+	+					+	+	+		+	
Співвідношення вигоди і витрат	+	+	+				+				+	

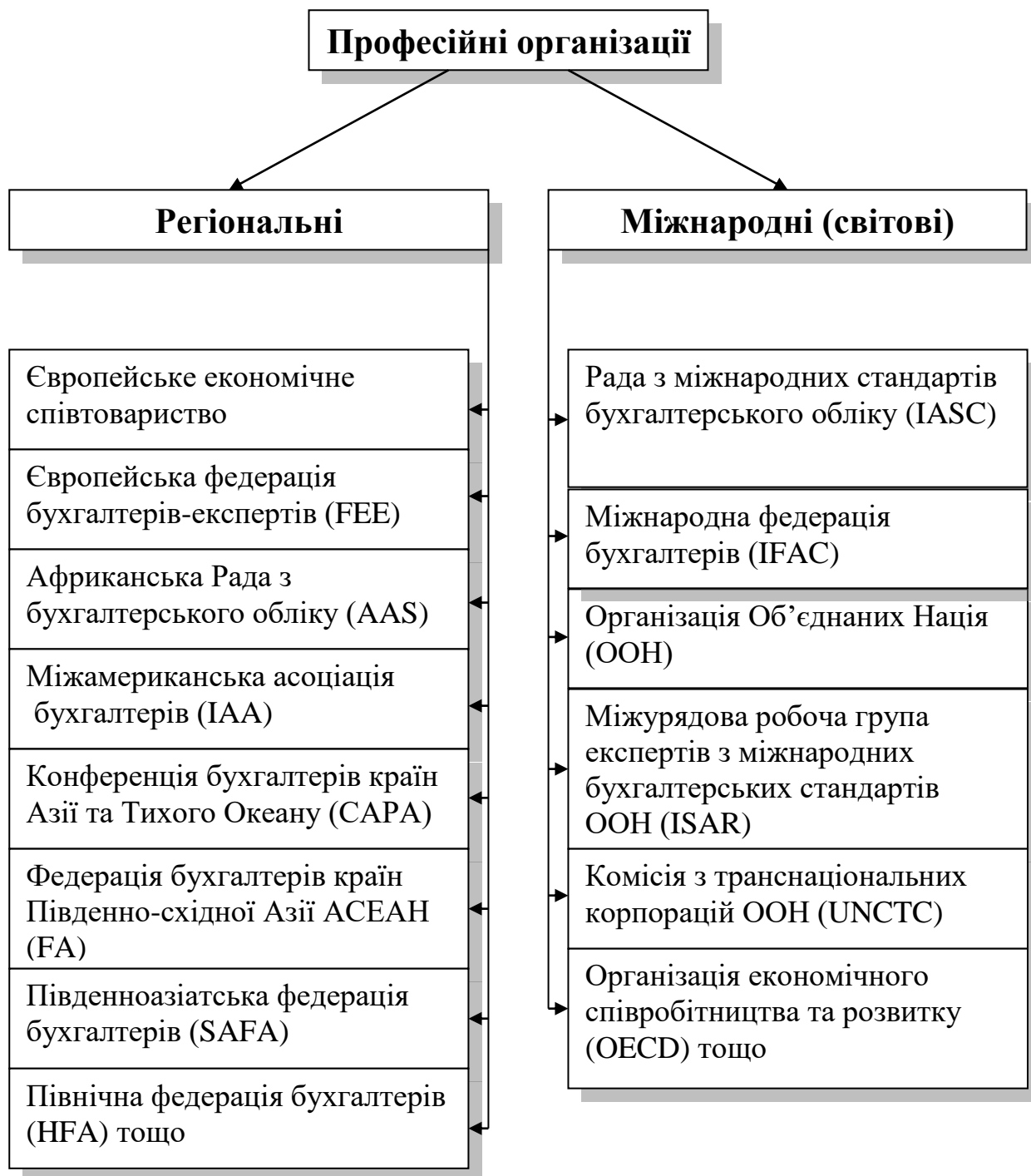

Рисунок 1.6 – Професійні організації, що займаються питаннями гармонізації та стандартизації обліку

Рисунок 1.7 – Класифікація міжнародних принципів бухгалтерського обліку

Тема 2: Фінансова звітність, її зміст та інтерпретація

Рисунок 2.1 – Склад фінансової звітності

Методи складання форм фінансової звітності

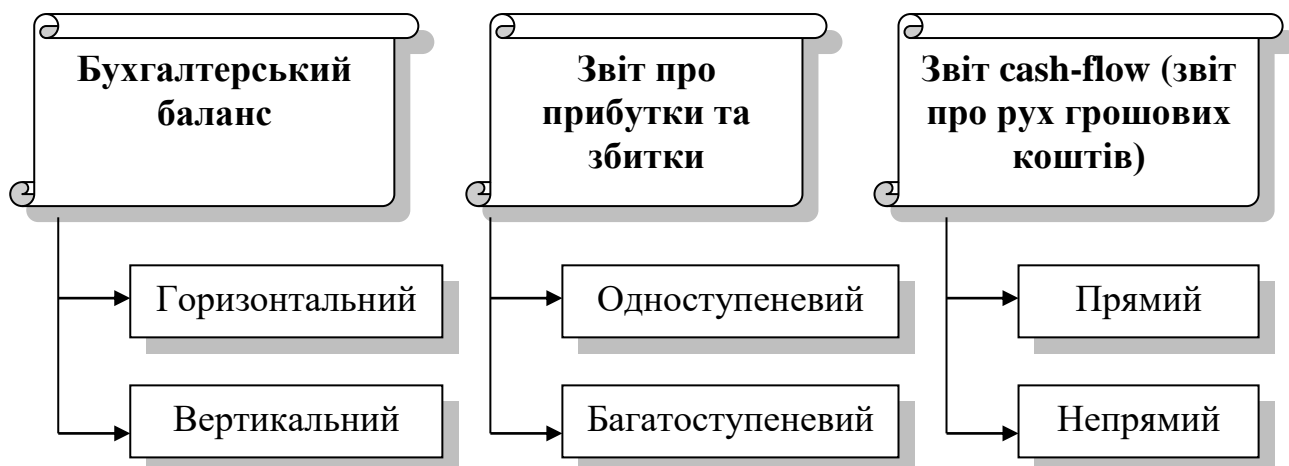

Рисунок 2.2 – Методи складання форм фінансової звітності

Таблиця 2.1. Горизонтальна модель бухгалтерського балансу(на прикладі балансу США)

АКТИВИ	СУМА	ПАСИВИ	СУМА
ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ (ПОТОЧНІ АКТИВИ)		КОРОТКОСТРОКОВІ ЗБОВ'ЯЗАННЯ	
Грошові кошти	450	Розрахунки з постачальниками	1000
Біржові ЦП	850	Заборгованість за короткостроковими кредитами банку	850
Рахунки дебіторів	2000	Заборгованість за оплатою праці	330
Товарно – матеріальні запаси	2700	Заборгованість перед Федеральним бюджетом	320
		РАЗОМ КОРОТОСТРОКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	2500
		ДОВГОСТРОКВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	
		Облігації зі строком погашення в 2016 р.	2700
РАЗОМ ОБОРОТНИЙ КАПІТАЛ	6000	РАЗОМ ПАСИВИ	5200
ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ		АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ	
Земля	450	Привілейовані акції	600
Будинки та споруди	3800	Звичайні акції	1500
Машини та виробниче обладнання	950	Надлишковий капітал	700
Конторське обладнання	100	Нерозподілений прибуток	1700
Первісна вартість основного капіталу	5300		
Мінус нараховані амортизаційні відрахування	1800		
РАЗОМ ОСНОВНИЙ КАПІТАЛ	3500	РАЗОМ АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ	4500
ПЕРЕДПЛАТА	100		
НЕМАТЕРІАЛЬНІ АКТИВИ	100		
РАЗОМ АКТИВ	9700	РАЗОМ ПАСИВИ ТА АКЦІОНЕРНИЙ КАПІТАЛ	9700

**Таблиця 2.2 – Вертикальна модель бухгалтерського балансу
(на прикладі балансу Великобританії)**

Статті бухгалтерського балансу	Сума
Основний капітал:	
- основні засоби	5300
- нематеріальні активи	100
- знос основних засобів	(1800)
Разом основний капітал	3600
Оборотний капітал:	
- кошти	450
- біржові цінні папери	850
- рахунка дебіторів	2000
- товарно-матеріальні запаси	2700
- передплата	100
Разом оборотний капітал	6100
Короткострокові зобов'язання:	
- розрахунки з постачальниками	1000
- заборгованість по короткострокових кредитах банку	850
- заборгованість по оплаті праці	330
- заборгованість перед федеральним бюджетом	320
Разом короткострокові зобов'язання	(2500)
Робочий капітал	3600
Довгострокові зобов'язання	(2700)
Чисті активи	4500
Акціонерний капітал:	
- привілейовані акції	600
- звичайні акції	1500
- надлишковий капітал	700
- прибуток	1700
Разом акціонерний капітал	4500

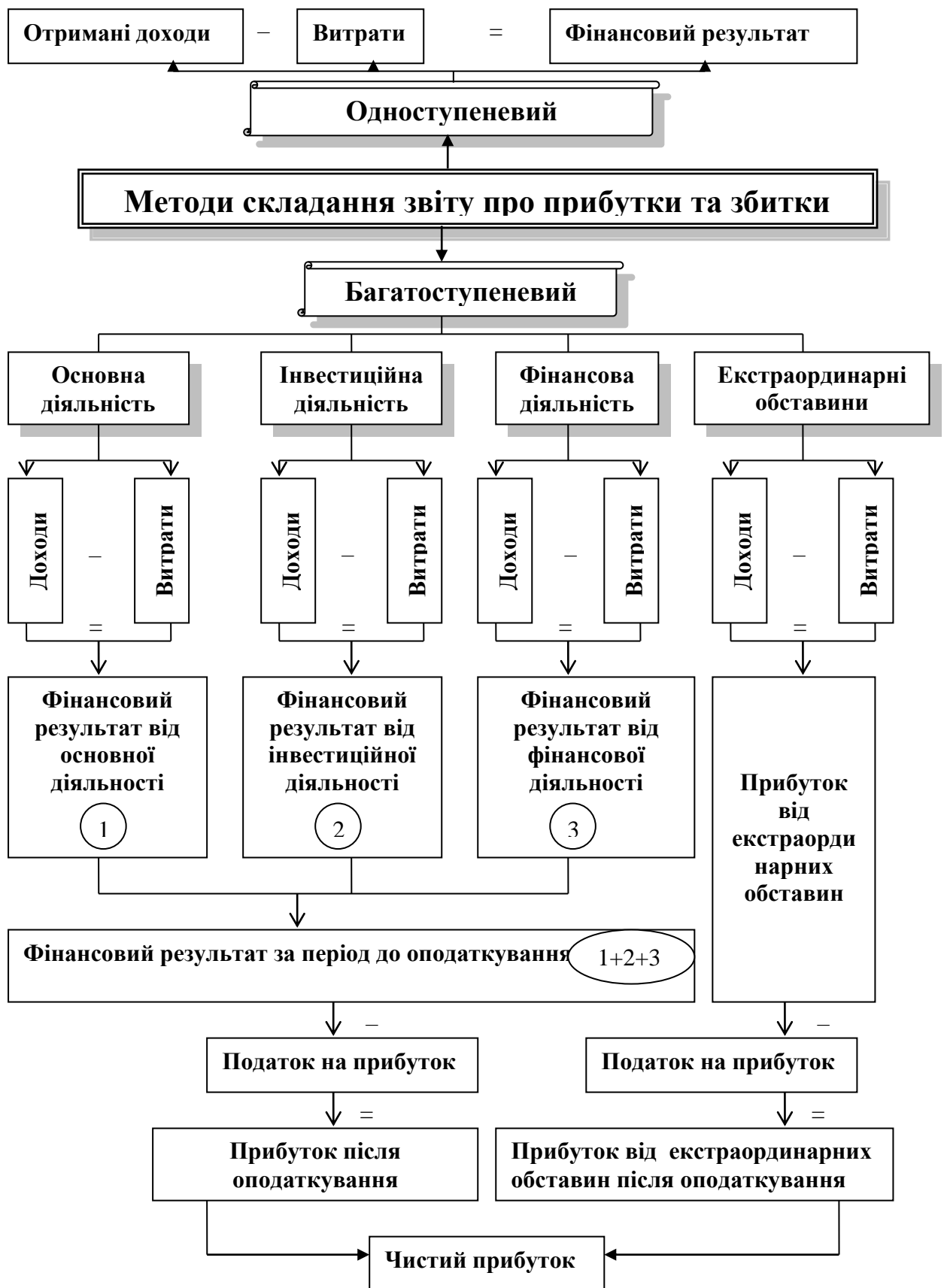

Рисунок 2.4 – Методика складання звіту про прибутки та збитки

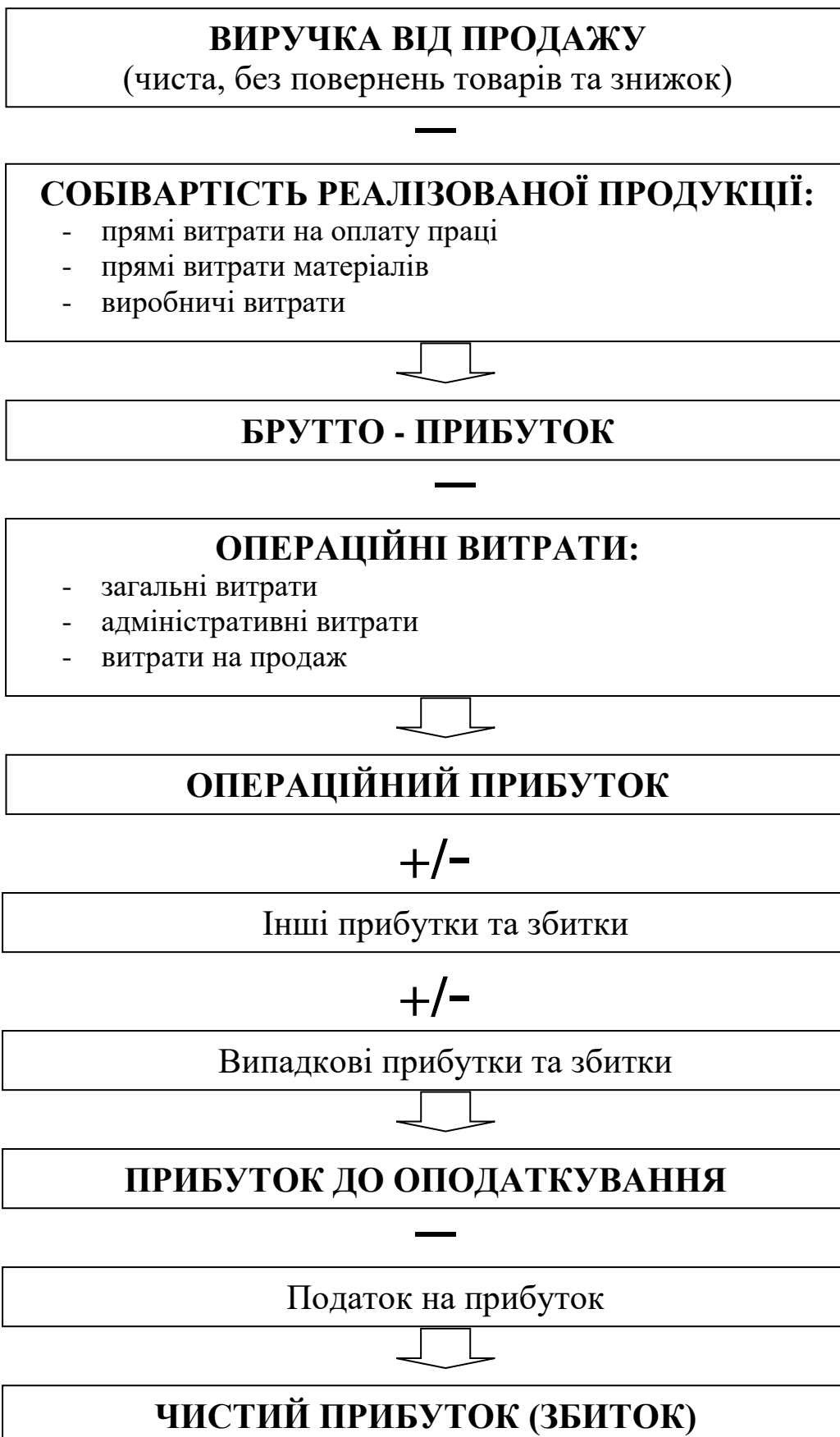

Рисунок 2.5 – Порядок складання звіту про прибутки та збитки

**Таблиця 2.3 – Звіт про прибутки та збитки
(на прикладі звітності США)**

\$

Звіт про прибутки та збитки	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Виручка від реалізації продукції	11 000 000	10 200 000
Собівартість реалізованої продукції та експлуатаційні витрати		
Собівартість реалізованої продукції	8 200 000	7 684 000
Амортизація	300 000	275 000
Торгівельні та управлінські витрати	1 400 000	1 325 000
Прибуток від виробничої діяльності	1 100 000	916 000
Інші доходи		
Дивіденди та відсотки	50 000	27 000
РАЗОМ ДОХОДИ	1 150 000	943 000
Мінус витрати на виплату відсотків за облігаціями	(135 000)	(135 000)
Прибуток до сплати Федерального прибуткового податку	1 015 000	808 000
Резерв для сплати Федерального прибуткового податку	480 000	365 000
РІЧНИЙ ЧИСТИЙ ПРИБУТОК	535 000	443 000
Звичайні акції в обороті	300 000	300 000
Чистий дохід на звичайну акцію	1,68	1,38

**Таблиця 2.4 – Звіт про отриманий прибуток до розподілення
(на прикладі звітності США)**

\$

Звіт про отриманий прибуток до розподілення	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
Баланс на 1 січня	1 315 000	1 022 000
Річний чистий прибуток	535 000	443 000
РАЗОМ	1 850 000	1 465 000
Мінус дивіденди, виплачені по привелігійованим акціям	30 000	30 000
звичайним акціям	120 000	120 000
Баланс на 31 грудня	1 700 000	1 315 000

Таблиця 2.5 – Звіт про прибутки та збитки згідно методу загальних витрат

<i>МЕТОД ЗАГАЛЬНИХ ВИТРАТ</i>	
1. Виручка від реалізації	Загальна виручка від реалізації
2. Збільшення або зменшення запасів готової продукції та незавершеного виробництва	
3. Інші капіталізовані власні витрати	
4. Інші виробничі/операційні доходи	
5. Матеріальні витрати	
а) витрати на сировину, допоміжні, інші матеріали та товари	
б) витрати на отримані послуги	
6. Витрати на оплату праці	
а) заробітна плата	
б) соціальні витрати та відрахування	
7. Амортизаційні відрахування	Результат від виробничої/комерційної діяльності
а) амортизація основних засобів, нематеріальних активів, а також витрат на створення та розширення організації	
б) позапланова амортизація на об'єкти оборотних засобів	Результат від фінансової діяльності
8. Інші виробничі/операційні витрати	
9. Доходи від дольової участі у тому числі від дочірніх організацій	
10. Доходи від інших цінних паперів та наданих позик у тому числі від дочірніх організацій	
11. Інші відсотки, отримані та аналогічні доходи у тому числі від дочірніх організацій	
12. Амортизація фінансових вкладень та цінних паперів оборотного капіталу	
13. Відсотки сплачені та аналогічні витрати в тому числі дочірнім організаціям	
14. Результат від звичайної господарської діяльності	Результат від іншої діяльності
15. Інші внереалізаційні доходи	
16. Інші внереалізаційні витрати	
17. Результат від діяльності	Витрати по податкам
18. Податки на прибуток на доходи	
19. Інші податки	Фінансовий результат звітного року
20. Прибуток/збиток звітного року	

Таблиця 2.6 – Звіт про прибутки та збитки згідно методу прямих витрат

МЕТОД ПРЯМИХ ВИТРАТ	
1. Виручка від реалізації	Результат від виробничої/комерційної діяльності
2. Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	
3. Валовий прибуток/збиток від реалізації	
4. Комерційні витрати	
5. Управлінські витрати	
6. Інші виробничі/операційні доходи	
7. Інші виробничі/операційні витрати	
8. Доходи від дольової участі у тому числі від дочірніх організацій	Результат від фінансової діяльності
9. Доходи від інших цінних паперів та наданих позик у тому числі від дочірніх організацій	
10. Інші відсотки, отримані та аналогічні доходи у тому числі від дочірніх організацій	
11. Амортизація фінансових вкладень та цінних паперів оборотного капіталу	
12. Відсотки сплачені та аналогічні витрати в тому числі дочірнім організаціям	
13. Результат від звичайної господарської діяльності	
14. Інші внереалізаційні доходи	Результат від іншої діяльності
15. Інші внереалізаційні витрати	
16. Результат від діяльності	
17. Податки на прибуток на доходи	Витрати по податкам
18. Інші податки	
20. Прибуток/збиток звітного року	Фінансовий результат звітного року

Таблиця 2.7 – Звіт про прибутки та збитки (на прикладі звітності Великобританії)

Продажі	10 000 000
Собівартість реалізованої продукції	8 000 000
Валовий прибуток	2 000 000
Операційні витрати	
Витрати на збут	100 000
Адміністративні витрати	400 000
Амортизація	300 000
Операційний прибуток	1 200 000
Витрати на сплату процентів	100 000
Прибуток до оподаткування (Income before taxes)	1 100 000
Податки	374 000
Чистий прибуток	726 000
Випущено акцій	100 000

ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

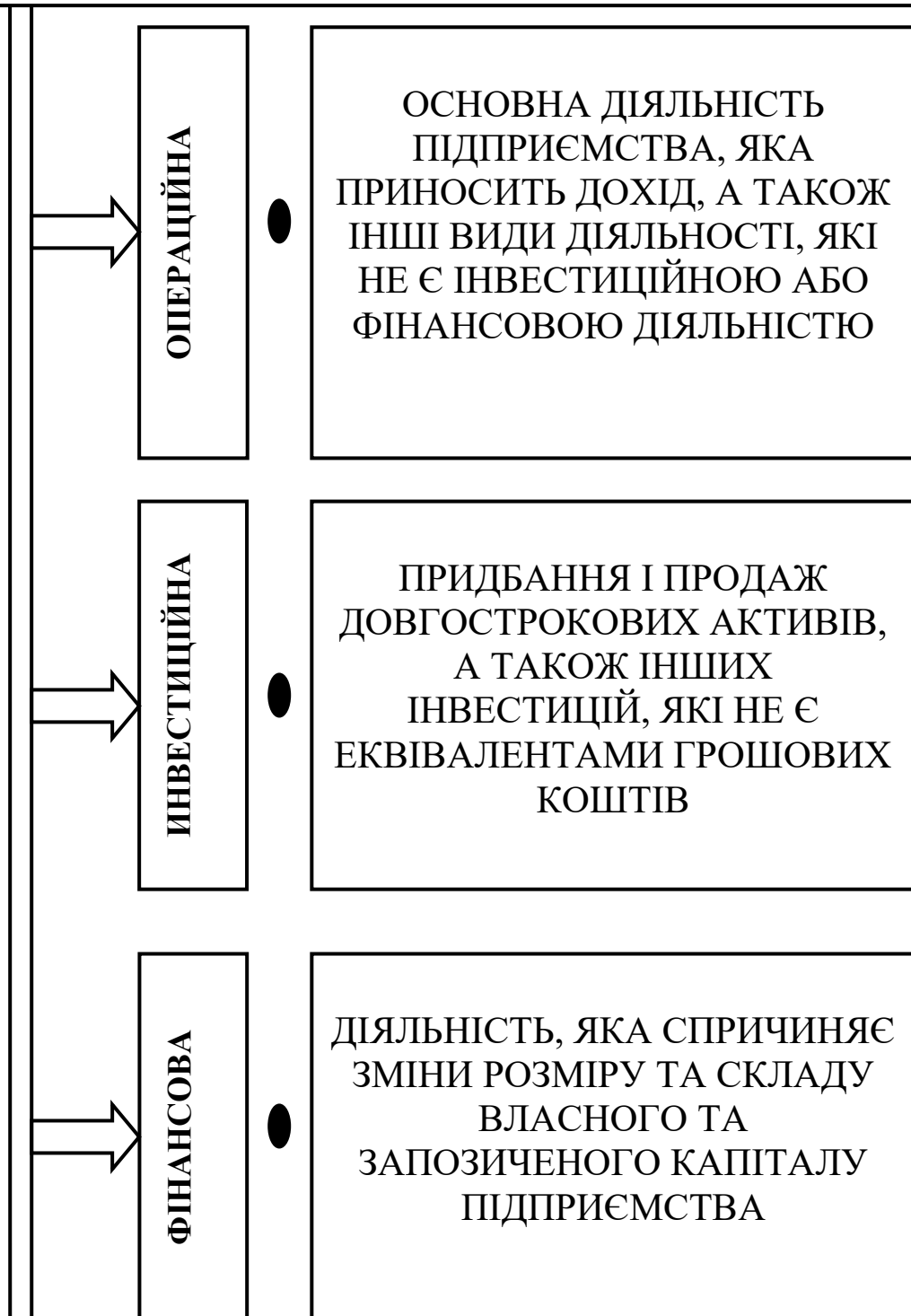

Рисунок 2.6 – Класифікація діяльності підприємства

Рисунок 2.7 – Вплив видів діяльності на рух грошових коштів

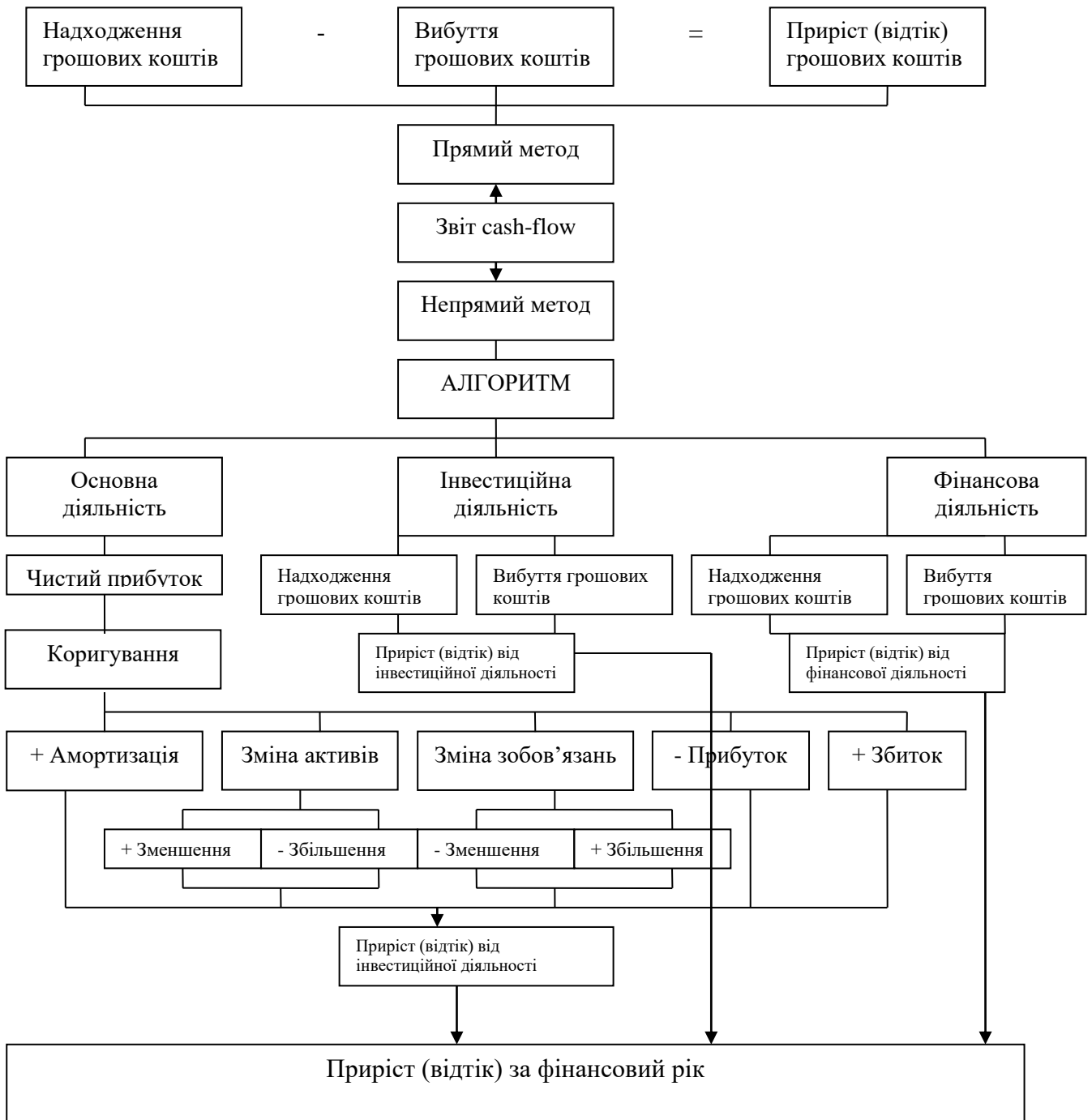

Рисунок 2.8 – Процес обробки бухгалтерської інформації в зарубіжній практиці

Вихідна інформація для складання Звіту про рух грошових коштів

Звіт про прибутки та збитки (фрагмент)

• Продаж	1000
• Покупка	300
• Брутто-прибуток	700

Бухгалтерський баланс:

Статті	На початок періоду	На кінець періоду
Поточні активи:		
• Товарні запаси	100	500
• Дебітори	200	1200
• Банк	500	800
Разом:	800	2500
Кредитори	(170)	(870)
Робочий капітал	630	1630
Довгострокові зобов'язання	300	1300

Звіт про рух грошових коштів (прямий метод):

Відображення впливу господарських операцій на рух грошових коштів	Сума
1. Збільшення товарних запасів	- 400
2. Збільшення дебіторської заборгованості	-1000
3. Збільшення кредиторської заборгованості	+ 700
4. Збільшення довгострокових зобов'язань	+1000
Приріст (відтік) коштів за звітний період	+ 300

*Вихідна інформація для складання Звіту про рух грошових коштів
(непрямий метод)*

Бухгалтерський баланс	(тис. у.о.)	
Статті	На початок періоду	На кінець періоду
Основний капітал:		
Основні засоби по первісній вартості	85	119
Знос	(26)	(37)
Разом:	59	82
Оборотний капітал:		
Запаси	34	40
Дебітори	26	24
Готівка	10	13
Разом:	70	77
Короткострокові зобов'язання:		
Кредитори	15	23
Податки	12	15
Дивіденди	13	17
Разом:	40	55
Робочий капітал	30	22
Довгострокові зобов'язання (займ)	20	10
Чисті активи	69	94
Акціонерний капітал:		
Звичайні акції	26	28
Надлишковий капітал	12	13
Прибуток	31	53
Разом:	69	94

Чистий прибуток за звітний період 22 тис. у.о.

Алгоритм складання Звіту про рух грошових коштів (непрямий метод):

1. Коригування чистого прибутку на суму несплачених податків і дивідендів: $22+15+17=54$

2. Коригування на суму амортизаційних відрахувань:
 $54+(37-26)=65$

3. Види діяльності:

- Основна діяльність:

- збільшення запасів	- 6
- зменшення дебіторської заборгованості	+ 2
- збільшення кредиторської заборгованості	+ 8
- податки	-12

Приріст (відтік) від основної діяльності коштів: - 8.

- Інвестиційна діяльність:

- збільшення основних засобів	-34
- зменшення позики	-10

Приріст (відтік) від інвестиційної діяльності: -44.

- Фінансова діяльність:

- збільшення випуску і реалізації акцій	+2
- збільшення надлишкового капіталу	+1
- дивіденди	-13

Приріст (відтік) від фінансової діяльності: -10

4. Приріст (відтік) коштів по підприємству за фінансовий рік:

$$65-8-44-10=+3$$

Кошти на початок періоду 10

Кошти на кінець періоду 13

Таблиця 2.8 – Трансформація чистого прибутку в грошовий потік від основної діяльності:

Чистий прибуток	XXX
1).Амортизація.	+
2) Зміна активів:	
• Збільшення	-
• Зменшення	+
3) Зміна зобов'язань:	
• Збільшення	+
• Зменшення	-
4) Прибуток.	-
5) Збиток.	+
Приріст (відтік) від основної діяльності коштів.	

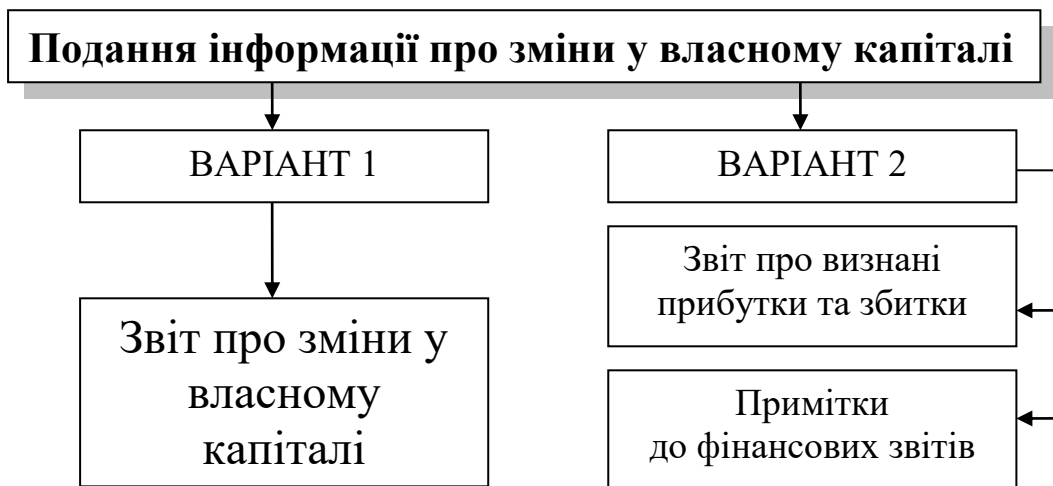

Рисунок 2.9 – Підходи до розкриття змін у власному капіталі згідно з МСБО 1

Таблиця 2.9 – Звіт про зміни у власному капіталі

Показник	Випущений капітал за номіналом	Додатковий оплачений капітал	Дооцінка	Нерозподілений прибуток	Всього
Залишок на 31 грудня 2008 р.	1000	100	200	100	1400
Зміни в обліковій політиці	–	–	–	50	50
Перерахований залишок	1000	100	200	150	1450
Дооцінка майна	–	–	100	–	100
Знецінення інвестицій	–	–	(20)	–	(20)
Чисті прибутки або збитки, не визнані в Звіті про прибутки та збитки	–	–	80	–	80
Чистий прибуток за період	–	–	–	100	100
Дивіденди	–	–	–	(25)	(25)
Випуск акціонерного капіталу	100	10	–	–	110
Залишок на 31 грудня 2009 р.	1100	110	280	225	1715
Уцінка майна	–	–	(10)	–	(10)
Дооцінка інвестицій	–	–	50	–	50
Чисті прибутки або збитки, невизнані в Звіті про прибутки та збитки	–	–	40	–	40
Чистий прибуток за період	–	–	–	200	200
Дивіденди	–	–	–	(25)	(25)
Випуск акціонерного капіталу	900	90	–	–	990
Залишок на 31 грудня 2010 р.	2000	200	320	400	2920

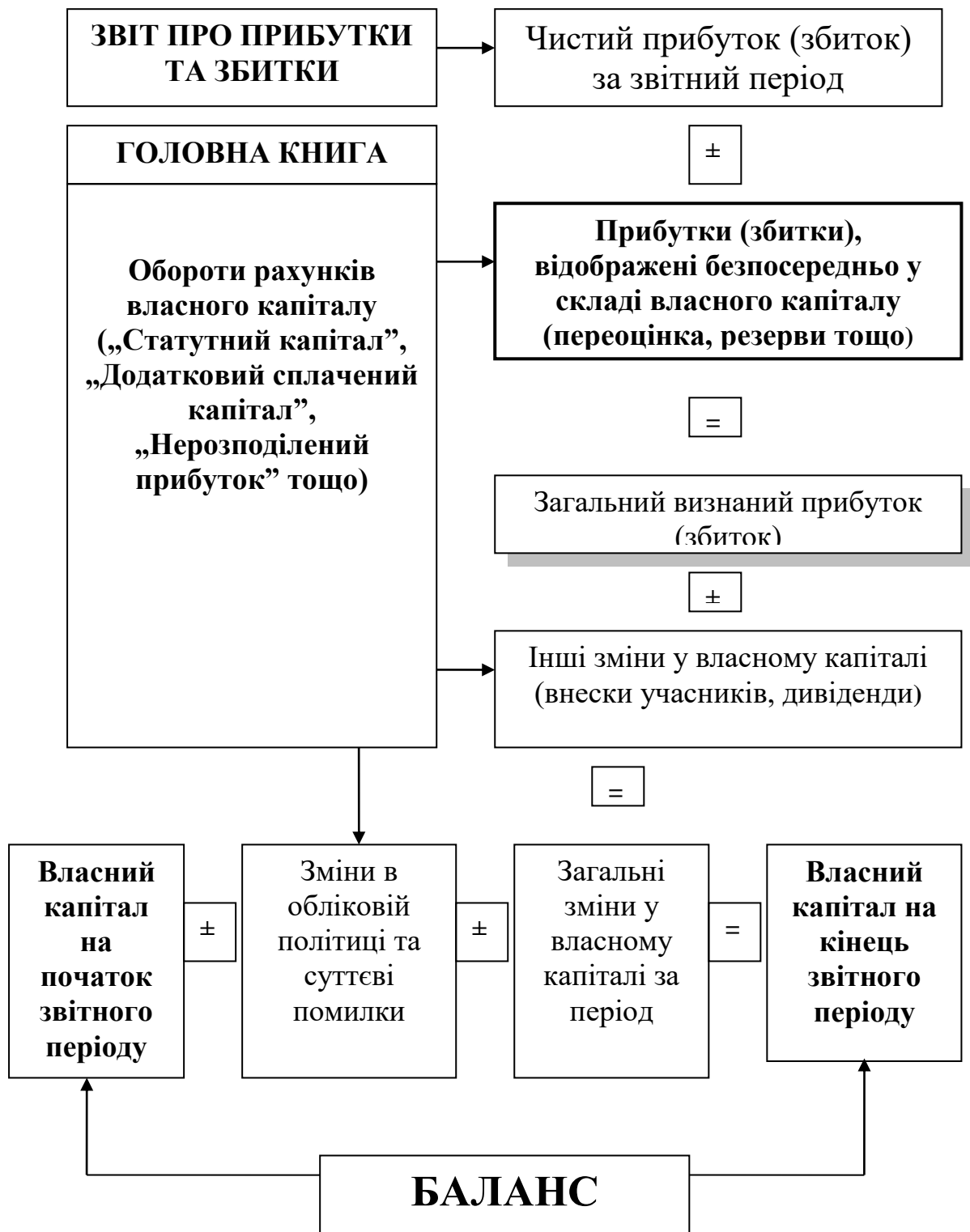

Рисунок 2.10 – Методика складання і узгодження Звіту про зміни у власному капіталі

Процес обробки бухгалтерської інформації в зарубіжній практиці :

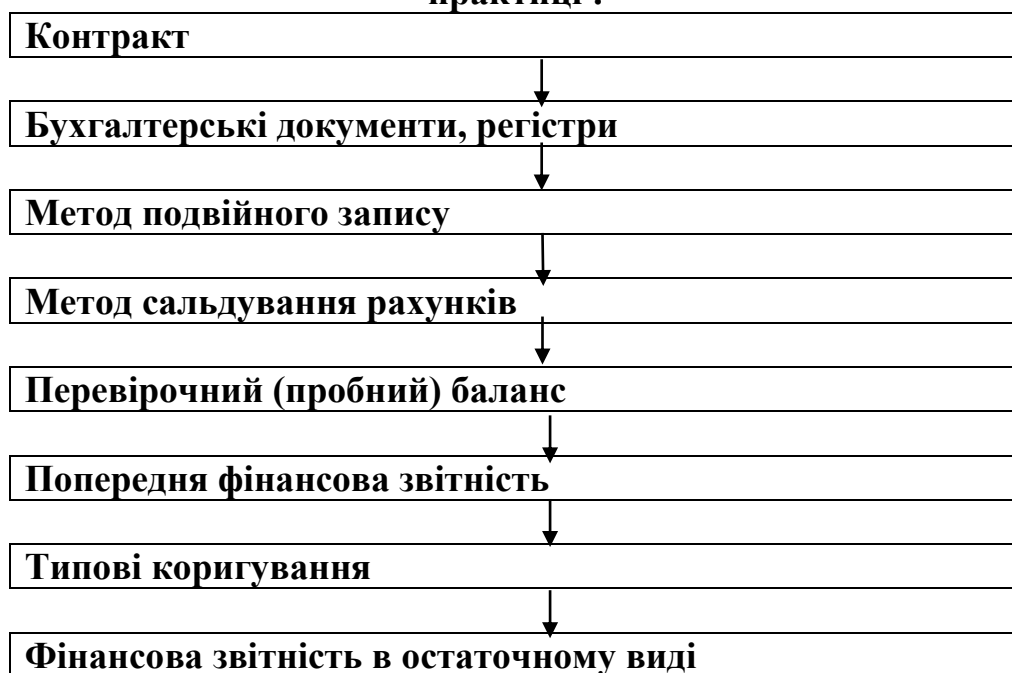

Рисунок 2.11 – Процес обробки бухгалтерської інформації в зарубіжній практиці

Рисунок 2.12 – Метод сальдування рахунків

ПРИКЛАД: Власник починає справу маючи 15000 у.о. Крім цього він зайняв 10000 у.о. Протягом року були зроблені наступні господарські операції:

- 1) Реалізовано товарно-матеріальні запаси покупцям 80000
- 2) Придбано товарно-матеріальні запаси 50000
- 3) Виплачена зарплатня 10000
- 4) Придбані основні засоби 20000
- 5) Виплачена оренда 2000
- 6) Оплачені транспортні витрати 1000

Дт Грошові кошти Кт	
0) 15000	2) 50000
0) 10000	3) 10000
1) 80000	4) 20000
	5) 2000
	6) 1000
	Сд. п. 22000
105000	105000
Сп. п. 22000	

Дт Капітал Кт	
	0) 15000
Сд.п. 15000	
	Сп.п 15000
Дт Продажа Кт	
	1) 80000
Сд. п. 80000	
	Сп. п. 80000

Дт Покупка Кт	
2) 50000	
	Сд. п. 50000
Сп. п. 50000	

Дт Займ Кт	
	0) 10000
Сд. п. 10000	
	Сп. п. 10000

Дт Основні засоби Кт	
4) 20000	
	Сд. п. 20000
Сп. п. 20000	

Дт Заробітна плата Кт	
3) 10000	
	Сд. п. 10000
Сп. п. 10000	

Дт Оренда Кт	
5) 2000	
	Сд. п. 2000
Сп. п. 2000	

Дт Транспортні витрати	
6) 1000	
	Сд. п. 1000
Сп. п. 1000	

Рисунок 2.13 – Відображення господарчих операцій на рахунках (сальдування рахунків)

Таблиця 2.10 – Перевірочний баланс

Синтетичні рахунки	Дт	Кт
1. Готівка	22000	
2. Капітал		15000
3. Займ		10000
4. Продаж		80000
5. Заробітна плата	10000	
6. Покупка	50000	
7. Оренда	2000	
8. Основні засоби	20000	
9. Транспортні витрати	1000	
Разом:	105000	105000

Таблиця 2.11 – Звіт про прибутки і збитки (попередній)

Статті звіту	Сума
Продаж	80000
Покупка	50000
Брутто-прибуток	30000
Витрати:	
Транспортні	1000
Оренда	2000
Заробітна плата	10000
Разом:	13000
Чистий прибуток	17000

Таблиця 2.12 – Бухгалтерський баланс за вертикальною моделлю (попередній)

Статті балансу	Сума
<u>Основний капітал:</u>	
- основні засоби	20000
Разом:	20000
<u>Оборотний капітал:</u>	
- готівка	22000
Разом:	22000
Займ	10000
<u>Робочий капітал:</u>	12000
<u>Чисті активи:</u>	32000
<u>Власний капітал:</u>	
- стартовий капітал	15000
- прибуток	17000
Разом:	32000

Рисунок 2.14 – Типові коригування в формах фінансової звітності

Додаткова інформація:

1. Амортизаційні відрахування складають	2000.
2. Запаси на кінець складають	5000.
3. Передплата оплата за оренду	1000.
4. Накопичення з освітлення	500.

Звіт «Про прибутки і збитки» (в остаточному виді):

1. Продаж	80000
2. Покупка	50000 – 5000 = 45000
Брутто-прибуток	35000
3. Витрати:	
• Транспортні	1000
• Заробітна плата	10000
• Оренда	2000 – 1000 = 1000
• Амортизація	2000
• Накопичення з освітлення	500
Разом	14500
Чистий прибуток	20500

Бухгалтерський баланс (в остаточному виді):

тис.грн.

СТАТТІ БАЛАНСУ	
Основний капітал:	
Основні засоби	20000
Амортизація	(2000)
Разом	18000
Оборотний капітал:	
Готівка	22000
Запаси	5000
Передплата	1000
Разом	28000
Короткострокові зобов'язання:	
Займ	10000
Накопичення з освітлення	500
Разом	10500
Робочий капітал	17500
Чисті активи	35500
Власний капітал:	
Стартовий капітал	15000
Прибуток	20500
Разом	35500

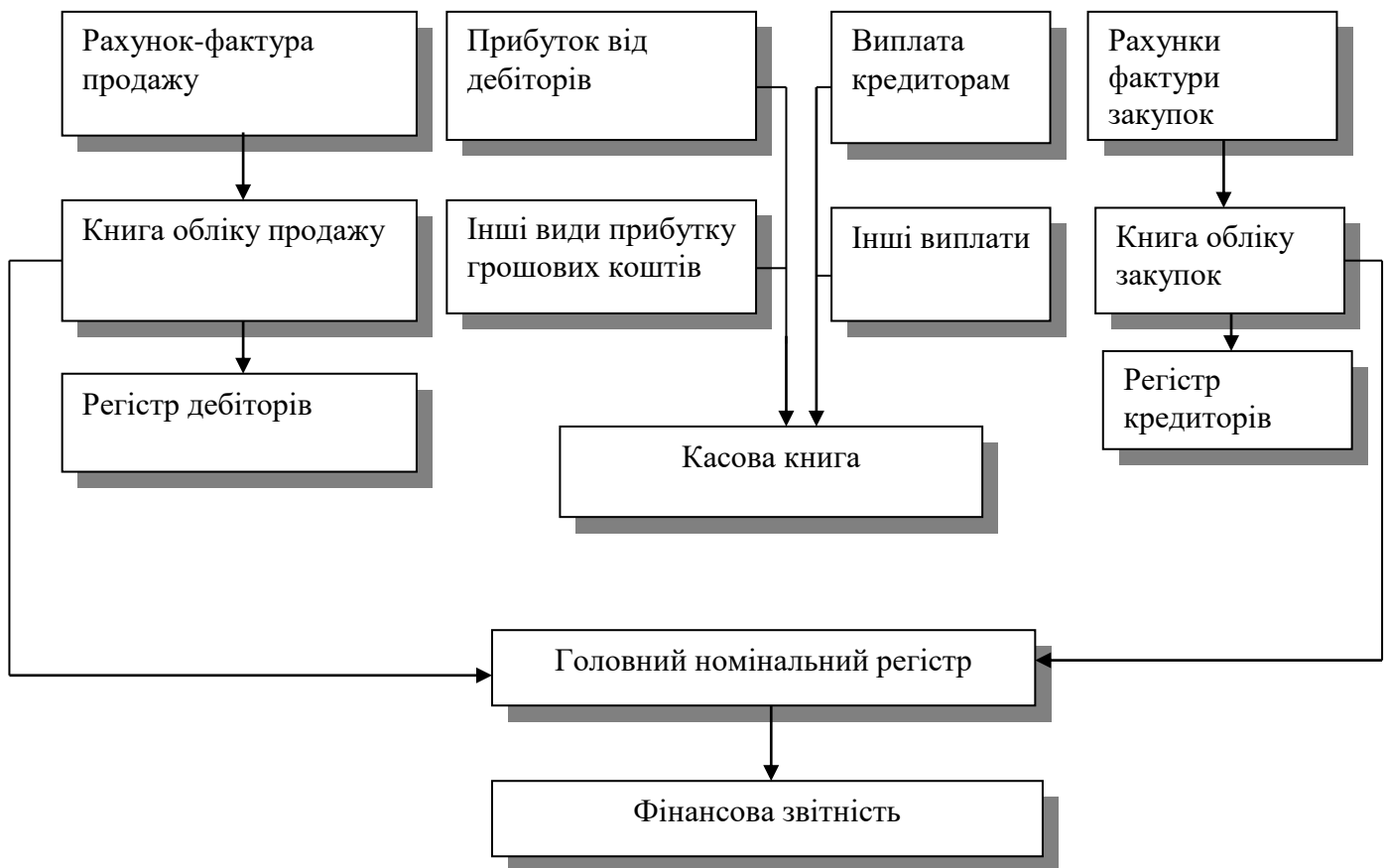

Рисунок 2.15 – Формування та обробка бухгалтерської інформації в облікових реєстрах

Таблиця 2.13 – Книга (Журнал) продаж

Дата	Найменування покупця	Фоліо*	Номер рахунку фактури	Σа рахунку фактури	ПДВ	Почтові витрати (упаковка)	Σа товарів без ПДВ	Найменування товару (ТМЦ) які відпускаються підприємством	Відпущено
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.04	Duding + Mills Ltd	SD 1*	12372	90233	8203	-	820,30	Стандартні колі - бровки	820,30

Таблиця 2.14 – Книга покупок

Дата	Найменування постачальник	Фоліо*	Номер документа	Всього	Σа товарів	ПДВ	Закупівля сировини	Трансьлова ні витрати	Ремонт (заміна)	Торгівля (контора)	Реклама	Та ін.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.04	Paуnq okctill ltd	PR 1*	13042	550		500		820,30		820,30		

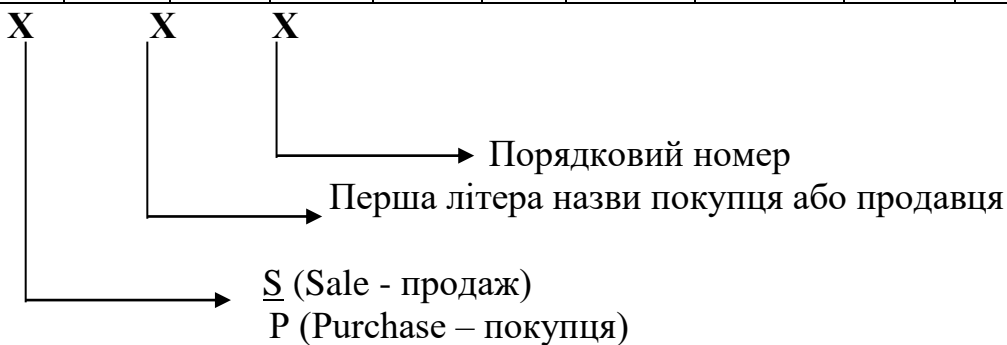

Рисунок 2.16 – Структура ФОЛІО

Тема 3: Облік грошових коштів

Грошові кошти є найліквіднішою частиною активів підприємств, що використовується для сплати боргів, на закупівлю нових активів. До грошових коштів належать:

- готівка, що зберігається на підприємстві;
- гроші в банках;
- банківські векселі;
- грошові чеки й перекази від клієнтів.

У США всі ці складові об'єднуються одним словом "CASH" і обліковуються на одному рахунку „Грошові кошти”. У західноєвропейських країнах грошові кошти обліковуються на рахунках „Каса” й „Рахунки в банках” – у національній та іноземній валюті.

Рисунок 3.1 – Класифікація грошових коштів

Рисунок 3.2 – Класифікація еквівалентів грошових коштів

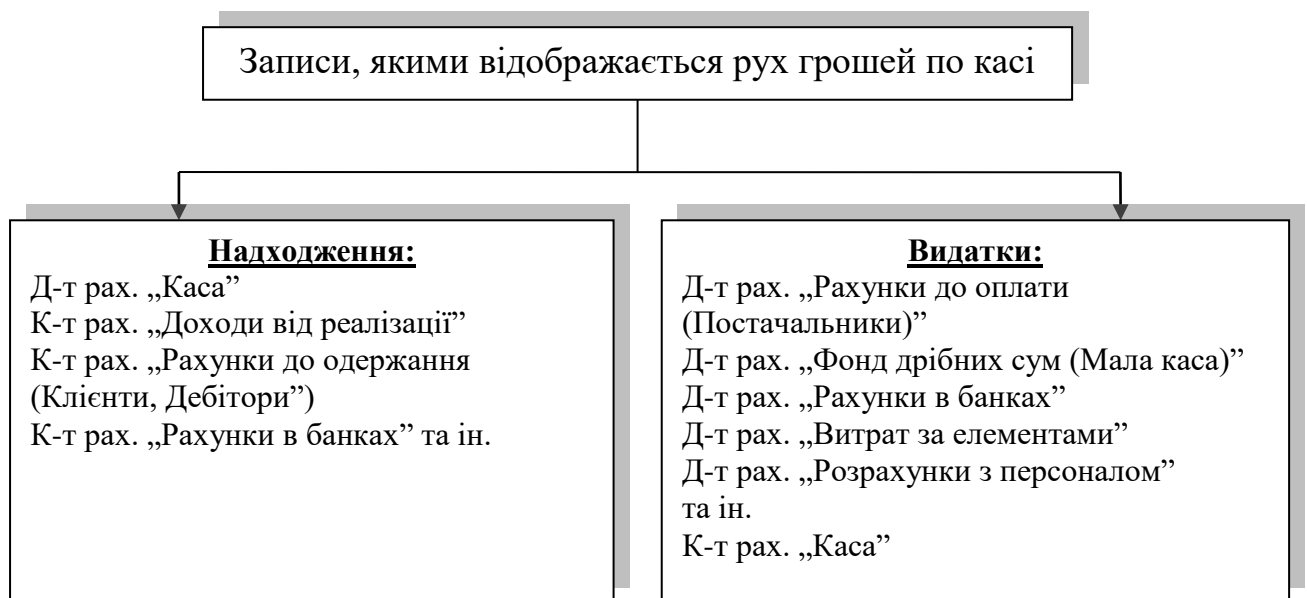

Рисунок 3.3 – Рух грошей по касі

Приклад 3.1. Сума витрат за ваучерами (квитанціями) становить на певну дату 160 дол., зокрема:

- поштові витрати – 80 дол.
- витрати на перевезення (транспортні) – 36 дол.
- канцелярські витрати – 34 дол.
- інші адміністративні витрати – 10 дол.

Фонд дрібних витрат поповнюють на суму 160 дол. з одночасним відображенням витрат:

Д-т рах. „Поштові витрати”	80
Д-т рах. „Транспортні витрати”	36
Д-т рах. „Канцелярські витрати”	34
Д-т рах. „Інші витрати”	10
К-т рах. „Грошові кошти (Каса)”	160

Фінансові інвестиції — це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора.

Рисунок 3.4 – Фінансові інвестиції в залежності від терміну утримання на підприємстві

Приклад 3.2. Корпорація «А» придбала 1.07.10 у корпорації «В» 1000 простих акцій по 40дол. кожна. Брокерські витрати становлять 500дол. Таким чином, фактична собівартість придбаних акцій — 40 500 дол.

Бухгалтерський запис 1.07.10 буде такий:

Д-т рах. «Поточні фінансові інвестиції (Акції)» 40500

К-т рах. «Грошові кошти» 40500

31.12.10 корпорація «А» одержала дивіденди в розмірі 2 дол. з кожної акції, тобто 2000 дол. (2 дол. x 1000).

31.12.10. Д-т рах. «Грошові кошти» 2000

К-т рах. «Фінансові доходи (Дивіденди)» 2000

Приклад 3.3. Корпорація «А» придбала 1.01.10 у корпорації «С» 50 облігацій по 1000 дол. кожна за умови 12 % річних. Брокерські витрати становили 1000дол. Корпорація «С» платить відсотки кожні півроку, тобто 1 липня та 1 січня наступного року. Сума відсотків за півріччя становить 3000 дол. (50 000 x 12% x 1/2).

1.01.10. Відображення в обліку придбаних облігацій за фактичною собівартістю:

Д-т рах. «Поточні фінансові інвестиції (Облігації)» 51 000

К-т рах. «Грошові кошти» 51 000

1.07.10. Надходження відсотків з облігацій за перше півріччя:

Д-т рах. «Грошові кошти» 3000

К-т рах. «Фінансові доходи (Доходи за відсотками)» 3000

31 грудня слід нарахувати доходи за відсотками за друге півріччя. Кошти ще не одержані, проте доходи повинні бути віднесені до звітнього періоду, бо вони зароблені у звітному році.

31.12.10. Д-т рах. «Доходи за відсотками до одержання» 3000

К-т рах. «Фінансові доходи (Доходи за відсотками)»

2.01.11. Надійшли гроші від корпорації «С»:

Д-т рах. «Грошові кошти» 3000

К-т рах. «Доходи за відсотками до одержання» 3000

Тема 4: Облік розрахунків з дебіторами

Рисунок 4.1 – Види дебіторської заборгованості

Дебіторська заборгованість – це заборгованість інших підприємств й осіб нашому підприємству, її поділяють на зазначені нижче види.

1. Рахунки до одержання. Це заборгованість клієнтів (покупців) за надані послуги.. Підприємство здебільшого сподівається одержати заборгованість за рахунками за 30–60 днів. До цієї заборгованості належить також заборгованість за кредитними картками.

2. Векселі до одержання. Вексель – це платіжний і кредитний інструмент. Вексельна заборгованість головним чином може поширюватися на період 60–90 днів і більше. При цьому дебітор сплачує підприємству ще й відсотки за користування кредитом.

3. Інша дебіторська заборгованість. Це так звана неторгова заборгованість, яка включає заборгованість дебіторів за відсотками, аванси, видані службовцям фірми, заборгованість унаслідок переплати податків, заборгованість інших осіб.

Облік рахунків до одержання (розрахунків з клієнтами, покупцями) пов'язаний з реалізацією продукції, товарів, послуг. За міжнародними стандартами моментом реалізації і визнання доходів від реалізації є час відвантаження товарів (продукції) й виставлення платіжних документів на адресу покупця. Саме з цієї миті й виникає дебіторська заборгованість, що відображається на відповідних рахунках.

Приклад 4.1. Компанія «Н» відвантажила компанії «К» за договірною ціною продукції на 5000дол. Рахунок-фактуру датовано 1.07.10. В обліку компанії «Н» буде здійснено такий бухгалтерський запис:

1.07.10

Д-т рах. «Рахунки до одержання» 5000

К-т рах. «Доходи від реалізації» 5000

20 липня 2010 р. компанія «К» повністю оплатила рахунок-фактуру. Гроші надійшли на розрахунковий рахунок компанії «Н» до банку.

20.07.10

Д-т рах. «Грошові кошти» 5000

К-т рах. «Рахунки до одержання» 5000

Рисунок 4.2 – Знижки у західноєвропейських країнах

Таблиця 4.1 – Облік знижки – сконто

тис. у.о.

Валовий метод придбання				Чистий метод запасів				
1. Придбання товарно-матеріальних запасів на суму 10 000								
1	Дт	Запаси	10000	Дт	Запаси	9800		
	Кт	Рахунки до сплати		Кт	Рахунки до сплати			
2. Проведено розрахунок з постачальниками на суму 4 000 (знижка надана)								
2	Дт	Рахунки до сплати	4000	Дт	Рахунки до сплати	3920		
	Кт	Гроші	3920				Кт	Гроші
	Кт	Знижки при покупці	80					
3. Проведено розрахунок з постачальниками на суму 6 000 (знижка втрачена)								
3	Дт	Рахунки до сплати	6000	Дт	Рахунки до сплати	5880		
	Кт	Гроші		Дт	Знижки, втрачені при покупці	120		
				Кт	Гроші	6000		

Рисунок 4.3 – Методи розрахунку резерву безнадійних боргів

Таблиця 4.2 – Метод розрахунку резерву сумнівних боргів на основі періодизації дебіторської заборгованості, дол.

Покупець	Кількість прострочених днів оплати				
	0	1-30	31-60	61-90	Більше 90
Victo	450				
SP	710				
Polli	–	200	300		
Інші	35840	6300	3200	1900	1000
Разом	37000	6500	3500	1900	1000
Процент неоплачених рахунків, виходячи з минулого досвіду	2%	5%	10%	25%	40%
Розрахункова сума резерву	740	325	350	475	400

$$\$740 + \$325 + \$350 + \$475 + \$400 = \$2290$$

У західноєвропейських країнах повернення товарів клієнтами безпосередньо відбивається на зменшенні доходів від реалізації. У разі повернення товарів складають таку бухгалтерську проводку:

Д-т рах. «Дохід від реалізації» (або «Продаж»)

К-т рах. «Рахунки до одержання» (або «Клієнти»).

Під час реалізації продукції клієнтам надають комерційні й розрахункові знижки – як у разі виписки рахунків-фактур, так і після відображення в обліку процесу реалізації.

У разі надання клієнтам комерційної знижки, яка вказується безпосередньо під час виписки рахунка-фактури, на рахунку «Доходи від реалізації» відображають договірну ціну реалізації за мінусом комерційної знижки.

Розрахункові знижки показують в обліку як фінансові витрати («Розрахункові й знижки надані»).

Наприкінці звітного періоду рахунок «Комерційні знижки надані» закривають за рахунок зменшення доходу від реалізації.

Надання розрахункової знижки пізніше – фінансові витрати для підприємства.

Податок на додану вартість (ПДВ) – непрямий податок, який установлюється державою у відсотках до ціни реалізації продукції, товарів чи послуг.

Слід розрізняти ПДВ, що стягується для сплати державі; ПДВ, що відшкодовується державою, та суму ПДВ, що підлягає сплаті до бюджету. ПДВ, що стягується для сплати державі, нараховують на продукцію, товари та послуги, що реалізуються підприємством. ПДВ, що відшкодовується державою, нараховують на матеріальні цінності (матеріально-виробничі запаси, основні засоби тощо), придбані підприємством у сторонніх організацій. Різниця між ними повинна перераховуватися в бюджет.

Розрахунки щодо податку на додану вартість здійснюють на рахунку «Розрахунки з бюджетом», субрахунок «Розрахунок з бюджетом щодо ПДВ».

Вексель – це безумовне зобов'язання клієнта заплатити певну суму грошей на вимогу або в зазначений час. Дату оплати вказують на векселі у вигляді напису конкретної дати або кількості місяців з дня оформлення векселя або кількості днів з дати оформлення векселя. Клієнт здебільшого сплачує за векселем відсотки за відсотковою ставкою з розрахунку на рік. Суму відсотків за векселем визначають за формулою:

$$\text{Сума відсотків} = \text{Номінал векселя (сума)} \times \text{Відсоткову ставку} \times \text{Термін векселя (частку року)}$$

Таким чином, до суми погашення векселя входить номінальна вартість векселя та відсотки за векселем.

Приклад. 4.4.

1.07.10. від покупця одержано вексель під 12 % річних терміном на 3 місяці на суму 10 000 дол. у покриття дебіторської заборгованості. Термін погашення (оплати) векселя 1.10.10.

1.07.10. Відображають в обліку одержаний від клієнта вексель:

Д-т рах. «Векселі одержані» 10000
К-т рах. «Рахунки до одержання» (або «Розрахунки з клієнтами») 10000

Розрахуємо відсотки за векселем за весь період:

$$10\,000 \times 12\% \times 3/12 = 300 \text{ (дол.)}$$

Сума погашення векселя становить:

$$10\,000 + 300 = 10\,300 \text{ (дол.)}$$

1.10.10 покупець (клієнт) оплатив номінальну вартість векселя й відсотки:

Д-т рах. «Грошові кошти» 10300
К-т рах. «Векселі одержані» 10000
К-т рах. «Доходи за відсотками» (або «Фінансові доходи») 300

Тема 5: Облік товарно – матеріальних запасів

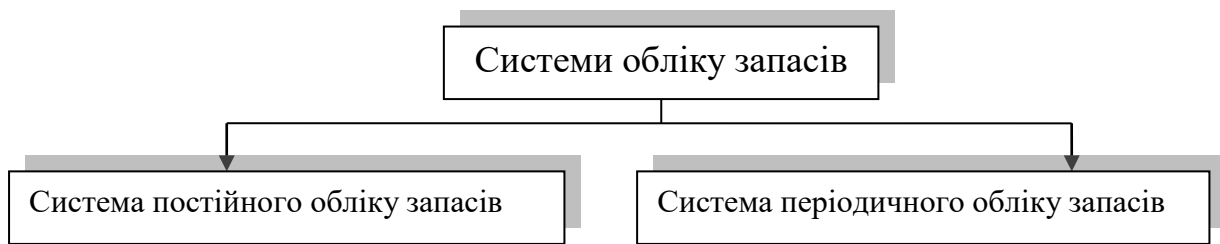

Рисунок 5.1 – Системи (методи) обліку складських запасів у фінансовому обліку зарубіжних країн

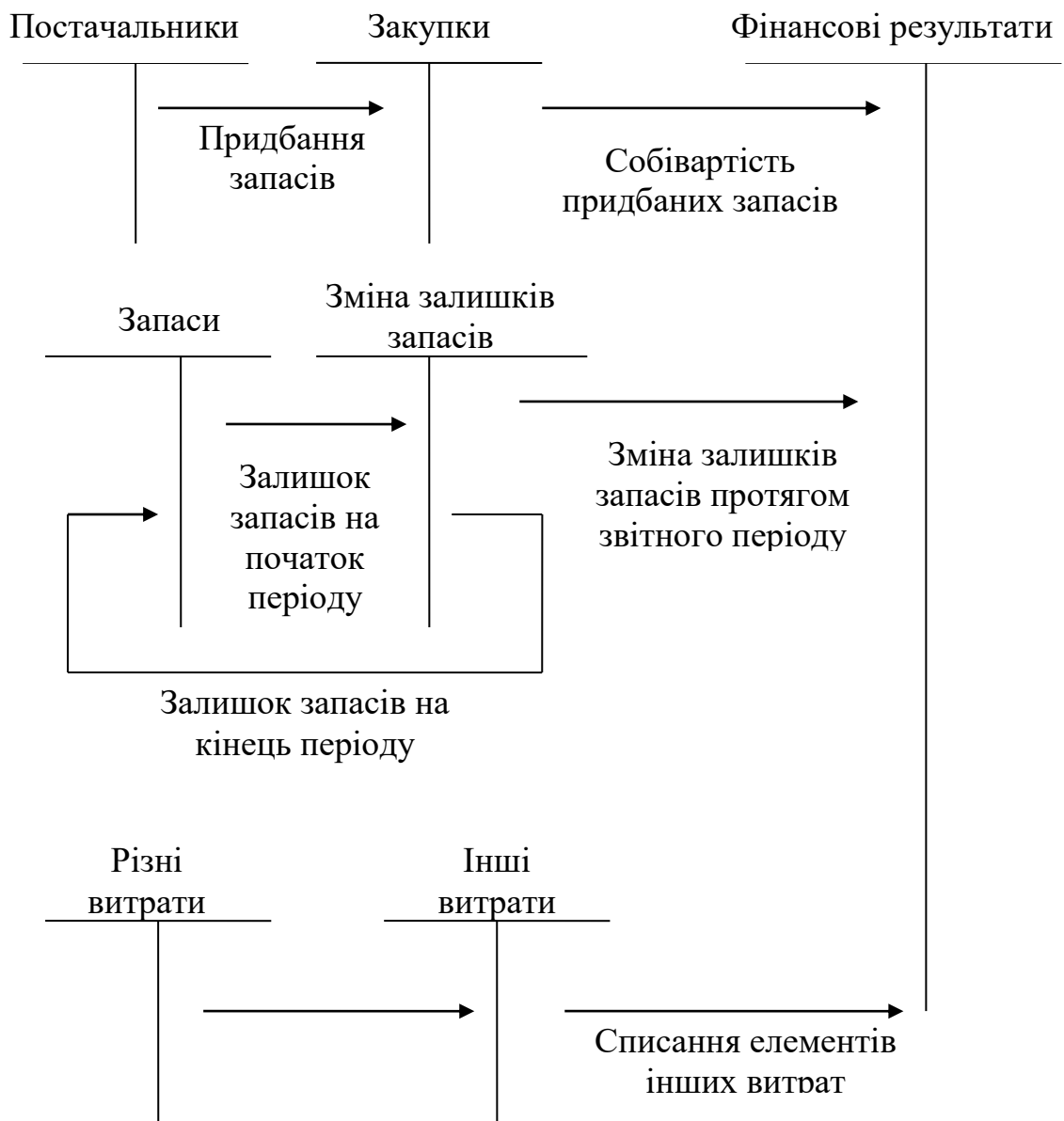

Рисунок 5.2 – Відображення запасів у системі рахунків періодичного обліку

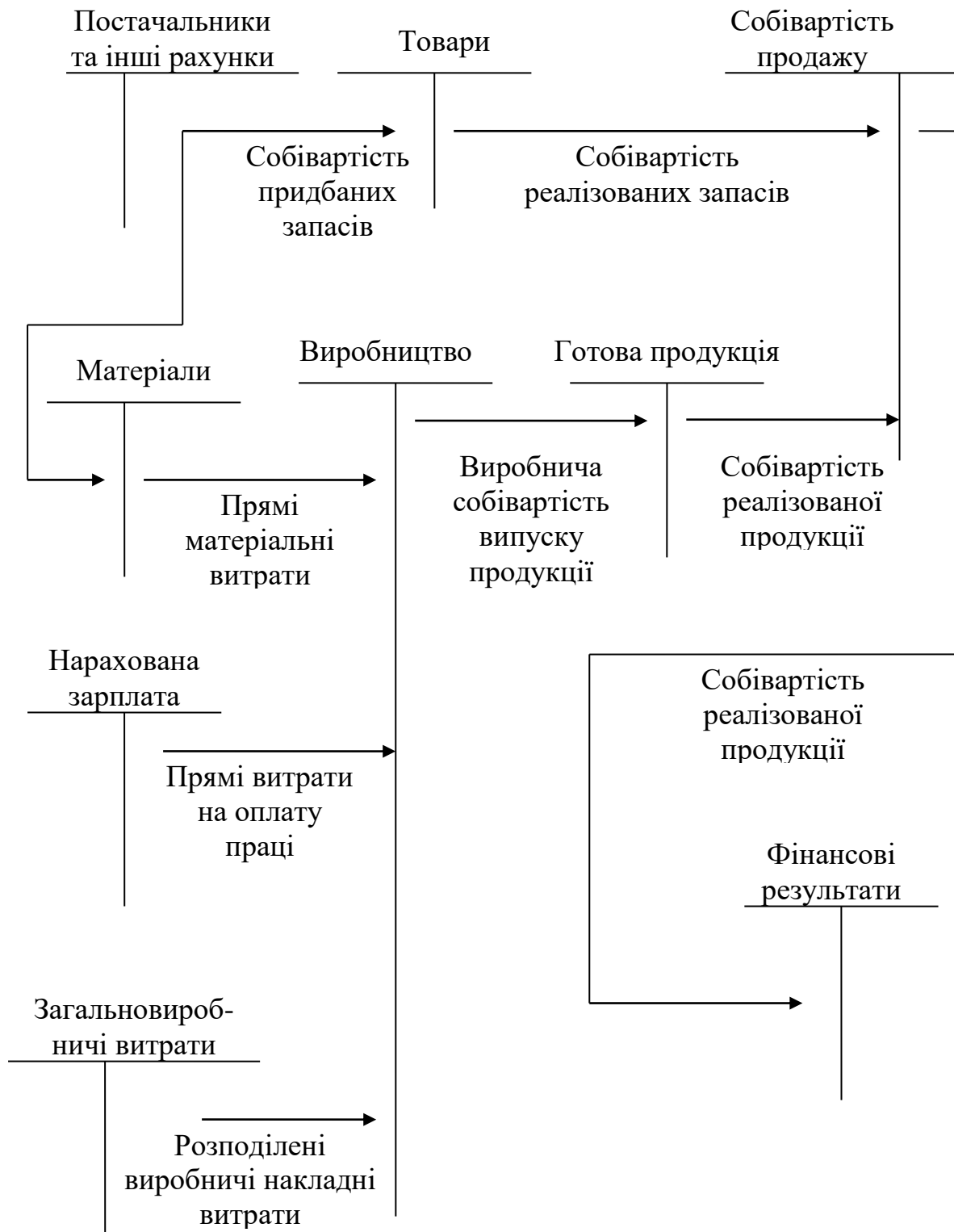

Рисунок 5.3 – Відображення запасів у системі рахунків постійного обліку

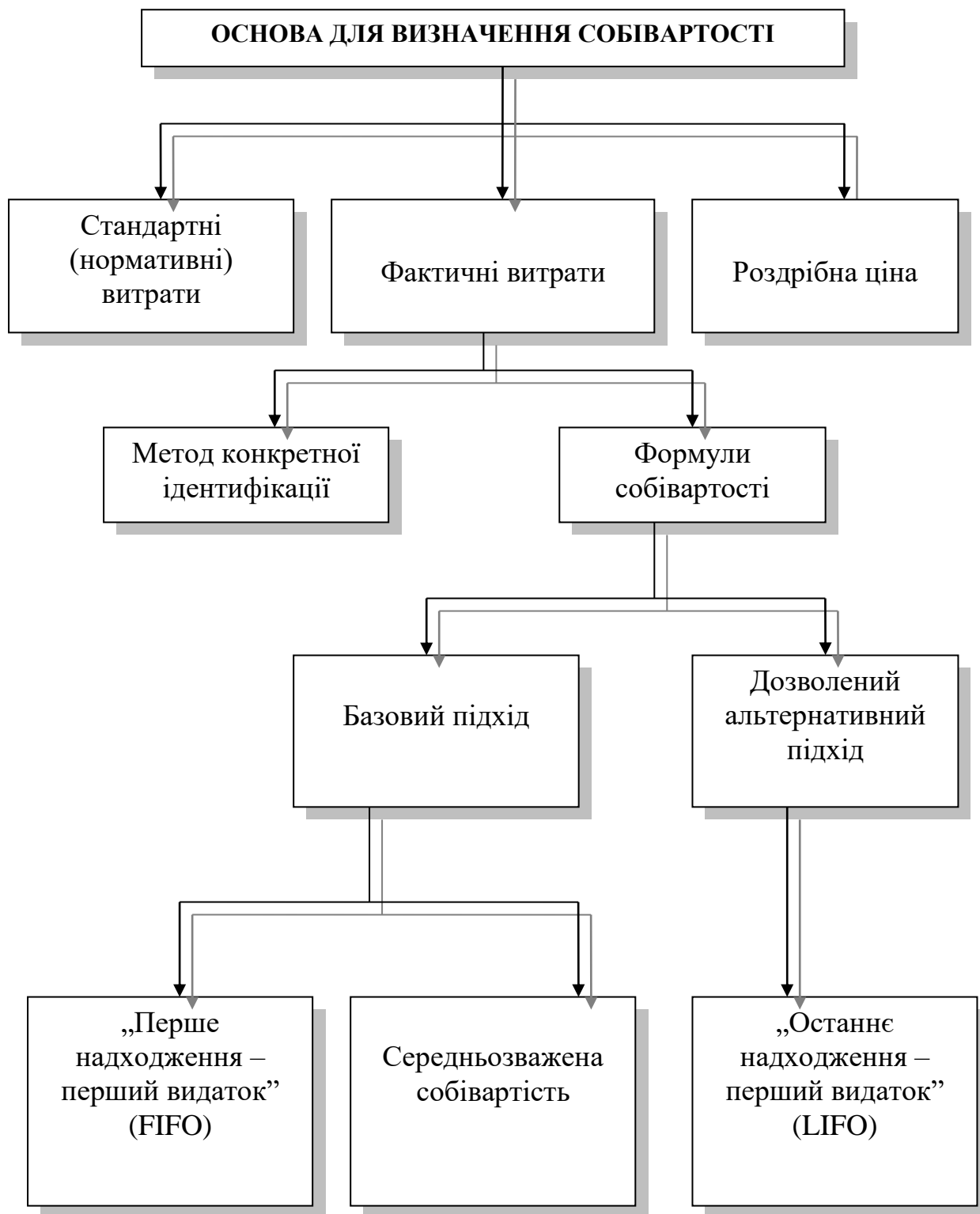

Рисунок 5.4 – Підходи до визначення собівартості запасів

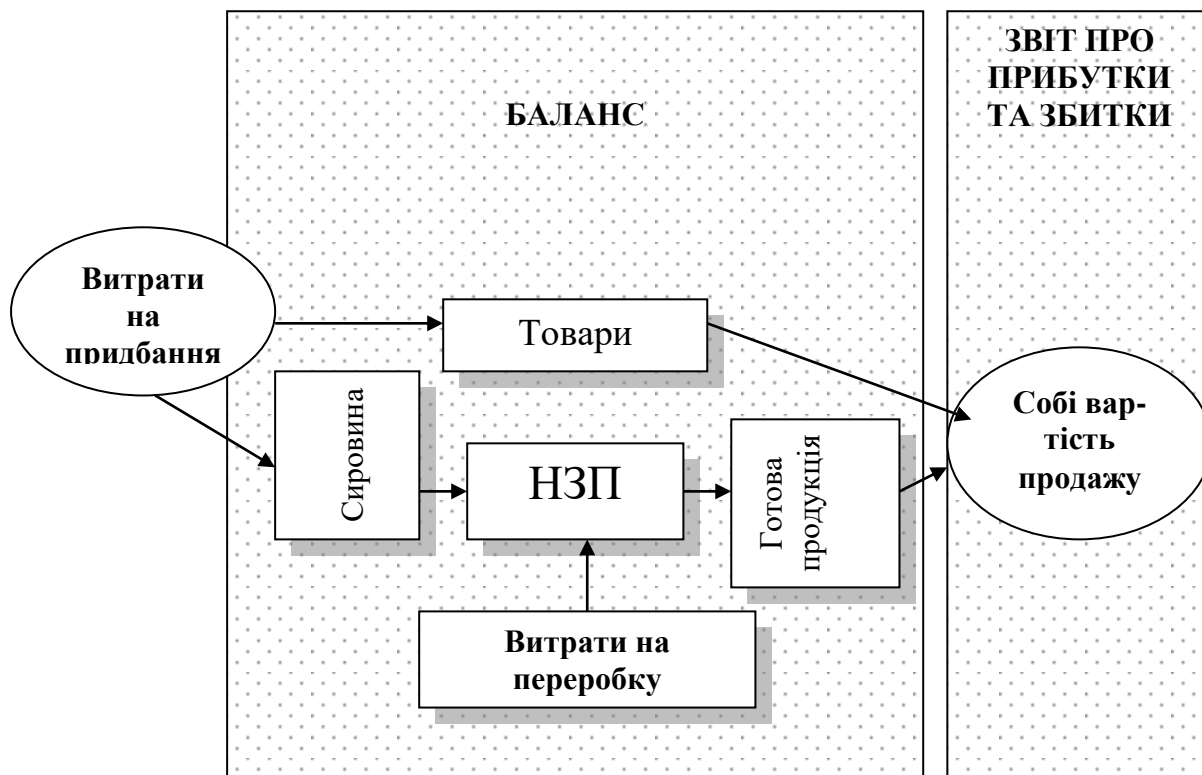

Рисунок 5.5 – Рух запасів і відображення їх у фінансових звітах

Рисунок 5.6 – Методи оцінки товарно-матеріальних запасів в зарубіжній практиці

Метод ФІФО – метод оцінки запасів, який припускає, що матеріали (товари), які перші надійшли, першими списуватимуться на виробництво чи реалізацію, тобто за цінами перших надходжень.

Метод середньозваженої собівартості – метод оцінки запасів, за яким витрачені та реалізовані запаси, а також їхній залишок на кінець звітного періоду оцінюють за середніми цінами з урахуванням залишку на початок періоду та надходжень.

Метод ЛІФО – метод оцінки запасів, який припускає, що матеріали (товари), придбанні останніми, на виробництво чи реалізацію

відпускатимуться першими й оцінюватимуться за цінами останніх надходжень.(для Британо-Американської системи)

Метод ідентифікації – метод оцінки, за яким відпущені на виробництво чи реалізацію матеріали (товари) оцінюються за цінами конкретних партій запасів, що надійшли на підприємство.

За системи періодичного обліку запасів собівартість фактично витрачених чи реалізованих матеріалів (товарів) визначають загалом за звітний період на підставі інвентаризації та оцінки залишку на кінець періоду, а також інформації про надходження матеріалів (товарів) за період та їх залишку на початку періоду. За системи постійного обліку запасів вартість визначають за кожною партією відпущених зі складу матеріалів (товарів).

Приклад 5.1

РУХ ТОВАРУ ФІРМИ «Люкс» ЗА МІСЯЦЬ

Дата		Кількість одиниць	Ціна за одиницю, дол.
01.11	Залишок на початок місяця	10	10
15.11	Придбано	12	11
20.11	Продано	8	20
24.11	Придбано	15	12
28.11	Продано	10	20

1. Система періодичного обліку запасів

Залишок товару «Люкс» на кінець місяця за даними інвентаризації = 19 од.

Метод ФІФО

Залишок товару: 4 од. x 11 дол. = 44 дол.;

15 од. x 12 дол. = 180 дол.

Разом 224 дол.

Собівартість реалізованих товарів:

100дол. + 132дол. + 180дол.-224дол. = 188 дол.

Метод ЛІФО

Залишок на кінець місяця: 9 од. x 11 дол. = 99 дол.;

10 од. x 10 дол. = 100 дол.

Разом 119дол.

Собівартість реалізованих товарів:

100 дол. + 132 дол. + 180 дол. - 199 дол. = 213 дол.

Метод середньозваженої оцінки

Середньозважена ціна = (100 дол. + 132 дол. + 180 дол.) : (10+ 12+15) =
= 412дол. : 37= 11,135 дол.;

19 од. x 11,135 дол. = 212 дол.

Собівартість реалізованих товарів = 412 дол. - 212 дол. = 200 дол.

ВПЛИВ НА ПРИБУТОК РІЗНИХ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ
(система періодичного обліку запасів), дол.

№	Показник	Ідентифікована собівартість	ФІФО	ЛІФО	Середньозважена ціна, дол.
1	Продаж (18 од.)	360	360	360	360
2	Залишок на початок місяця	100	100	100	100
3	Придбано	312	312	312	312
4	Залишок на кінець місяця	210	224	199	212
5	Собівартість реалізованих товарів	202	188	213	200
6	Валовий прибуток	158	172	147	160
7	Операційні витрати	120	120	120	120
8	Прибуток до оподаткування	38	52	27	40
9	Податок на прибуток (30 %)	11	16	8	12
10	Чистий прибуток	27	36	19	28

2. Система постійного обліку запасів
Метод середньозваженої оцінки

20.11

$(10 \times 10 \text{ дол.}) + (12 \times 11 \text{ дол.}): 22 = 232 \text{ дол.} : 22 = 10,5 \text{ дол.}$

Видаток: 8 од. x 10,5 = 84 дол.

28.11

$(14 \times 10,5 \text{ дол.}) + (15 \times 12 \text{ дол.}): 29 = 327 \text{ дол.} : 29 = 11,3 \text{ дол.}$

Видаток: 10 од. x 11,3 = 113 дол.

Залишок на кінець місяця: 232 дол. - 84 дол. + 180 дол. - 113 дол. : 215 дол.

Метод ФІФО

Видаток:

20.11   8 од. x 10дол. = 80 дол.;

28.11   2 од. x 10 дол. = 20 дол.;

28.11   8 од. x 11 дол. = 88 дол.

Разом: 188дол.

Залишок на кінець місяця:

$10+27-18 = 19 \text{ од.,}$

зокрема:

4 од. x 11 дол. = 44 дол.;

15 од. x 12дол. = 180дол.

Разом: 224 дол.

Метод ЛІФО

Видаток

20.11   8 од. x 11 дол. = 88 дол.;

28.11   10 од. x 12дол. = 120дол.

Разом: 208 дол.

Залишок на кінець місяця — 19 од.:

5 од. x 12 дол.	= 60 дол.;
4 од. x 11 дол.	= 44 дол.;
10 од. x 10 дол.	= 100 дол.
Разом:	204 дол.

Тема 6: Облік довгострокових активів

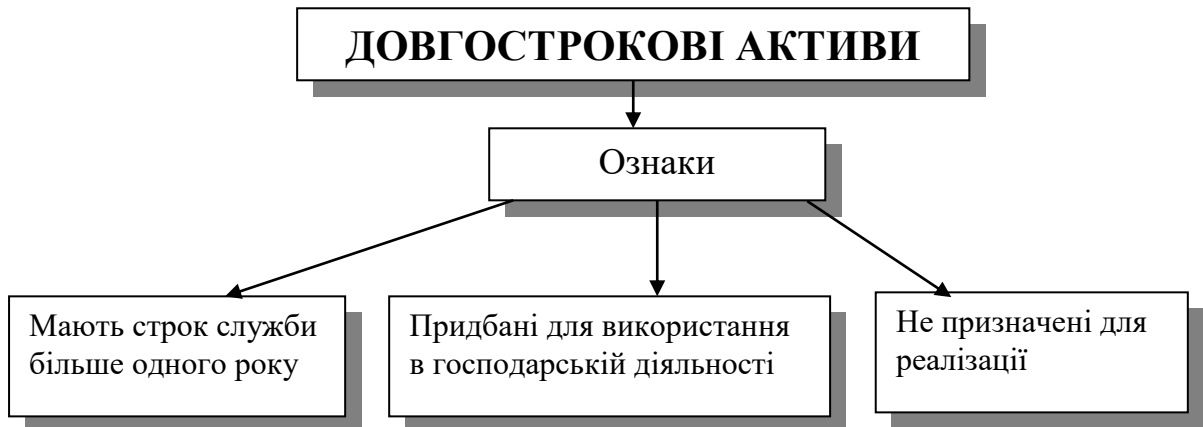

Рисунок 6.1 – Ознаки довгострокових активів

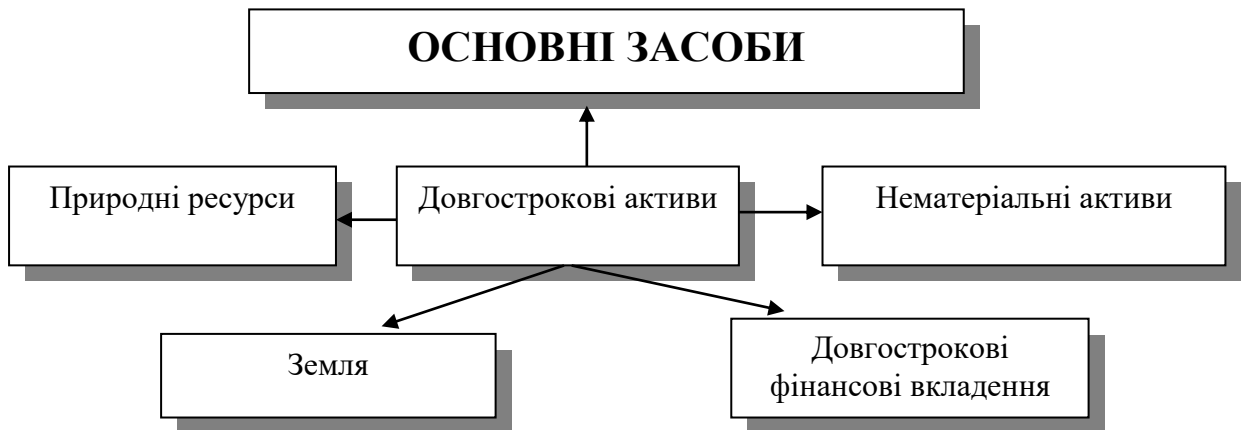

Рисунок 6.2 – Склад довгострокових активів

Рисунок 6.3 – Класифікація довгострокових активів

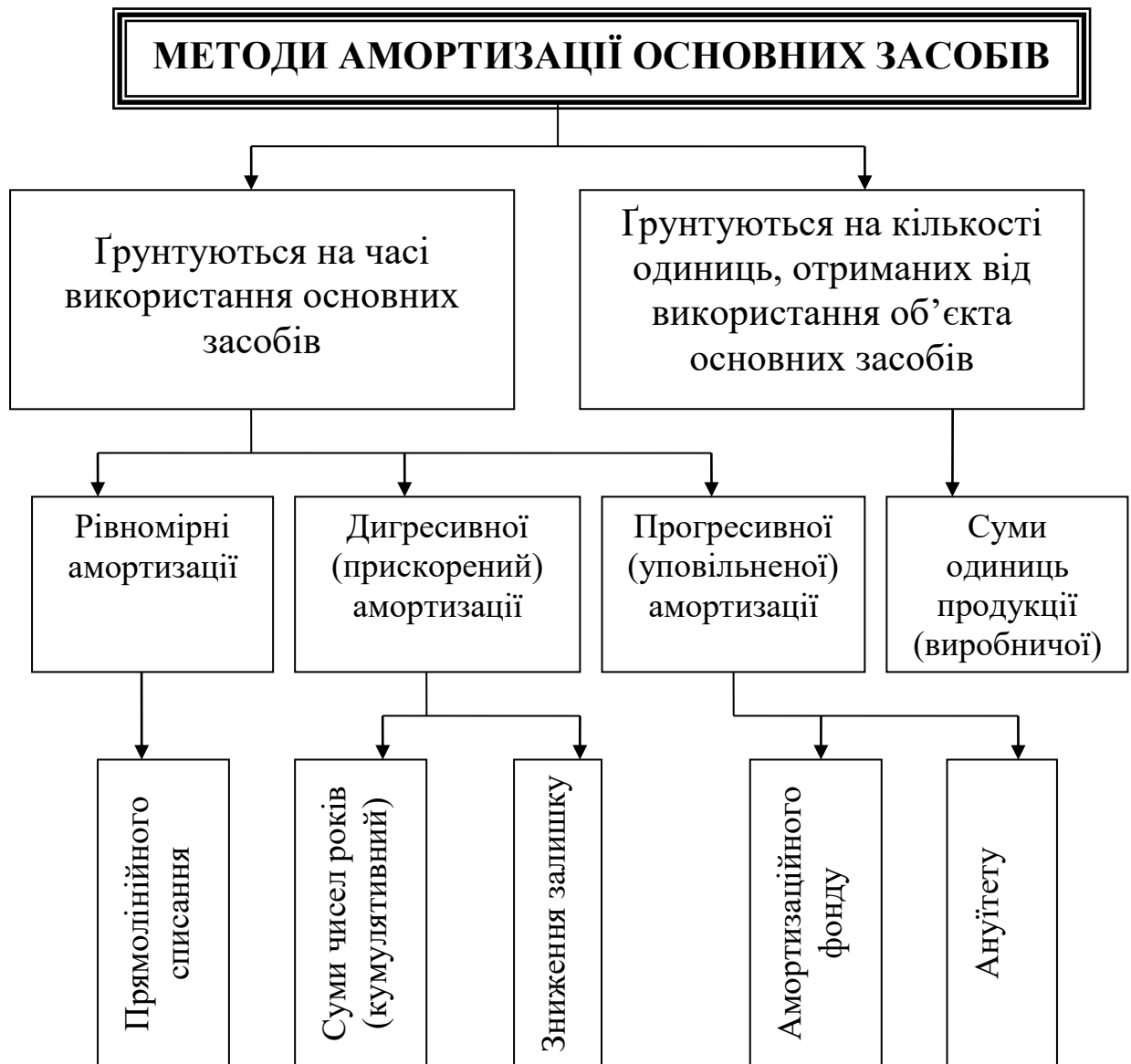

Рисунок 6.4 – Класифікація методів амортизації основних засобів

У країнах ринкової економіки застосовують кілька методів нарахування амортизації:

1) метод лінійної амортизації; Річна сума амортизації залежить від терміну служби об'єкта. Беруть до уваги також очікувану ліквідаційну вартість.

2) метод нарахування амортизації за кількістю випущеної продукції; Використовують, коли об'єкти основних засобів застосовуються нерівномірно (нерівномірно випускається продукція за періодами). За цього методу визначають ставку амортизації на одиницю продукції.

$$\text{Ставка амортизації} = (\text{первіс.варт.} - \text{ліквід.варт.}) / \text{кільк.прод. до випуску упродовж терміну експлуатації}$$

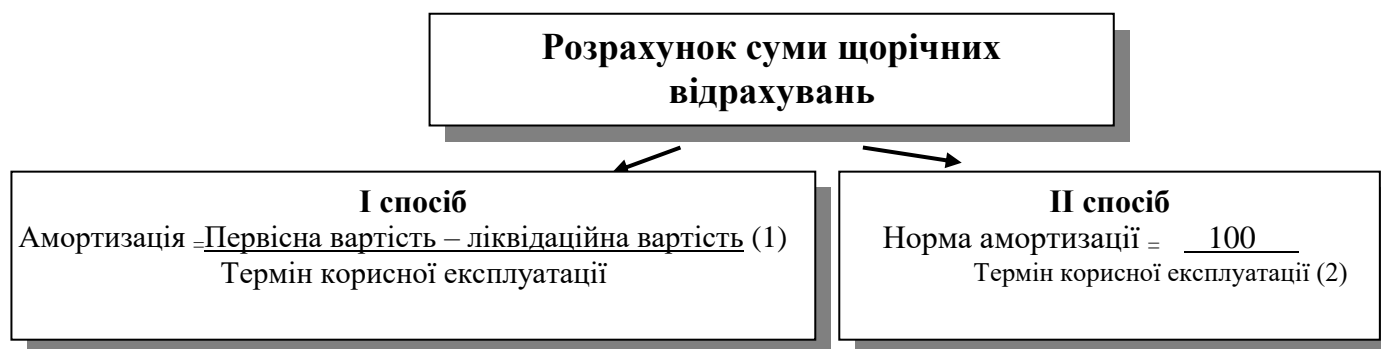
3) метод подвійної норми амортизації; Це метод прискореної амортизації. Норму прискореної амортизації визначають множенням норми лінійної амортизації на встановлений коефіцієнт для прискореної амортизації. У США прийнято єдиний коефіцієнт прискореної амортизації – 2,0.

У Франції, наприклад, застосовують три рівні коефіцієнтів прискореної амортизації – залежно від терміну служби основних засобів:

- а) 1,5, якщо термін експлуатації 3-4 роки;
- б) 2,0, якщо термін експлуатації 5-6 років;
- в) 2,5, якщо термін експлуатації понад 6 років.

Прискорену амортизацію розраховують, застосовуючи норми прискореної амортизації до залишкової вартості об'єкта основних засобів на початок року.

- 4) метод суми цифр років експлуатації.

Придбано устаткування	20000 у.о.
Ліквідована вартість	2000 у.о.
Термін корисного використання	4 роки

Таблиця 6.1 – Розрахунок амортизації методом прямолінійного списання

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичення амортизації	Балансова вартість
0	–	–	–	20 000
1	$1/4 \cdot 18\,000$	4 500	4 500	15 500
2	$1/4 \cdot 18\,000$	4 500	9 000	11 000
3	$1/4 \cdot 18\,000$	4 500	13 500	6 500
4	$1/4 \cdot 18\,000$	4 500	18 000	2 000
	Разом	18 000		

$$\text{Формула кумулятивного числа}_{(\text{термін експлуатації тривалий})} = \frac{(n + 1) \cdot n}{2} \quad (3)$$

Таблиця 6.2 – Розрахунок амортизації методом суми чисел років

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичення амортизації	Балансова вартість
0	–	–	–	20 000
1	4/10 · 18 000	7 200	7 200	12 800
2	3/10 · 18 000	5 400	12 600	7 400
3	2/10 · 18 000	3 600	16 200	3 800
4	1/10 · 18 000	1 800	18 000	2 000
	Разом	18 000		

$$\text{Накопичена амортизація} = 1 - \sqrt[n]{\frac{\text{ліквідаційна вартість}}{\text{собівартість об'єкта}}}, \quad (4)$$

де n – кількість років експлуатації об'єкта

Таблиця 6.3 – Розрахунок амортизації методом зниження залишку

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичення амортизації	Балансова вартість
0	–	–	–	20 000
1	44% · 20 000	8 800	8 800	11 200
2	44% · 11 200	4 928	13 728	6 272
3	44% · 6 272	2 760	16 488	3 512
4	44% · 3 512	1 545	18 033	1 967

$$\text{Амортизація відрахування} = 2 \cdot N \text{ амортизації} \cdot \text{Балансова вартість} \quad (5)$$

Таблиця 6.4 – Розрахунок амортизації методом подвоєного зниження залишку

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичення амортизації	Балансова вартість
0	–	–	–	20 000
1	50% · 20 000	10 000	10 000	10 000
2	50% · 10 000	5 000	15 000	5 000
3	50% · 5 000	2 500	17 500	2 500
4		2 500	20 000	–

$$\text{Амортизаційні відрахування} = \frac{\text{Собівартість об'єкта} - \text{ліквідаційна вартість}}{\text{Майбутня вартість одиниці анuitету}} \quad (6)$$

Таблиця 6.5 – Розрахунок амортизаційних відрахувань в умовах створення амортизаційного фонду

Рік	Відрахування до амортизаційного фонду	Відсоток на залишок фонду (5 відсотків)	Разом збільшення амортизаційного фонду	Залишок амортизаційного фонду	Витрати на амортизацію	Накопичена амортизація	Балансова вартість
0	–	–	–	–	–	–	–
1	4 176	0	4 176	4 176	4 176	4 176	15 824
2	4 176	209	4 385	8 561	4 385	8 561	11 439
3	4 176	428	4 604	13 165	4 604	13 165	6 835
4	4 176	659	4 835	18 000	4 835	18 000	2 000

$$\text{Амортизаційні відрахування} = \frac{\text{собівартість об'єкта} - \text{теперішня оцінка очікуваної ліквідаційної вартості}}{\text{Теперішня вартість ануїтету}} \quad (7)$$

Таблиця 6.6 – Розрахунок амортизації методом ануїтету

Рік	Витрати на амортизацію	Дохід від відсотків (5 відсотків балансової вартості)	Нарахована амортизація	Накопичена амортизація	Балансова вартість
0	–	–	–	–	20 000
1	5 176	1 000	4 176	4 176	15 824
2	5 176	791	4 385	8 561	11 439
3	5 176	572	4 604	13 165	6 835
4	5 176	342	4 834	17 999	2 001

$$N \text{ амортизації} = \frac{\text{собівартості об'єкта} - \text{ліквідаційна вартість}}{\text{Розрахунковий обсяг діяльності виробництва}} \quad (8)$$

Таблиця 6.7 – Розрахунок амортизації методом суми одиниць продукції

Рік	Розрахунок	Амортизаційні відрахування	Накопичення амортизації	Балансова вартість
0	–	–	–	20 000
1	$0,2 \cdot 30\,000$	6 000	6 000	14 000
2	$0,2 \cdot 25\,000$	5 000	11 000	9 000
3	$0,2 \cdot 15\,000$	3 000	14 000	6 000
4	$0,2 \cdot 20\,000$	4 000	18 000	2 000
	Разом	18 000		

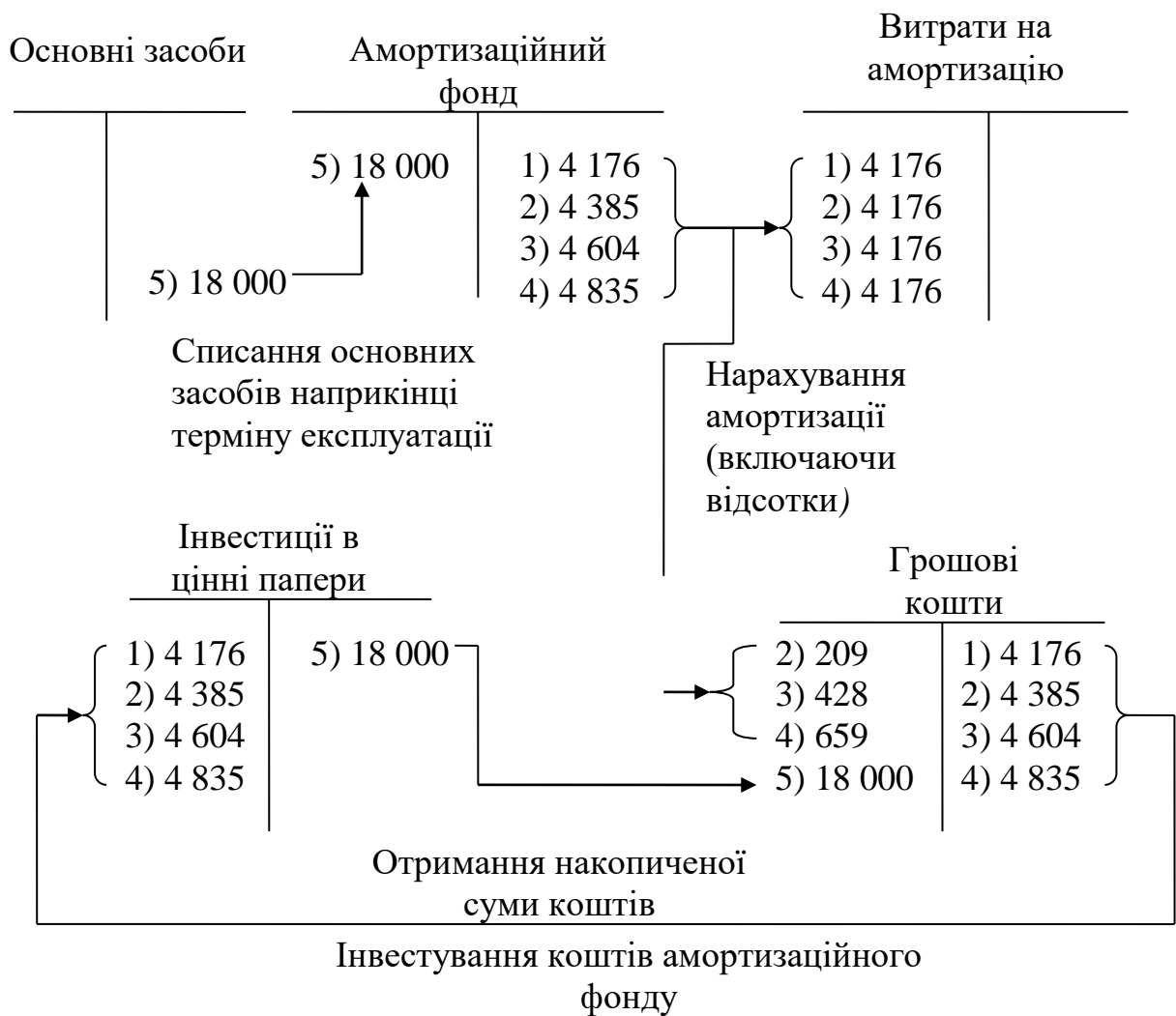

Рисунок 6.5 – Облік операцій, пов'язаних з амортизацією основних засобів, в умовах створення амортизаційного фонду

Рисунок 6.6 – Підходи до обліку витрат, пов'язаних з утриманням основних коштів

ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІСЛЯ ЇХ ВИЗНАННЯ

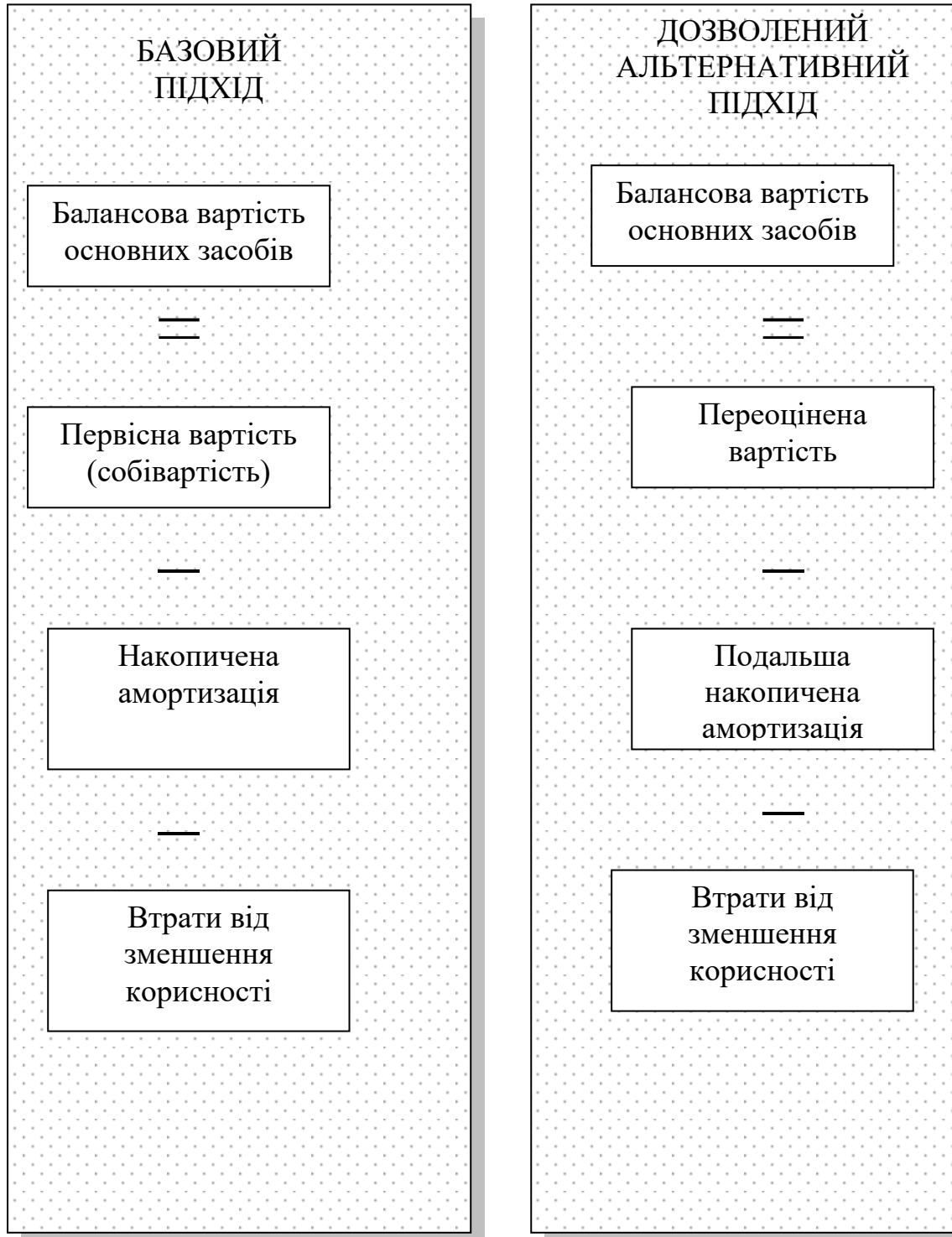

Рисунок 6.7 – Балансова оцінка основних засобів

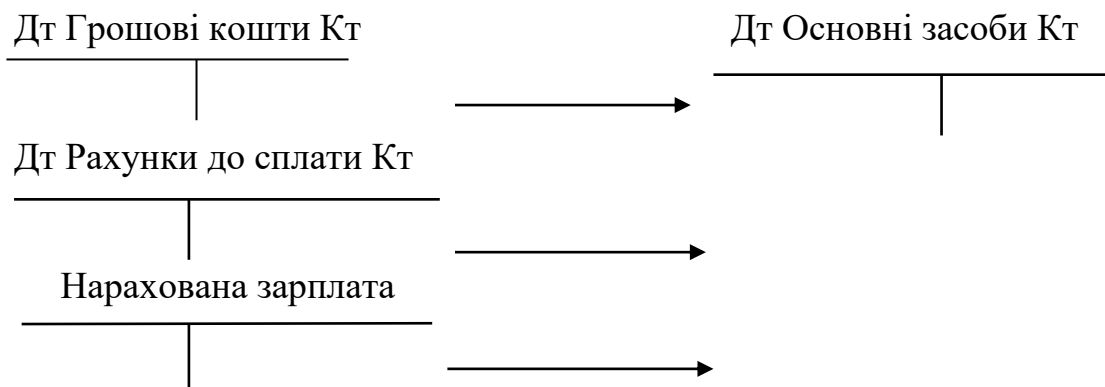

Рисунок 6.8 – Схема обліку операцій з придбання основних засобів

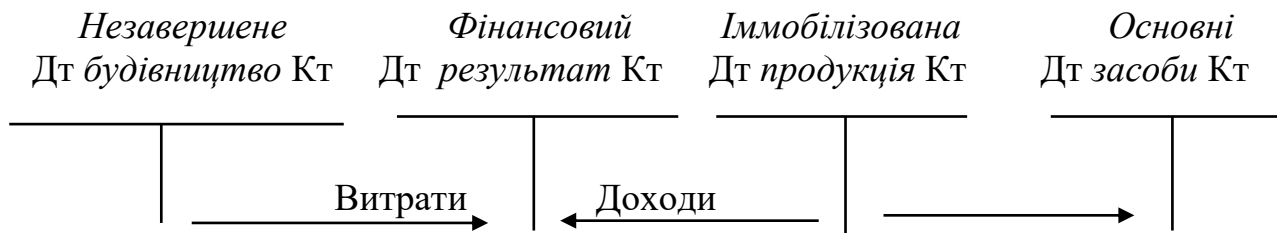

Рисунок 6.9 – Особливості відображення в обліку об'єктів, що надійшли в результаті будівництв (Франція, Бельгія)

Рисунок 6.10 – Структура розкриття інформації про нематеріальні активи згідно з МСБО 38

Тема 7: Облік фінансових інвестицій та консолідована звітність

Фінансові інвестиції — це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших економічних вигід для інвестора.

Рисунок 7.1 – Класифікація короткострокових інвестицій

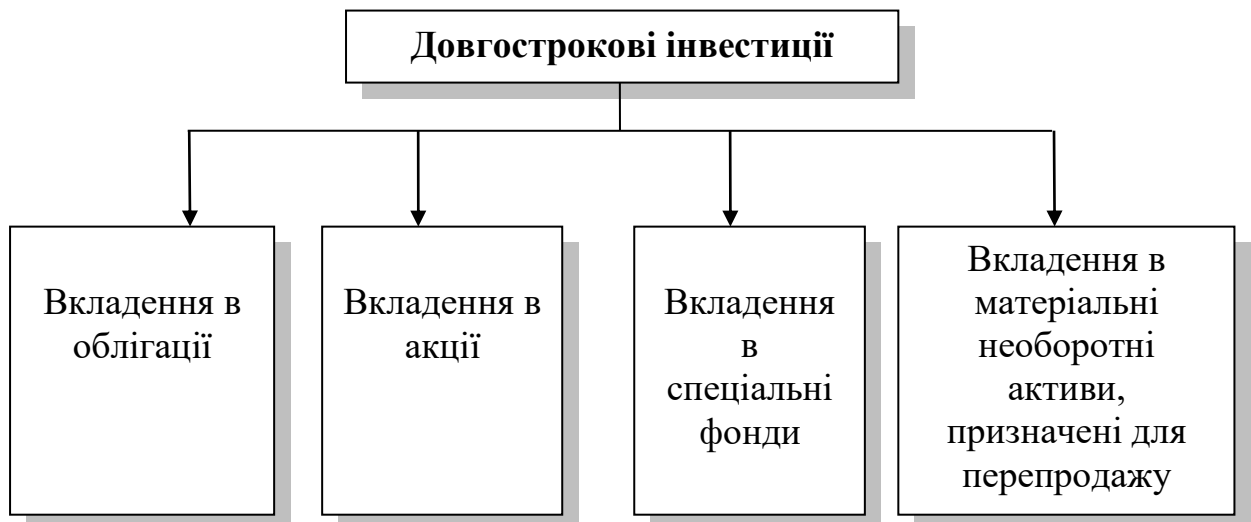

Рисунок 7.2 – Класифікація довгострокових інвестицій

Великі підприємства можуть мати в своєму складі структурні підрозділи, які знаходяться на самостійному балансі, однак, в кінці звітного періоду необхідно всю інформацію про господарську діяльність всіх суб'єктів узагальнити та представити в єдиній фінансовій звітності головного підприємства.

Консолідована фінансова звітність – це фінансова звітність групи, яку розглядають як єдине підприємство.

При складанні консолідованої фінансової звітності виникає ряд проблем, бо при узагальненні показників необхідно врахувати внутрішньо групові контракти в долю вкладеного капіталу головного підприємства в дочірні, а також напрямок господарської діяльності кожного підприємства

групи. Інколи в консолідовану звітність не включаються звітність збанкрутілого підприємства.

Порядок складання консолідованої звітності регламентується міжнародним стандартом № 27 „Консолідована фінансова звітність та облік інвестицій дочірніх компаній”.

Таблиця 7.1 – Вихідна інформація для складання консолідованого балансу
тис. дол.

Актив		Пасив	
1. Інвестиції у дочірню компанію	575	1. Статутний капітал (прості акції)	1000
2. Дебітори	20	2. Перерозподілений прибуток	350
3. Грошові кошти	405	3. Кредитори	150
4. Інші активи	500		
Баланс	1500	Баланс	1500

Таблиця 7.2 – Баланс дочірньої компанії на 1 січня 2010 р.

тис. дол.

Актив		Пасив	
1. Грошові кошти	150	1. Статутний капітал (прості акції)	1000
2. Інші активи	450	2. Нерозподілений прибуток	75
		3. Кредитори	25
Баланс	600	Баланс	600

Таблиця 7.3 – Робоча таблиця консолідації балансів батьківської та дочірньої компанії

тис. дол..

Стаття	Компанія		Корективи		Консолідований баланс
	Батьківська	Дочірня	Дебет	Кредит	
Актив					
Інвестиції	575	-		а) 575	-
Грошові кошти	405	150			555
Дебітори	20	-		б) 10	10
Інші активи	50	450			950
Всього	1500	600			1515
Пасив					
Статутний капітал	1000	500	а) 500		1000
Нерозподілений прибуток	350	75	а) 75		350
Кредитори	150	25	б) 10		165
Всього	1500	600	585	585	1515

Таблиця 7.4 – Робоча таблиця консолідації балансів батьківської та дочірньої компанії (з урахуванням частки меншості)

тис. дол..

Стаття	Компанія		Корективи		Консолідований баланс
	Батьківська	Дочірня	Дебет	Кредит	
Актив					
Інвестиції у дочірню компанію	480	-		а) 480	-
Грошові кошти	500	150			650
Дебітори	20	-		б) 10	10
Інші активи	500	450			950
Гудвіл			а) 20		20
Всього	1500	600			1630
Пасив					
Статутний капітал	1000	500	а)400 в) 100		1000
Нерозподілений прибуток	350	75	а) 60 в) 15		350
Кредитори	150	25	б) 10		165
Частка меншості				в) 115	115
Всього	1500	600	605	605	1630

Таблиця 7.5 – Вихідна інформація для складання консолідованого балансу та звіту про фінансові результати

тис. дол.

Стаття	Компанія	
	№1	№2
Актив		
Основні засоби	1000	140
Інвестиції у компанію №2	200	х
Оборотні кошти	880	174
Всього	2080	314
Пасив		
Статутний капітал	1000	120
Нерозподілений прибуток	580	114
Кредиторська заборгованість	500	80
Всього	2080	314

Таблиця 7.6 – Звіт про фінансові результати

тис. дол.

Стаття	Компанія	
	№1	№2
Дохід від реалізації	4400	1100
Собівартість реалізованої продукції	4052	968
Прибуток від реалізації	348	132
Прибуток від інвестицій у компанію №2	20	х
Всього прибуток до оподаткування	368	132
Податок на прибуток	148	48
Чистий прибуток	220	84
Нараховані дивіденди	40	30
Нерозподілений прибуток	180	54

Таблиця 7.7 – Робоча таблиця для складання консолідованого балансу

тис. дол.

Стаття	Компанія		Корективи		Консолідована сума
	№1	№2	Дебет	Кредит	
Актив					
Основні засоби	1000	140			1140
Інвестиції у компанію №2	200	х		а) 200	-
Гудвіл	-	-	а) 80		80
Оборотні кошти	880	174		б) 15	1039
Всього	2080	314			2259
Пасив					
Статутний капітал	1000	120	а) 80; в) 40		1000
Прибуток	580	114	а) 40; б) 15; в) 38		601
Кредитори	500	80			580
Частка меншості	-	-	-	в) 78	78
Всього	2080	314	293		2259

Таблиця 7.8 – Робоча таблиця для складання консолідованого звіту про фінансові результати

тис. дол.

Стаття	Компанія		Корективи	Консолідована сума
	№1	№2		
Доход від реалізації (без ПДВ)	4400	1100	-140	5360
Собівартість реалізованої	(4052)	(968)	-140;+15	(4895)

продукції				
Прибуток від реалізації	348	132		465
Прибуток від інвестицій у компанію №2	20	x	-20	-
Прибуток до сплати податків	368	132		465
Податок на прибуток	(148)	(48)		(196)
Чистий прибуток	220	84		269
Частка меншості				(28)
Нараховані дивіденди	(40)	(30)	-30	(40)
Нерозподілений прибуток	180	54		201

Тема 8: Облік короткострокових зобов'язань

Рисунок 8.1 – Утримання із заробітної плати в США

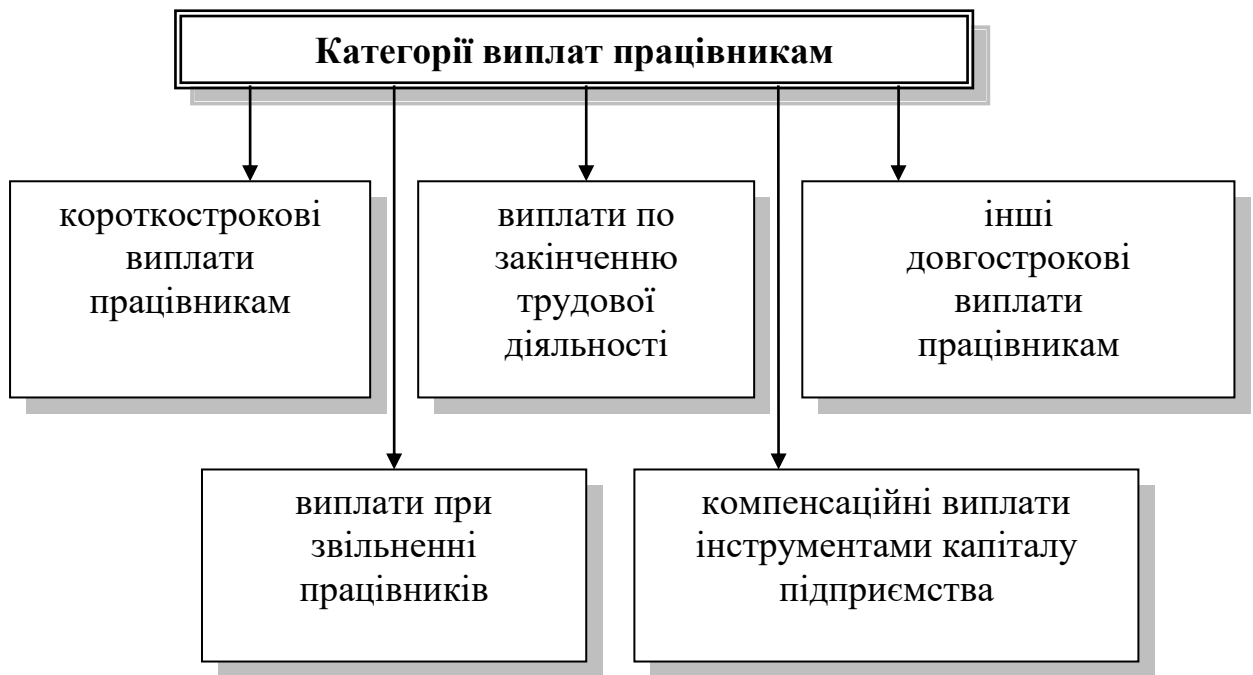

Рисунок 8.2 – Категорії виплат працівникам за МСБО 19

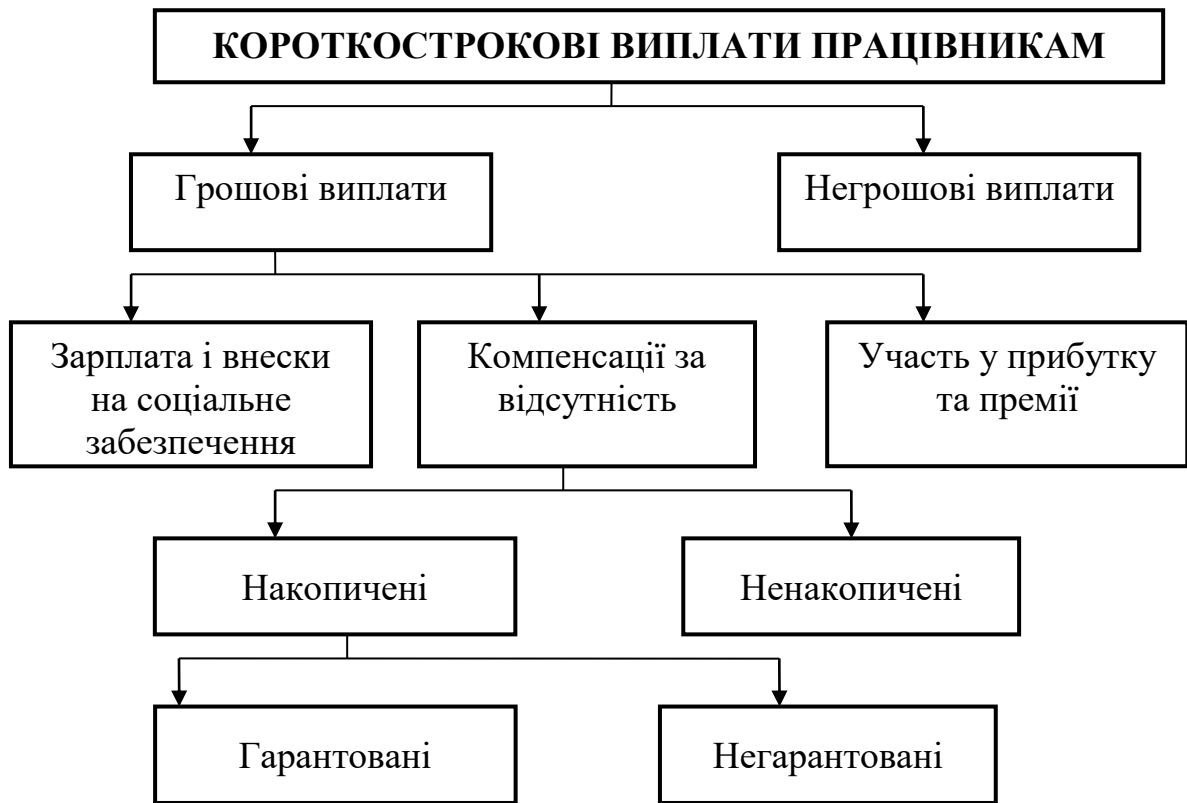

Рисунок 8.3 – Класифікація короткострокових виплат працівникам

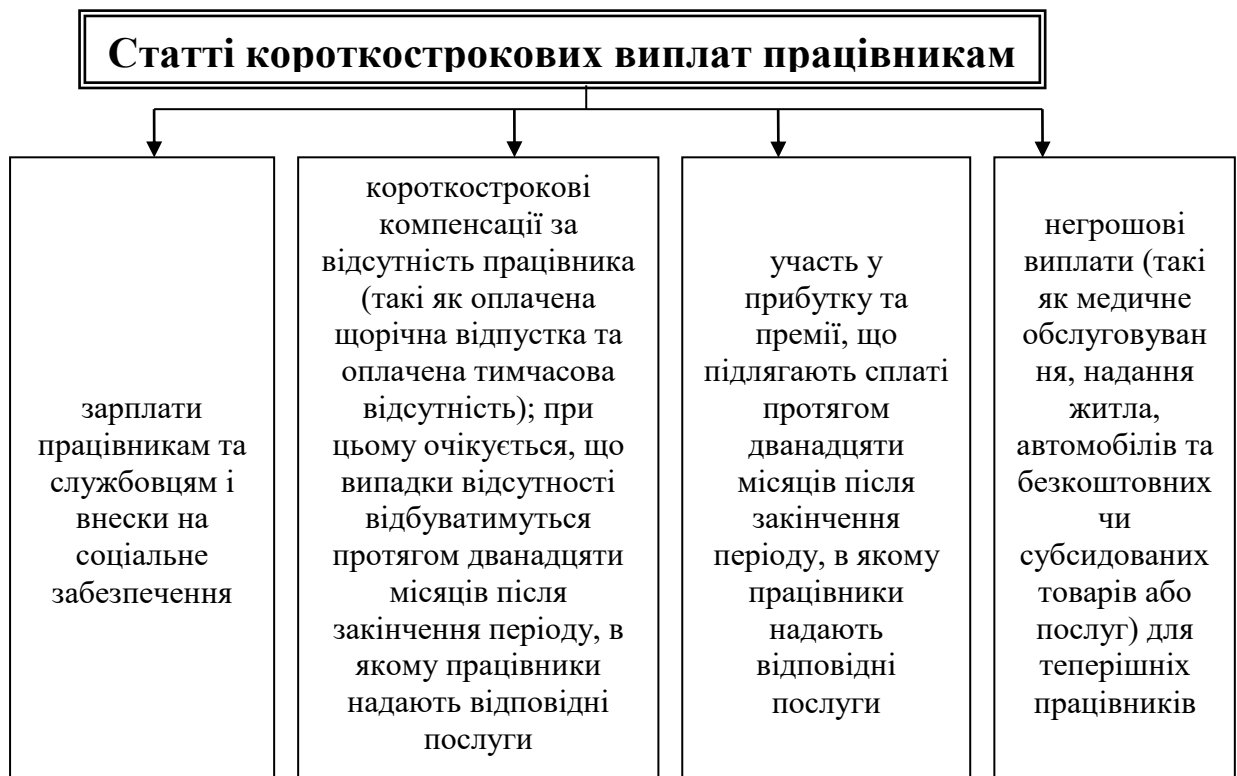

Рисунок 8.4 – Статті короткострокових виплат працівникам за МСБО 19

Таблиця 8.1 – Основні відмінності щодо обліку пенсійних зобов'язань в різних країнах

Країна	Пенсійні зобов'язання
1	2
Бельгія	Підприємства, що пропонують пенсійні схеми для працівників, повинні узгоджувати їх з незалежними зовнішніми спеціалізованими фірмами. При нормальних умовах пенсійні зобов'язання не з'являться в бухгалтерських документах компанії, якщо не говорити про короткострокові неоплачені зобов'язання, які виникли до 1986 р.
Великобританія, Ірландія	Пенсійні зобов'язання регулюються або приймаються на себе компаніями добровільно. Для великих компаній пенсійні схеми будуються на основі „допомоги певного розміру”, внески на утворення якого перераховуються в окремий пенсійний фонд.
Греція	Існує дуже мало пенсійних схем, пов'язаних з компаніями, проте закон передбачає виплату окремих коштів працівникам, які звільняються у зв'язку з виходом на пенсію
Данія	Закон вимагає, щоб пенсійні питання вирішувалися через страхові компанії, і тільки директори можуть вирішувати свої пенсійні схеми безпосередньо в компанії. Тому спеціальних бухгалтерських правил не існує
Іспанія	Обов'язки за зобов'язаннями щодо майбутніх пенсій передбачає такі строки для накопичення спеціального фонду, який дозволяє повністю покрити страхові пенсійні зобов'язання для працівників – 15 років, для пенсіонерів – 7 років
Італія	Державні пенсії залежать від величини заробітку та відрахувань компаній. Витрати на ці потреби відносяться по мірі їх появи та показники звіту про прибутки та збитки
Люксембург	Витрати на пенсії можуть враховуватися в повному обсязі
Нідерланди	Згідно з голландськими законами з пенсійними правами повинні працювати незалежні пенсійні фонди або страхові компанії. Підприємства повинні надавати в своїх звітних документах всі пенсійні зобов'язання, які виникли у них за рік, тому пенсійні витрати можуть в точності не відповідати пенсійним відрахуванням, виплаченим до зазначених фондів, що ведуть до

Країна	Пенсійні зобов'язання
1	2
	збільшення або загальних активів, або пасивів. Якщо зміни в пенсійній схемі створюють для підприємства зобов'язання, що відноситься до минулого року, у цьому випадку кошти для цього можна вирахувати безпосередньо із його капіталу
Португалія	Застосовуються прийому страхові справи. В цих перерахуваннях із оподаткування можна вивести до 15% заробітної плати. Останні обліковуються як витрати в звіті про прибутки та збитки і як заборгованість в пасиві балансового звіту
Франція	Якщо витрати пов'язані з обслуговуванням пенсійних схем, виплачуються безпосередньо в незалежні пенсійні фонди, то вони вираховуються з бази оподаткування. З іншого боку, суми надані компаніями при виході на пенсію їх працівників, звільняються від оподаткування від оподаткування, якщо вони виплачені цим працівникам, і такі витрати, та відповідні їм податки повинні відповідно відобразитись в звіті про прибутки та збитки та в балансовому звіті
Швейцарія	Кошти на виплату пенсій забезпечуються за рахунок внесків підприємств і службовців до державного фонду. Додаткові пенсійні виплати забезпечуються за рахунок внесків підприємств і працівників до особливих фондів. Сума пенсійних виплат залежить від розміру внесків в ці фонди і прибутку від інвестування даних коштів. Внески до державного фонду базуються на заробітній платі працюючих. Ставки визначаються відповідно між тими працівниками, хто вже вийшов на пенсію і все ще працюючими людьми по всій країні
Швеція	Фінансуються повністю із профспілок та асоціацій роботодавців. Представляють собою визначені платежі до фонду та здійснюється на основі страхового підходу

Тема 9: Облік довгострокових зобов'язань

Довгострокові зобов'язання – це пасиви підприємства або кредиторська заборгованість, яка має бути сплачена впродовж терміну, що перевищує один рік. До них належать зобов'язання з випущених облігацій, за вексями виданими, з лізингу та ін.

Важливою особливістю довгострокових зобов'язань є те, що підприємство виплачує кредитору не тільки отриману суму боргу, а й відсотки.

Векселі можуть видаватися на термін до 10 років, а облігації – до 50 років.

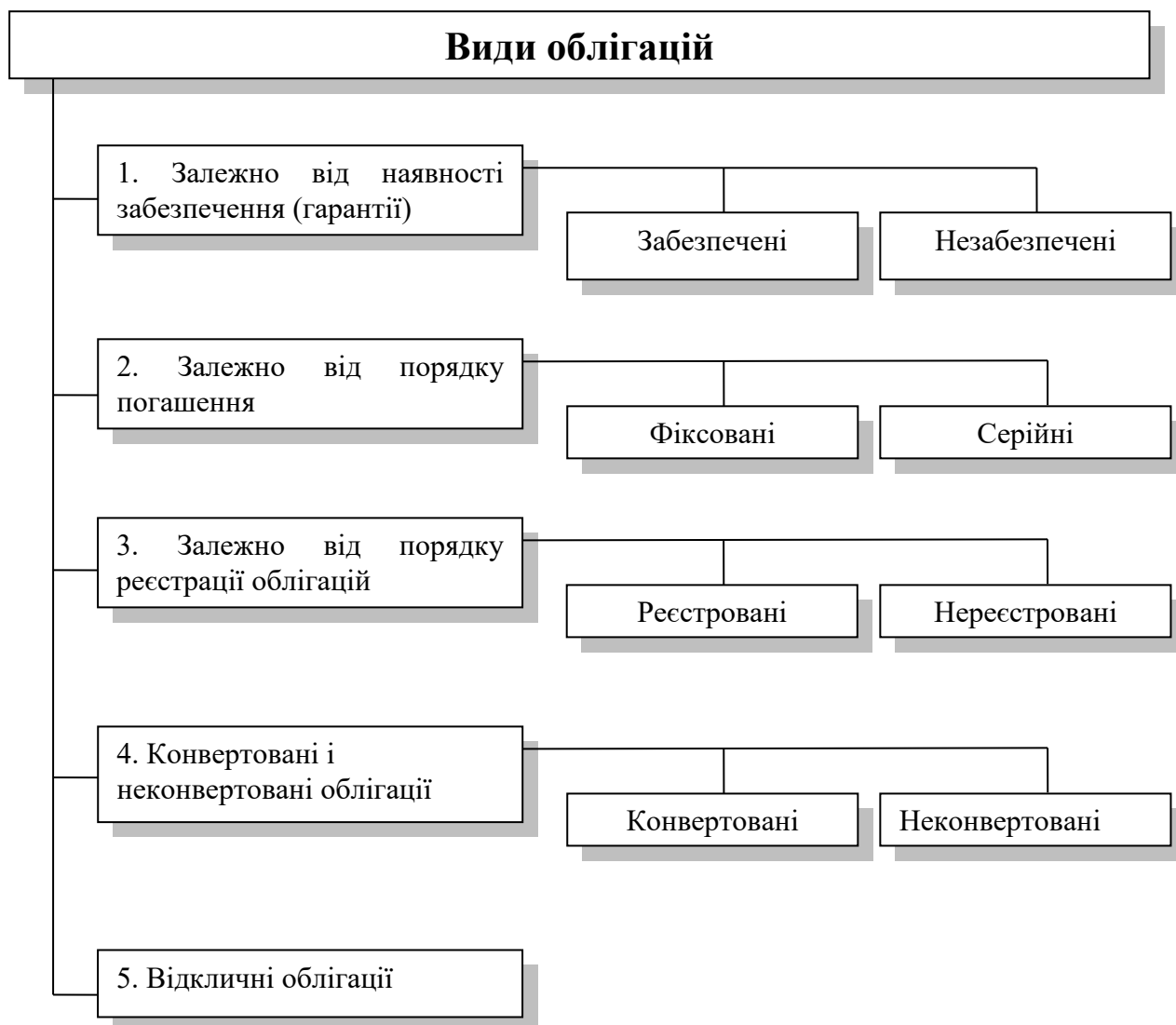

Рис. 9.1 Види облігацій

Приклад 9.1.

Компанія «К» 1 січня 2010р. випустила 1000 облігацій номінальною вартістю 1000дол. Кожна терміном на 10 років, відсоткова ставка – 9 %. Реалізація – з 1.0110. Квота для ціни – 100 (тобто облігації продають за

номінальною вартістю). Операція реалізації оформляється проводкою:

1.01.10.	Д-т «Грошові кошти»	1 000 000
	К-т «Облігації до сплати»	1 000 000

1 липня компанія платить відсотки: 45 000

(1 000 000 x 9 % x 6/12)

1.07.10.	Д-т «Фінансові витрати (Відсотки за облігаціями)»	45 000
	К-т «Грошові кошти»	45 000

Наступний платіж відсотка – 1.01.10. Компанія повинна включити відсотки з 1.01.10 по 31.12.10 у витрати звітного періоду:

31.12.10.	Д-т «Фінансові витрати (Відсотки за облігаціями)»	45 000
	К-т «Відсотки за облігаціями до сплати»	45 000

1.01.10. Сплата відсотків:

	Д-т «Відсотки за облігаціями до сплати»	45000
	К-т «Грошові кошти»	45000

1.01.20 (через 10 років) корпорація здійснить остаточні розрахунки з інвесторами:

	Д-т «Облігації до сплати (Номінальна вартість облігацій)»	1 000 000
	Д-т «Відсотки за облігаціями до сплати»	45 000
	К-т «Грошові кошти»	1 045 000

Алгоритм визначення теперішньої ринкової вартості облігацій

Вихідна інформація: Ми хочемо вкласти в інвестиції гроші, щоб одержати наприкінці року 1000 дол. Яку суму необхідно вкласти сьогодні, щоб через рік одержати 1000 дол.? Відсоткова ставка = 10%.

PV – теперішня вартість; FV – майбутня вартість; r – відсоткова ставка.

$$FV = PV \times (1 + r),$$

або:

$$\$1000 = PV \times (1 + 0.1).$$

Звідси:

$$PV = FV : (1 + r),$$

або:

$$PV = 1000 : (1 + 0.1) = \$909,09.$$

Щоб через рік одержати 1000 дол., зараз необхідно вкласти 909,09 дол.

Щоб одержати 1000 дол. через два роки, то сума коштів, яку необхідно вкласти сьогодні буде:

$$PV = 1000 : (1 + r)^2 = 1000 : (1 + 0,1)^2 = \$826,45.$$

В загальному вигляді формула теперішньої вартості майбутніх надходжень буде така:

$$PV = FV : (1 + r)^n,$$

де n – кількість періодів.

Рис. 9.2 – Алгоритм визначення теперішньої ринкової вартості облігацій

Довгострокові векселі до оплати (видані) використовують для фінансування проектів фірми, залучення фінансування. Термін їх дії — більше року.

Довгострокові векселі можуть також забезпечуватись закладними активами (заставою).

Заборгованість за довгостроковими векселями виплачується періодично (за періодами) упродовж дії векселя. Кожний платіж охоплює:

- 1) відсоток із залишку несплаченої суми заборгованості;
- 2) зменшення заборгованості за векселем (номінальної вартості).

Сума відсотків зменшується в кожному періоді.

Довгострокові заставні векселі відображають в обліку за їх номінальною вартістю.

У балансі зменшення суми заборгованості за векселем для наступного року показують як поточну заборгованість (короткострокову), а не сплачений після цього залишок — як довгострокову заборгованість.

Лізинг — це контрактна угода між орендодавцем (власником майна) і орендарем, що надає право за плату користуватися майном упродовж установленого періоду.

Рис. – 9.1. Види лізингу

Термін оренди може бути таким, як і термін фізичного використання устаткування. Після закінчення терміну орендне майно переходить у власність орендаря. Він обліковує впродовж лізингу активи та зобов'язання.

Періодичні платежі за довгостроковою орендою охоплюють відсотки та виплату основного боргу.

Одночасно орендар нараховує та обліковує амортизацію об'єктів довгострокової оренди.

Приклад 9.2.

Компанія «В » уклала лізинговий договір на оренду верстата на 6 років за 16% річних. Сума річних рентних платежів становить 4000 дол. Наприкінці терміну оренди право власності передається орендарю. Це фінансовий лізинг. Первісна вартість верстата становить 14 740 дол. Надходження устаткування на підприємство:

Д-т рах. «Орендоване за лізингом устаткування»	14740
К-т рах. «Заборгованість з лізингу»	14740

Щороку компанія «В» (орендар) має нарахувати й відобразити в обліку суми амортизації (лізингового контракту). Річна сума амортизації буде:

14 740 дол. / 6 років = 2456 дол.

Д-т рах. «Витрати на амортизацію»	2456
К-т рах. «Амортизація устаткування за лізингом»	2456

Щороку компанія повинна відобразити витрати на відсотки, суму платежу й зменшення заборгованості з лізингу. За перший рік:

Д-т рах. «Фінансові витрати (Відсотки за лізингом)»	2358,4
Д-т рах. «Заборгованість з лізингу»	1641,6
К-т рах. «Грошові кошти»	4000

Тема 10: Облік власного капіталу і розподіл прибутку у товариствах та корпораціях

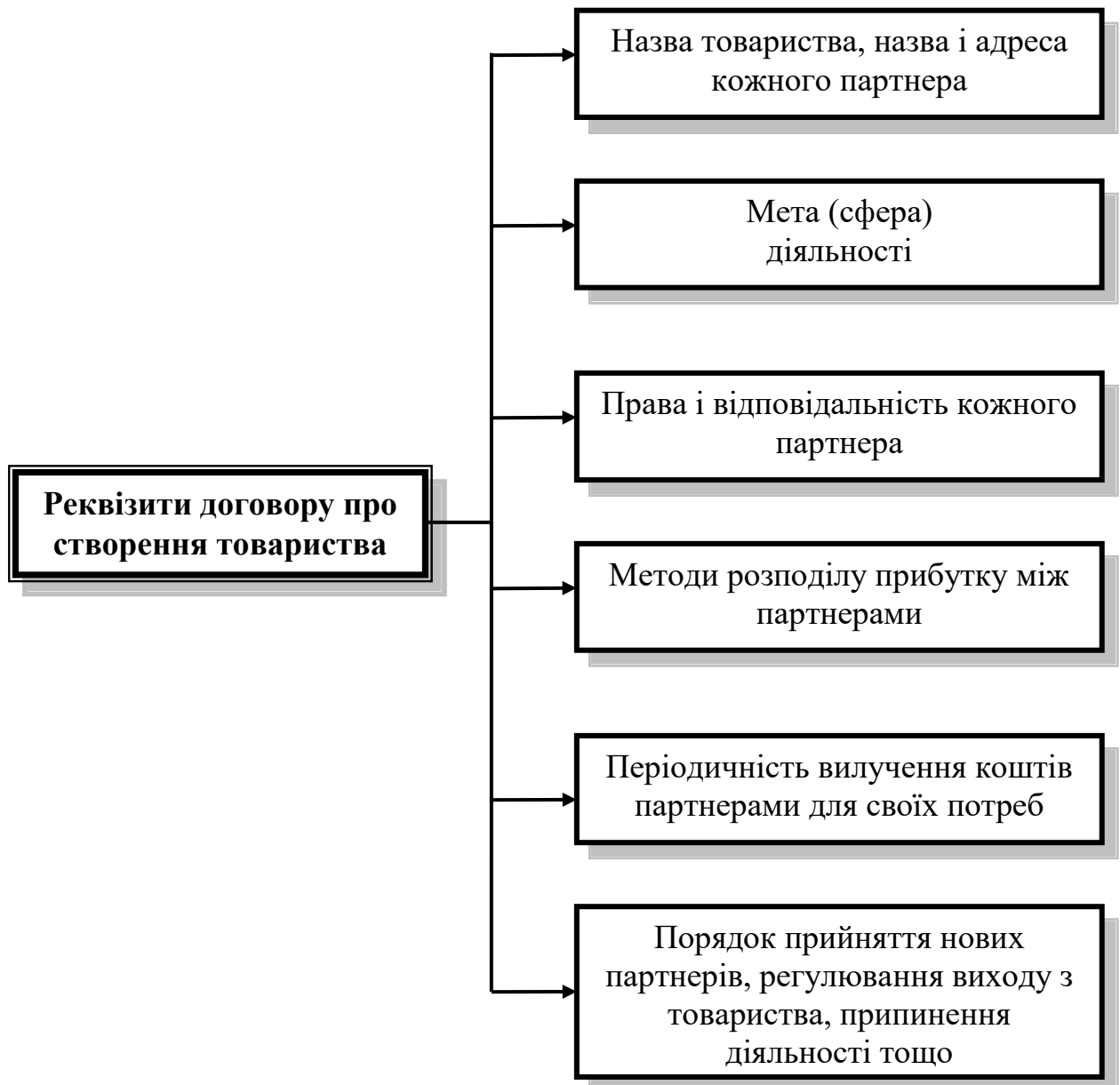

Рисунок 10.1 – Реквізити договору про створення товариства

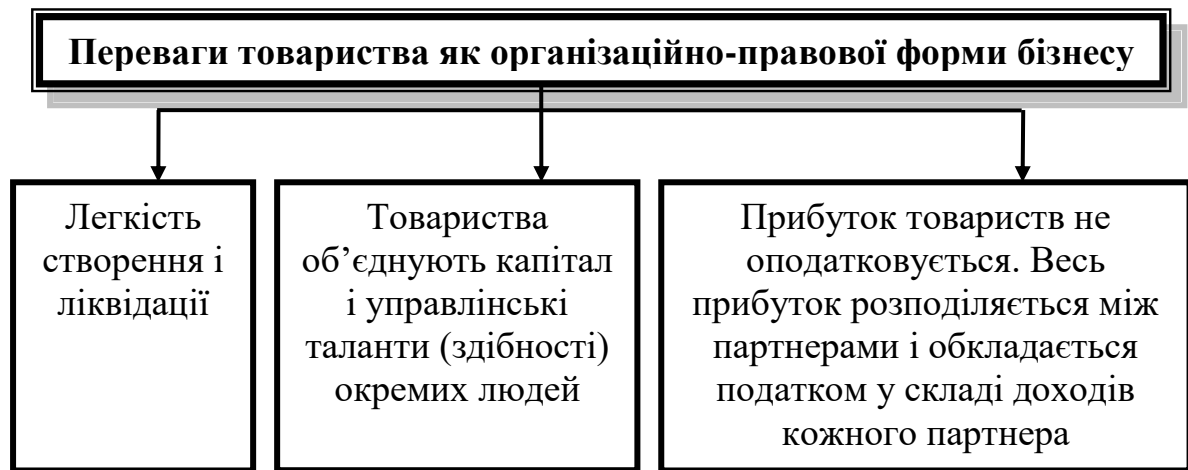

Рисунок 10.2 – Переваги товариства як організаційно-правової форми бізнесу

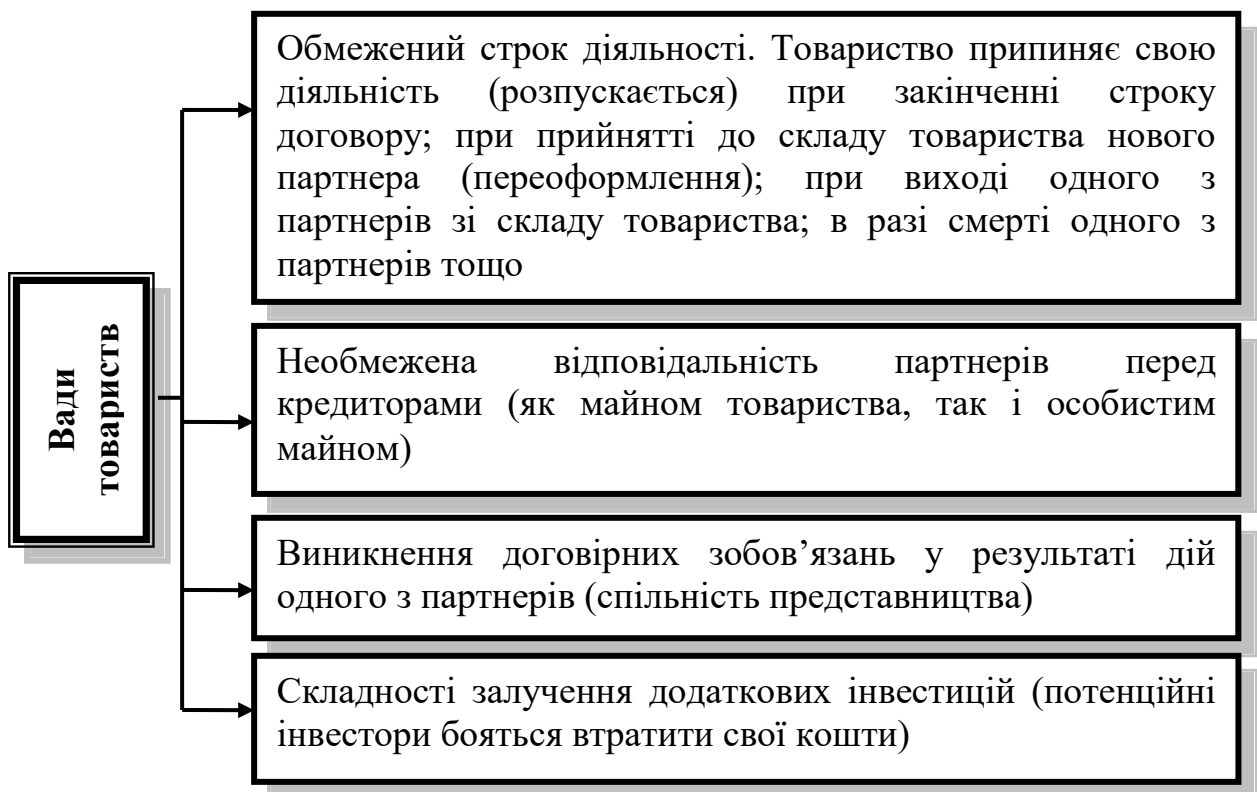

Рисунок 10.3 – Вади товариств

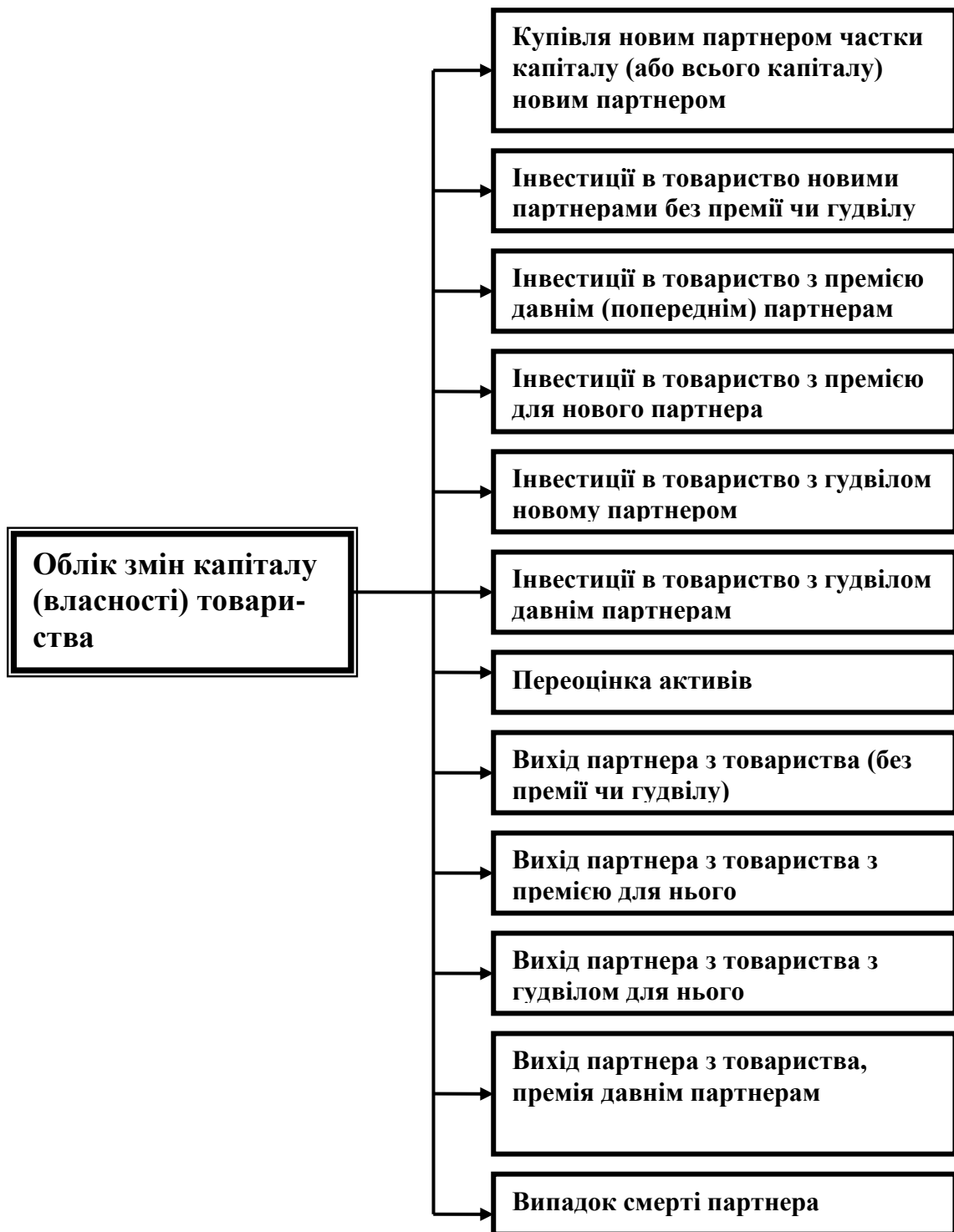

Рисунок 10.4 – Облік змін капіталу товариства

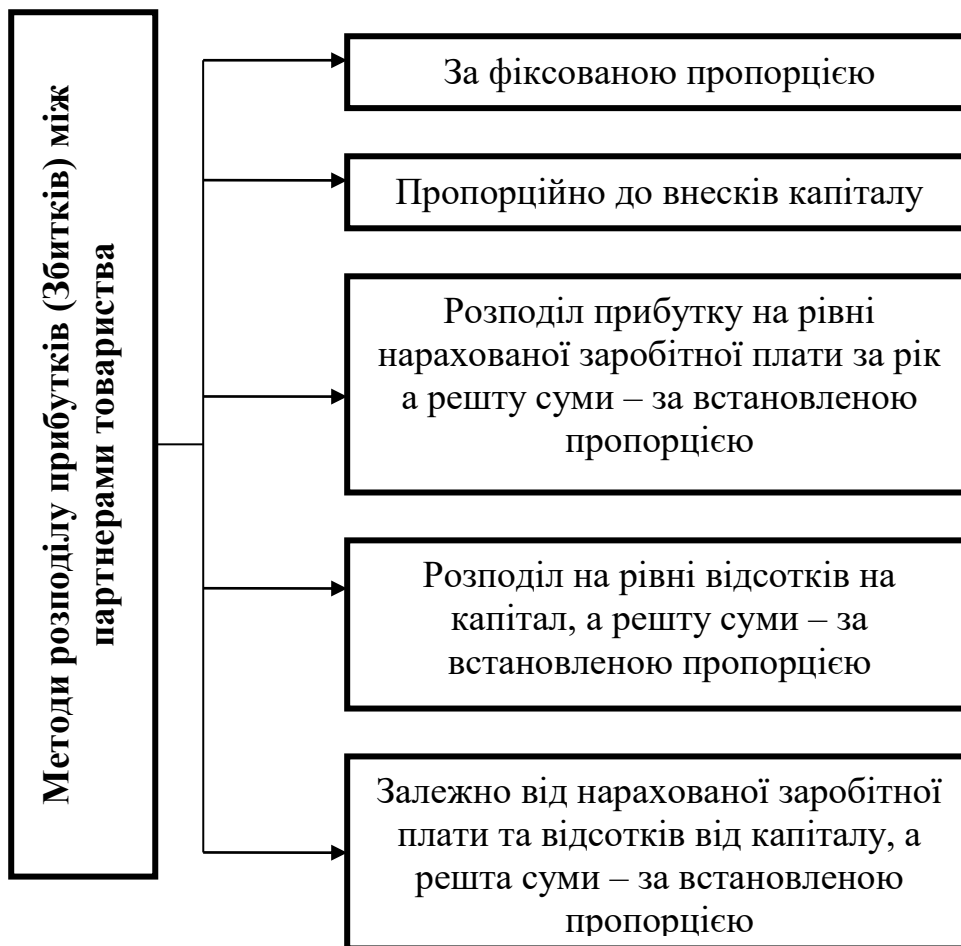

Рисунок 10.5 – Методи розподілу прибутків (збитків) між партнерами товариства

Таблиця 10.1 – Розподіл чистого прибутку між партнерами товариства

Показники	Партнери		Прибуток до розподілу
	1	2	
Чистий прибуток			50 000
Заробітна плата	12 000	10 000	22 000
Проценти на капітал:			
Партнер 1 (10 % від 70 000)	7 000		
Партнер 2 (10 % від 50 000)		5 000	
Разом % на капітал			12 000
Разом зарплата і % на капітал	19 000	15 000	
Прибуток за мінусом зарплати і % на капітал	-	-	16 000
Розподіл залишку прибутків (порівну)	8 000	8 000-	
Разом розподілений прибуток	27 000	23 000	50 000

Таблиця 10.2 – Звіт про капітал партнерів товариства за 2004 рік, дол.

Показники	1	2	Разом
Залишок капіталу на 1 січня 2010 р.	70000	50000	120000
Плюс: Додаткові внески	5000	15000	20000
Розподілений чистий прибуток	27000	23000	50000
Разом	102000	88000	190000
Мінус: Вилучення коштів партнерами	12000	10000	22000
Залишок по рахунках капіталу на 31.12.2010 р.	90000	78000	168000

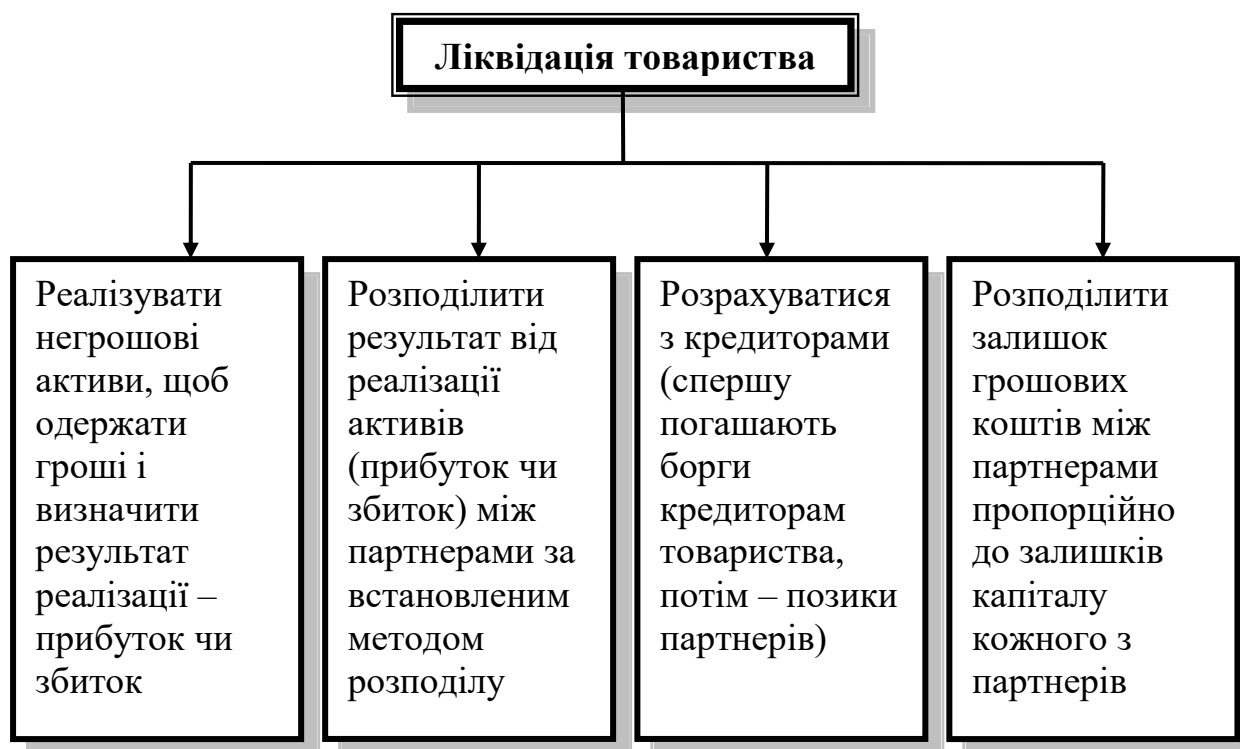

Рисунок 10.6 – Процедури ліквідації товариств

Таблиця 10.3 Баланс товариства на 1.01.2005 р., дол.

Активи		Пасиви і капітал партнерів	
Грошові кошти	10000	Векселі до сплати	30000
Рахунки до одержання	30000	Рахунки до сплати	32000
Виробничі запаси	36000	Капітал партнера 1	30000
Устаткування	70000	Капітал партнера 2	35600
Амортизація устаткування (-)	(16000)	Капітал партнера 3	2400
Баланс	130000	Баланс	130000

Рисунок 10.7 – Переваги корпорацій

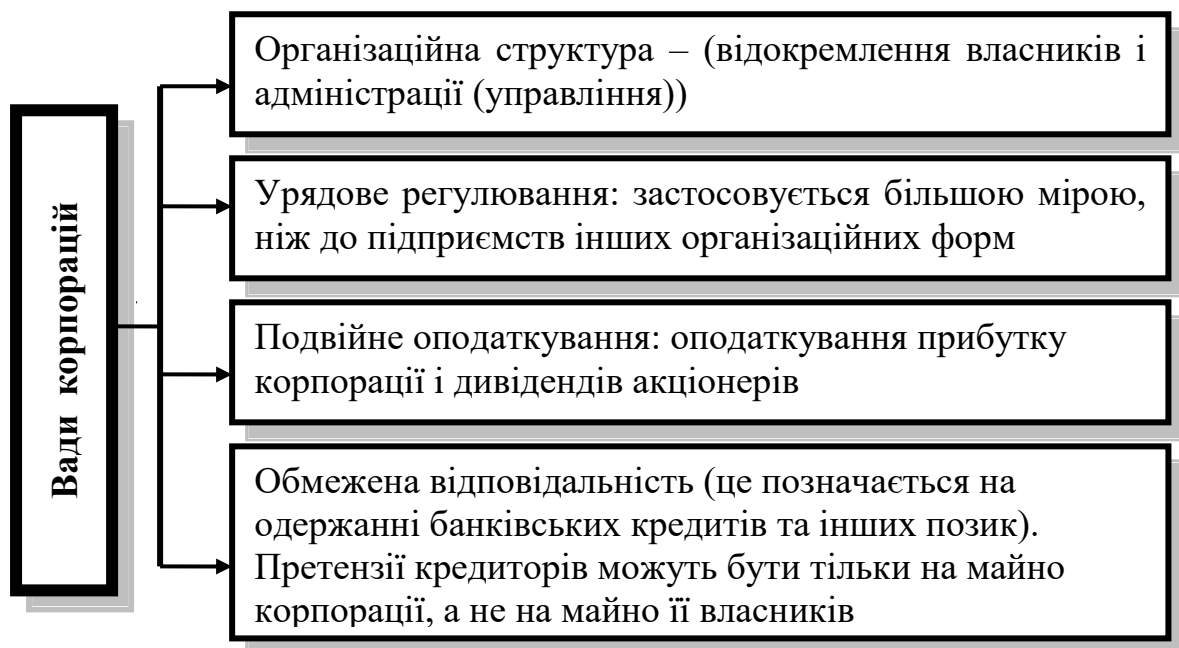

Рисунок 10.8 – Води корпорацій

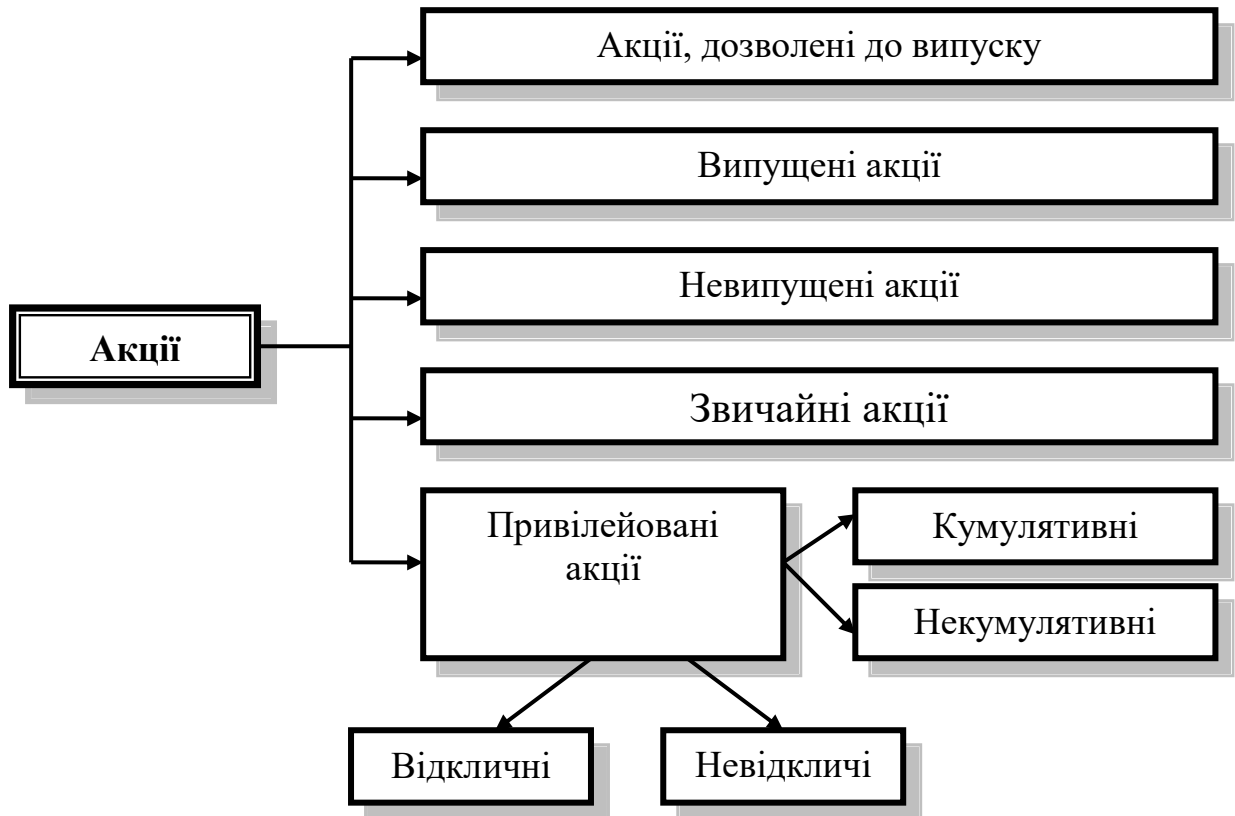

Рисунок 10.9 – Класифікація акцій

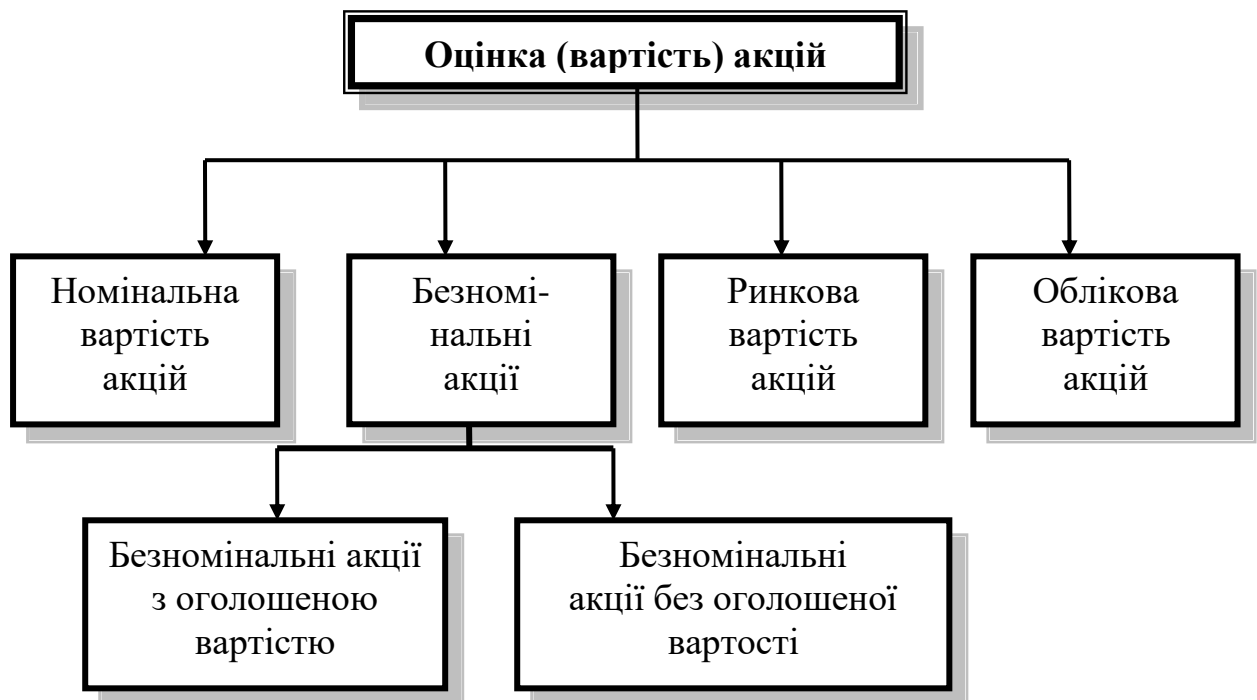

Рисунок 10.10 – Оцінка (вартість) акцій

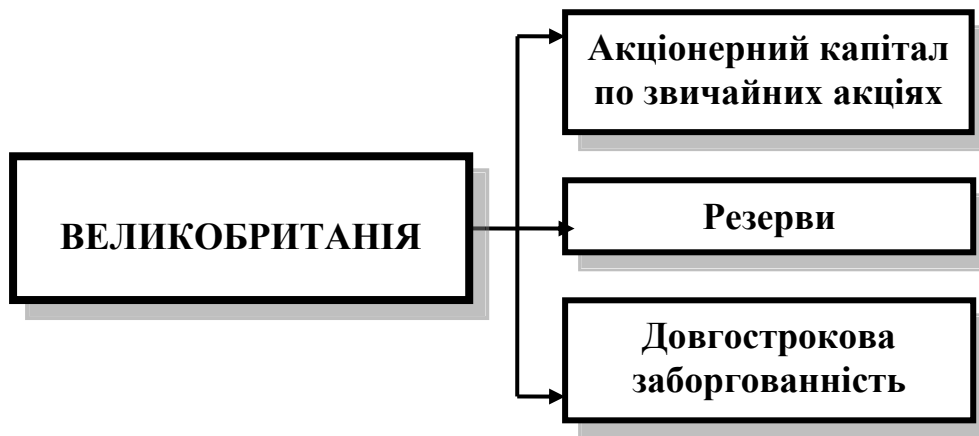

Рисунок 10.11 – Складові капіталу Великобританії

Рисунок 10.12 – Складові капіталу Гвінеї – Бісау

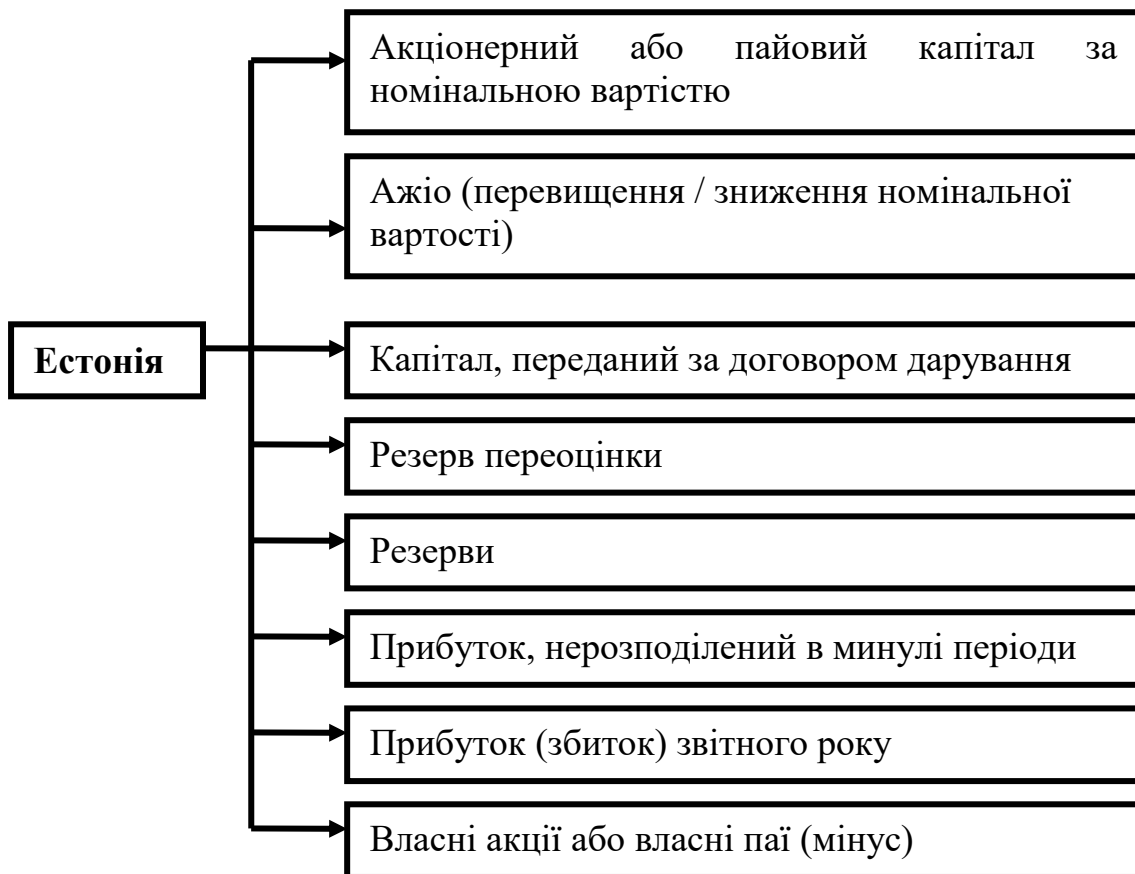

Рисунок 10.13 – Складові капіталу Естонії

Рисунок 10.14 – Складові капіталу Польщі

Рисунок 10.15 – Складові капіталу Росії

Рисунок 10.16 – Складові капіталу США

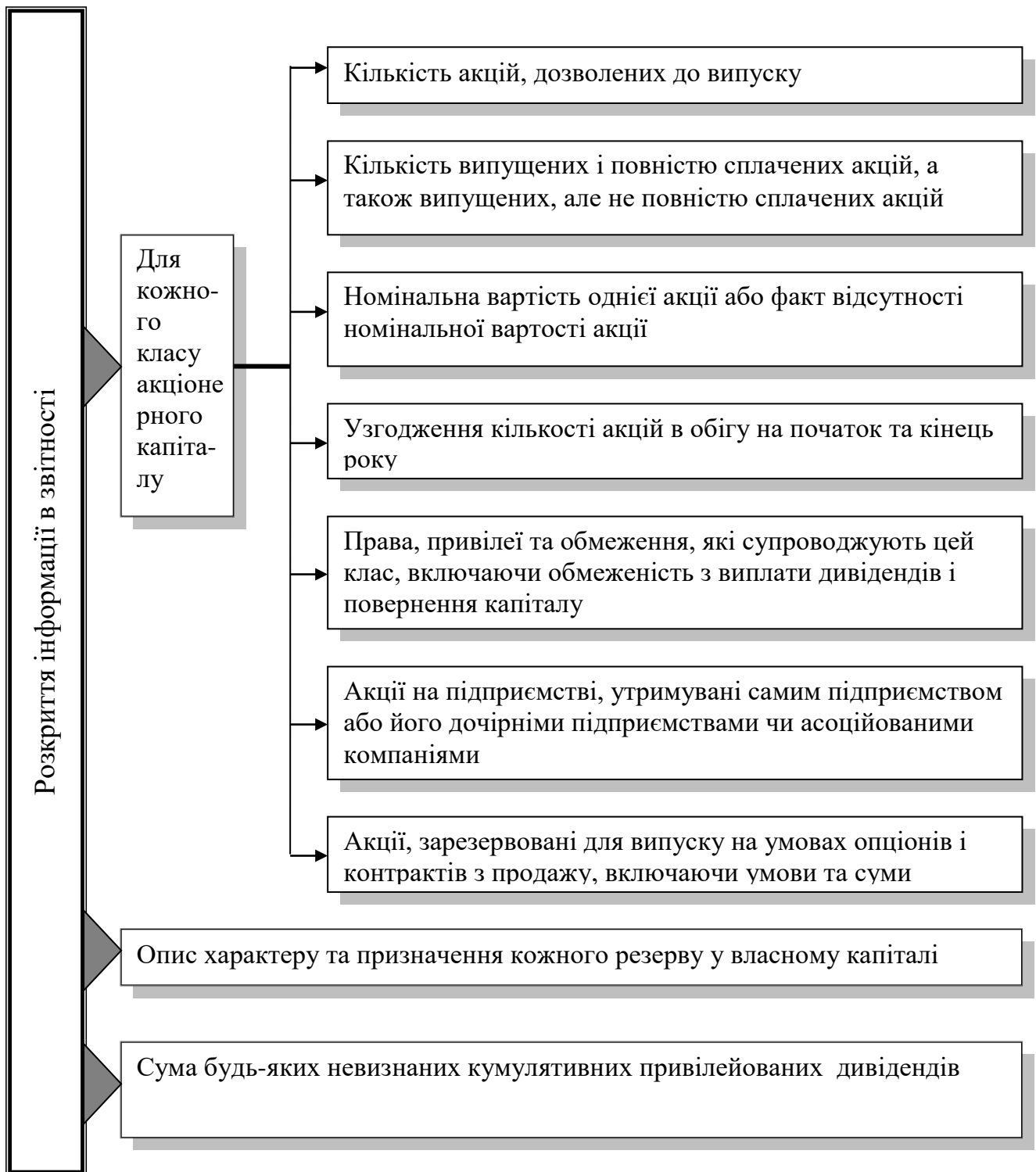

Рисунок 10.17 – Інформація, що наводиться в балансі або примітках до фінансової звітності акціонерних підприємств згідно з МСФЗ

Тема 11: Основи управлінського обліку

Управлінський облік – це система виявлення, вимірювання, оброблення та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством.

Управлінський облік є складовою частиною процесу управління, що надає важливу інформацію для прийняття оптимальних управлінських рішень, визначення стратегії та формування планів майбутньої діяльності підприємства, контролю поточної діяльності структурних підрозділів і підприємства загалом, оцінки ефективності діяльності підприємства та менеджерів, оптимізації використання ресурсів.

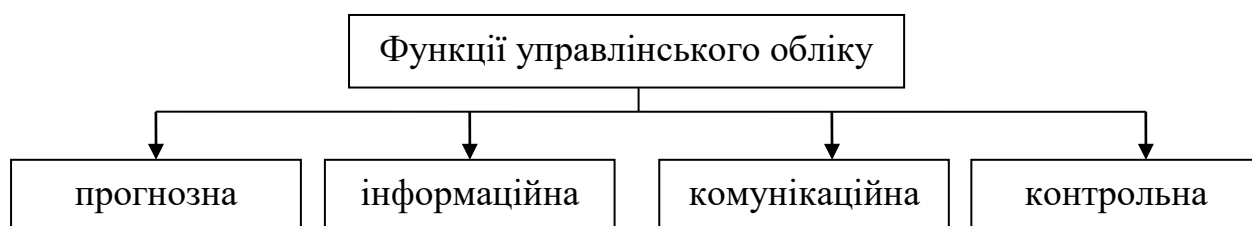

Рисунок 11.1 – Функції управлінського обліку

Рисунок 11.2 – Принципи управлінського обліку

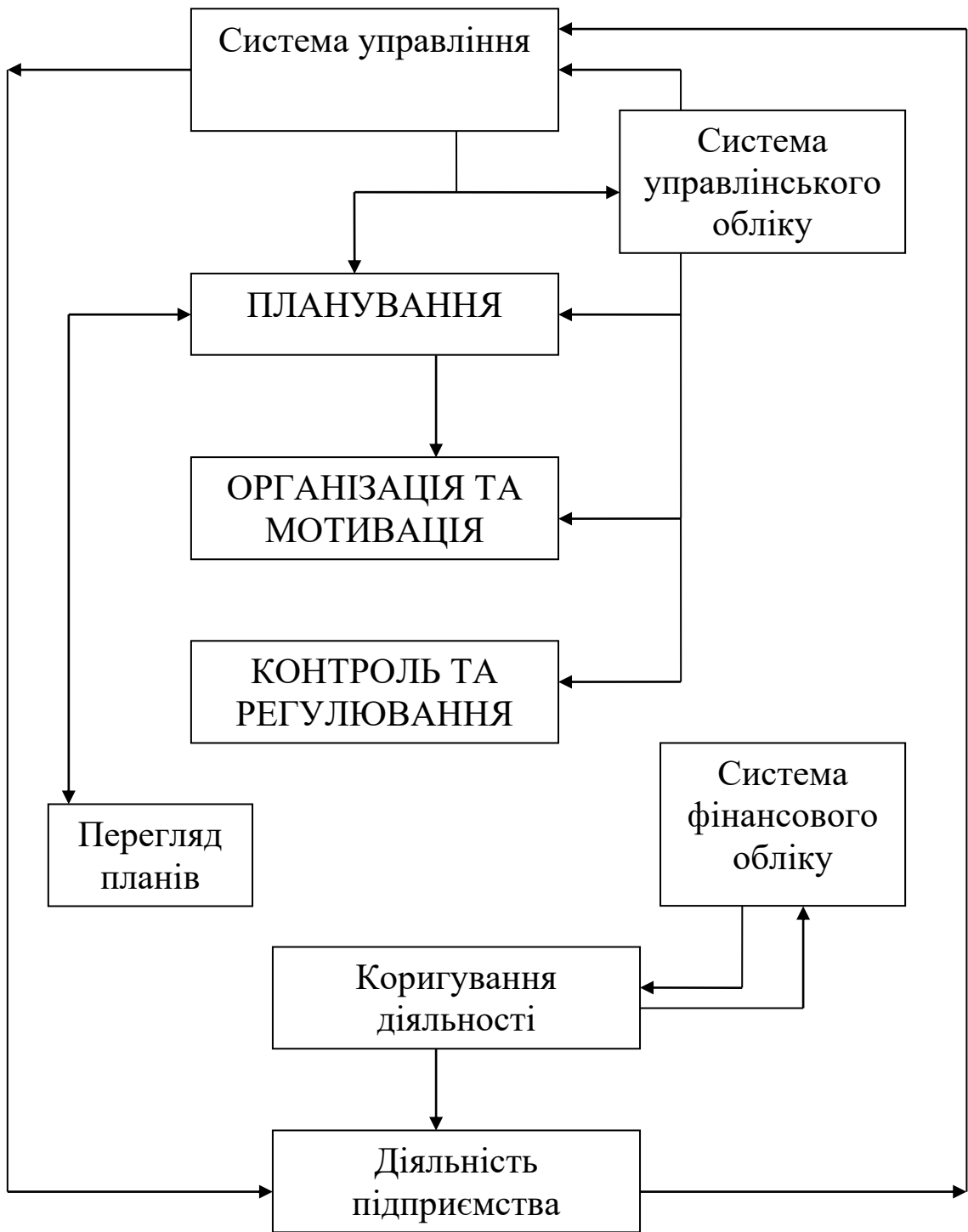

Рисунок 11.3 – Місце управлінського обліку в системі управління

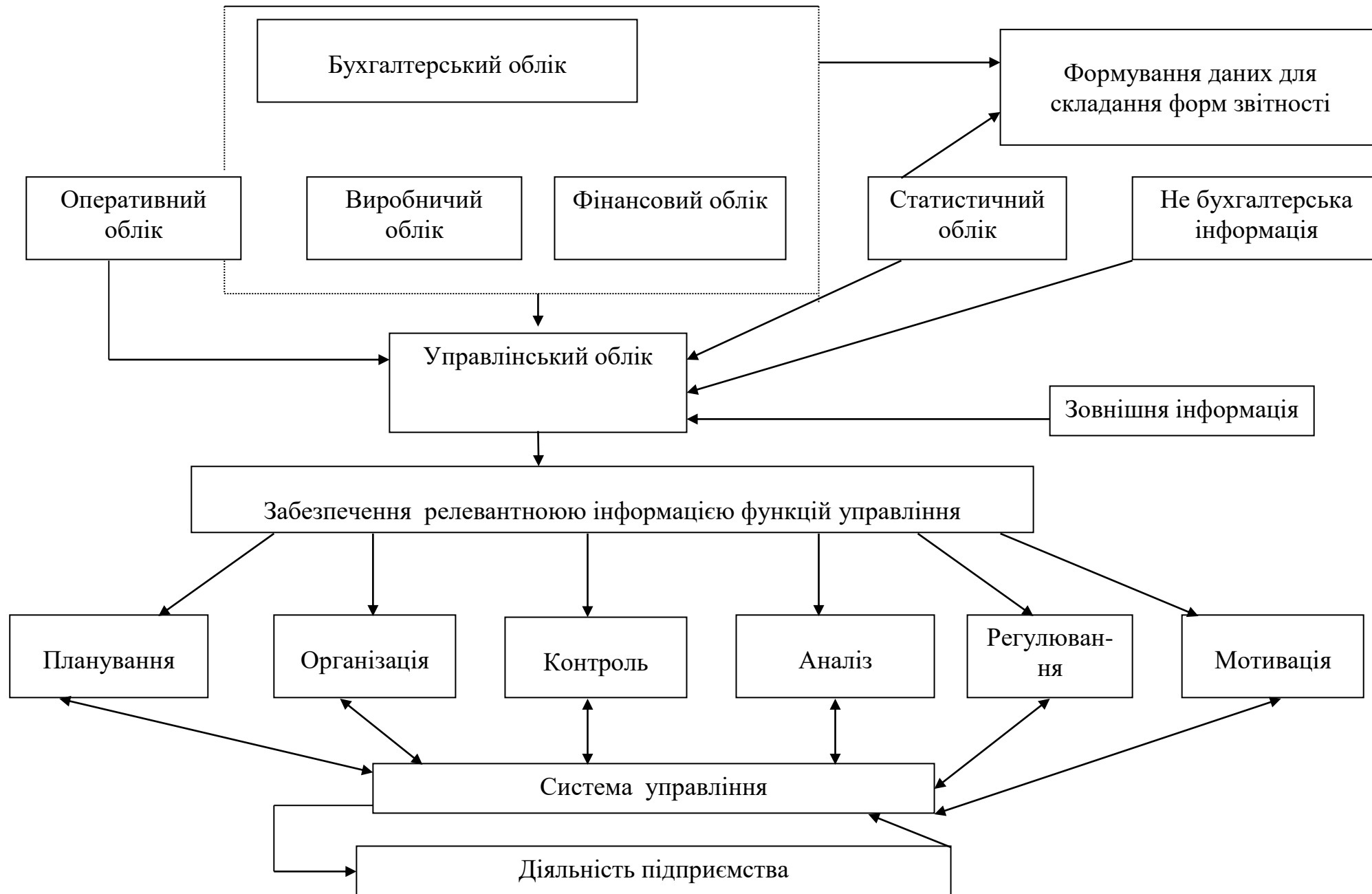

Рисунок 11.4 – Управлінський облік в інформаційній системі підприємства

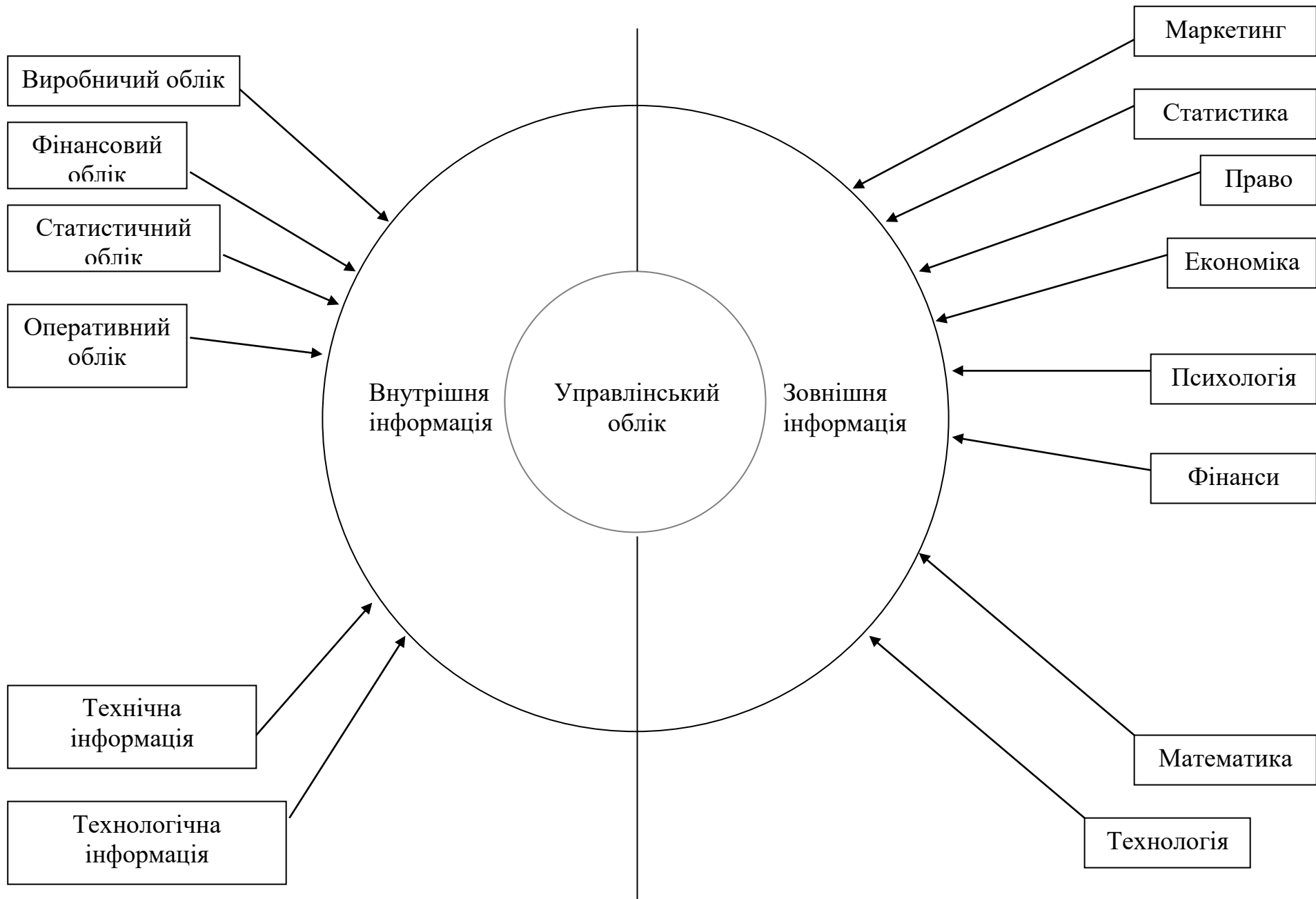

Рисунок 11.5 – Система інформації, яку використовує система управлінського обліку

Таблиця 11.1 – Класифікація витрат в управлінському обліку

Напрями класифікації витрат		
1.Визначення собівартості, фінансових результатів та оцінка запасів	2. Прийняття управлінських рішень	3. Планування й контроль виконання
1.1.Вичерпані та невичерпані 1.2.Витрати на продукцію та витрати періоду 1.3.Прямі та непрямі 1.4.Основні та накладні 1.5.Елементи й статті витрат	2.1. Постійні та змінні 2.2.Релевантні та нерелевантні 2.3.Маржинальні й середні 2.4.Загальні та диференційні 2.5.Дійсні й можливі	3.1.Контрольовані та неконтрольовані 3.2.Нормативні (стандартні) та фактичні

Вичерпані витрати — це зменшення активів або збільшення зобов'язань поточної діяльності з метою отримання доходу звітного періоду, їх можна назвати ще завершеними витратами.

Невичерпані (незавершені) витрати — це зменшення активів або збільшення зобов'язань у процесі поточної діяльності з метою одержання доходу в майбутньому.

Витрати на продукцію — витрати, що пов'язані з виробництвом продукції або придбанням товарів для реалізації, їх включають до виробничої собівартості продукції (прямі матеріали, пряма заробітна плата, загальновиробничі накладні витрати, купівельна собівартість товарів для реалізації).

Витрати періоду — це витрати, які не включають у собівартість реалізованої продукції та її запасів на складі й розглядають як витрати того періоду, в якому вони були здійснені.

Прямі — це витрати, які пов'язані з виробництвом окремих видів продукції й можуть бути безпосередньо віднесені на їх собівартість. (сировина та матеріали, основна заробітна плата робітників та ін.).

Непрямі — це витрати, які пов'язані з виробництвом одночасно кількох видів продукції або з організацією виробництва загалом і не можуть бути віднесені безпосередньо на собівартість певного виду продукції.

Основні — це витрати, що безпосередньо пов'язані з виробничим процесом виготовлення продукції (матеріали, заробітна плата робітників, витрати на утримання та експлуатацію устаткування).

Накладні — витрати, що безпосередньо не пов'язані з процесом виготовлення продукції, а належать до сфери організації та управління виробництвом чи підприємством загалом (загально-виробничі, адміністративні).

Елемент витрат — це економічно однорідний вид витрат, який не може поділятися на конкретному підприємстві на складові частини і показує, що витрачено й яка кількість, не вказуючи, з якою метою.

Постійні — це витрати, загальна сума яких не змінюється, залишається постійною в разі зміни обсягу діяльності в межах діючої структури підприємства та потужності виробництва (амортизація, зарплата адміністративно-управлінського персоналу, витрати на опалення, освітлення, інші управлінські витрати).

Змінні — витрати, загальна сума яких змінюється пропорційно зміні обсягу діяльності (виробництва, реалізації). До них належать сировина та матеріали, заробітна плата робітників тощо.

Загальну суму витрат на обсяг діяльності визначають формулою, що відображає поведінку та функцію витрат:

$$Y_{\text{вир}} = ax + b$$

Де $Y_{\text{вир}}$ — Уся собівартість випущеної продукції;

a — змінні витрати на одиницю продукції;

x — обсяг виробництва;

b — загальна сума постійних витрат.

Собівартість одиниці продукції:

$$Y_{\text{од}} = \frac{ax}{x} + \frac{b}{x} \text{ або } Y_{\text{од}} = a + \frac{b}{x}$$

Релевантні витрати — це витрати, що залежать, спонукаються або зумовлюються прийнятим управлінським рішенням.

Нерелевантні витрати — це витрати, що не залежать від прийняття нового рішення.

Маржинальні витрати — це витрати на виробництво додаткової одиниці продукції або додаткової її партії.

Середні витрати — це частка від ділення всієї суми витрат на кількість продукції, випущеної за період.

Загальні витрати — це сукупність витрат підприємства на виробництво продукції і за основними, і за додатковими замовленнями, що надійшли від клієнтів.

Диференційні витрати — витрати, що становлять різницю між альтернативними рішеннями.

Дійсні витрати — це витрати, що потребують реальної сплати грошей або витрачання інших активів (витрати матеріалів на виготовлення продукції, нарахована оплата праці тощо).

Можливі витрати — це втрачена вигода, коли вибір і прийняття одного рішення вимагає відмовитися від іншого (альтернативного) рішення.

Контрольовані — це витрати, які менеджер може контролювати або здійснювати на них значний вплив.

Неконтрольовані — це витрати, які менеджер не може контролювати та впливати на них. Вони не залежать від його діяльності.

Нормативні витрати — це розмір витрат на запланований або фактичний обсяг виробництва продукції (робіт, послуг) на підставі встановлених норм витрачання ресурсів (сировини, матеріалів, заробітної плати).

Фактичні витрати — це витрати підприємства, які фактично сформовані в результаті діяльності та під впливом різних чинників.

ПИТАННЯ ДЛЯ РУБІЖНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З ДИСЦИПЛІНИ „ОБЛІК В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ”

1. Мета та шляхи гармонізації фінансової звітності в міжнародній практиці
2. Характеристика британо-американської облікової системи.
3. Характеристика континентальної облікової системи облікової системи.
4. Ознаки південно-американської облікової системи
5. Міжнародні принципи бухгалтерського обліку.
6. Призначення та класифікація міжнародних стандартів бухгалтерського обліку
7. Функції ради з міжнародних стандартів обліку.
8. Особливості складання фінансової звітності в зарубіжних країнах.
9. Підходи до побудови Плану рахунків міжнародній практиці
10. Методика складання балансу за вертикальною моделлю
11. Порівняльна характеристика складання горизонтального балансу в зарубіжній та вітчизняній практиці.
12. Призначення та елементи Звіту про прибутки та збитки
13. Структура і зміст Звіту про прибутки та збитки
14. Класифікація форматів Звіту про прибутки та збитки
15. Зміст і структура Звіту про рух грошових коштів
12. Необхідність складання Звіту про рух грошових коштів
13. Особливості відображення господарчих операцій в автономній системи обліку
14. Особливості відображення господарчих операцій в інтегрованої системи обліку
15. Особливості обробки інформації в системі фінансової бухгалтерії.
16. Сутність методу сальдування рахунків в зарубіжних країнах.
17. Типові коригування при складанні фінансової звітності в остаточному вигляді.
18. Класифікація довгострокових активів
19. Методика обліку надходження основних засобів.
20. Особливості обліку вибуття основних засобів в зарубіжній практиці.
21. Сутність системи періодичного обліку запасів.
22. Сутність системи постійного обліку запасів.
23. Особливості обліку знижок у покупців(чистий та валовий метод)
24. Роль бухгалтерського обліку в системі управління.
25. Згадайте означення бухгалтерського обліку
30. Основні відмінності фінансового та управлінського обліку
31. Склад фінансової звітності зарубіжних країн
32. Загальні вимоги до подання інформації у фінансових звітах
33. Елементи балансу, їх визначення та оцінка
34. Структура і зміст балансу
35. Особливості відображення грошових коштів в балансі та в операцій інших формах звітності

36. Методика обліку операцій по касі, включаючи нестачі і надлишки
37. Порядок відкриття рахунків у банку.
38. Методика обліку операцій на банківських рахунках
39. Документальне оформлення банківських Звітів
40. Визначення та склад дебіторської заборгованості.
41. Порядок оцінки дебіторської заборгованості для відображення в балансі
42. Методика обліку рахунків до одержання
43. Особливості обліку податку на додану вартість
44. Визначення сумнівної (безнадійної) дебіторської заборгованості
45. Визначення векселя та його призначення в розрахунках з дебіторами
46. Зміст товарно-матеріальних запасів та їх роль у формуванні активів і фінансових результатів підприємства
47. Підходи до визначення собівартості запасів
48. Методи оцінки товарно-матеріальних запасів та їх характеристика
49. Вплив методів оцінки запасів на фінансові результати підприємства
50. Порядок відображення в обліку результатів інвентаризації залишків запасів на складі
51. Відображення запасів за чистою вартістю реалізації
52. Характеристика МСБО 4 „Облік амортизації”
53. Методи нарахування амортизації та їх характеристика.
54. Відображення на рахунках амортизації основних засобів.
55. Переоцінка основних засобів.
56. Дати визначення зобов'язань.
57. Підходи щодо обліку короткострокових та довгострокових зобов'язань
58. Облік розрахунків з постачальниками
59. Облік розрахунків з працівниками
60. Класифікація довгострокових зобов'язань та особливості відображення їх в обліку.
61. Необхідність створення управлінського обліку на підприємстві .
62. Мета та зміст управлінського обліку.
63. Управлінський облік в системі рахунків

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акімова Н.С. Облік в зарубіжних країнах: навчальний посібник / Н.С. Акімова., А.П. Грінько, О.В. Топоркова, Т. А. Наумова, Н.С. Ковалевська, Л. О. Кирильєва, А. В. Янчев.Х. : ХДУХТ, 2016. 288 с
2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності “Облік і аудит”у 2-х т. К.: ТОВ “Ліра - К”, 2006. 640с.
3. Голов С.Ф., Костюченко В.М., Богатько Н.Г. Международные стандарты финансовой отчетности. К.: Либра, 2007. 320 с.
4. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту : навч. посіб. К. : ЦУЛ, 2010. 484 с.
5. Лучко М.Р. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 312 с.
6. Онищенко В. О. Облік у зарубіжних країнах : підручник для внз В. О. Онищенко, М. І. Бондар, В. В. Дубовая ; М-во освіти і науки України, Держ. вищий навч. заклад "Київ. нац. економ. ун-т ім. Вадима Гетьмана", Полтав. нац. техн. ун-т ім. Юрія Кондратюка. К. : Центр учб. літ., 2015. 576 с.
8. <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO.aspx>

ОБЛІК У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Опорний конспект лекцій
для здобувачів вищої ОС «Бакалавр»
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

Укладачі:

КИРИЛЬЄВА Людмила Олексіївна
НАУМОВА Тетяна Анатоліївна

В авторській редакції

Електронне видання комбінованого використання на CD - ROM

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських